

COMUNISTUL

L-am ascultat din nou pe eminentul conducător al partidului și al statului nostru, comunistul Nicolae Ceaușescu. L-am ascultat la Iași, sosit aici după ce vizitase Birladul, Vasluiul, Pașcanii.

A poposit, deci, în orașul lui Vasile Lupu și al lui Dimitrie Cantemir, dînd pilda conducătorului care se sfătuiește cu țara și care vorbește în numele întregii suflări românești.

Deprinși să-l ascultăm pe cel mai iubit fiu al poporului nostru, comunistul Nicolae Ceaușescu în toate împrejurările esențiale ale vieții și activității publice a României, captivați de adevărul și de perspectivele fiecăreia din afirmațiile sale, vedem ceea ce, dincolo de cuvinte și de noțiuni, este expresia unei personalități integrale, imbinînd suflet și luciditate, vibrație afectivă și consecvență în convingeri și fapte.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a vorbit săptămîna trecută, în încheierea lucrărilor Conferinței județene de partid Iași. A vorbit cu pătrundere despre munca desfășurată astăzi în vechiul centru muncitoresc și cărturăresc care a constituit totdeauna o fală a întregii țări. El a subliniat cu toată hotărîrea necesitatea ca în centrul uriașei opere de construcție a societății socialiste multilateral dezvoltate să se situeze omul nou, animat de înaltele idealuri ale comunismului.

Acestui înalt și luminos deziderat trebuie să-i răspundă și activitatea creatorilor din domeniul artei și literaturii, căci „formarea omului nou este o latură a dezvoltării generale a societății noastre”.

Omul nou reprezintă un model al umanismului contemporan, exemplar concret și, în același timp, prin neîntrerupta perspectivă a perfecționării lui, un personaj ale cărui virtuți le întrezărim mereu deschise spre împliniri tot mai profunde.

Omul nou intruchipează, în esență, idealul comunist al personalității. Este tocmai ceea ce, prin imbinarea atîtor trăsături, ca om politic și ca om pur și simplu, ca soldat al partidului și ca secretar general, reprezintă în mod strălucit personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Astăzi comunistul desăvîrșit Nicolae Ceaușescu, personalitate de excepție în contemporaneitate, împlinește 55 de ani. Este o vîrstă de apogeu a puterii sale creatoare. De altfel, așa cum singur a apreciat, atunci cînd, la Iași, a primit entuziaste urări, în anticiparea aniversării de azi, este o vîrstă tînără, o vîrstă a plenarelor afirmării în serviciul partidului și al poporului nostru. Din nou, de data aceasta la Iași, tovarășul Ceaușescu și-a manifestat profundul și totalul său devotament față de partid și față de popor:

„În ce mă privește, vă pot asigura, tovarășii, așa cum am spus și la Conferința Națională, asigurînd partidul, întregul popor, că voi face totul pentru a-mi îndeplini însărcinările de răspundere încredințate de partid și popor, că voi servi cu toate puterile mele partidul, poporul, cauza socialismului și comunismului”.

Exprimîndu-ne entuziasta convingere că așa va fi, spre binele națiunii, al țării, ținem să fim prezenți la aniversarea de astăzi cu un sincer: „La mulți ani!” — expresie a devotamentului, a solidarității noastre față de politica partidului și statului, și a recunoștinței față de toate înfăptuirile socialismului, al căror ritm și a căror frumusețe ilustrează și energia impresionantă și patriotismul fierbinte al unei intruchipări majore a idealului personalității comuniste!

CRONICA

Cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU la Conferința județeană de partid Iași

Dragi tovarășii,

Doresc să încep prin a vă adresa dumneavoastră, delegaților la Conferința județeană de partid, tuturor comunistilor și oamenilor muncii din municipiul și județul Iași, un salut călduros din partea Comitetului Central al partidului și a mea personal. (Aplauze îndelungate).

Conferința dumneavoastră — ca toate conferințele județene de partid — a avut menirea să analizeze activitatea depusă în ultimii patru ani. Din darea de seamă prezentată de tovarășul Popot și din discuțiile care au avut loc, s-a evidențiat faptul că organizația de partid a județului Iași, toți oamenii muncii din județ au depus o activitate susținută, îndeplinind în condiții bune sarcinile mari care le-au

revenit. Intr-adevăr, planul cincinal precedent s-a realizat în condițiuni bune — bilanțul activității dumneavoastră pe acea perioadă este cunoscut — iar în primii doi ani ai noului cincinal, așa cum a reieșit din darea de seamă și din discuții, s-au obținut, de asemenea, succese importante. Se poate spune, deci, că organizația de partid din județul Iași a desfășurat o activitate susținută, a reușit să unească eforturile oamenilor muncii pentru a da viață politicii partidului nostru de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în România.

Aș putea aprecia că lucrările conferinței s-au desfășurat bine. S-au făcut auzite și unele critici și, este adevărat, mai puține autocritici — poate că aceasta este

de înțeles atunci cînd sînt rezultate bune, deși mai sînt și lipsuri, și nu strica dacă se insistă mai mult asupra unora dintre ele.

Sper însă că, dacă nu s-a făcut aceasta în cadrul conferinței, se va face în practică, în activitatea pentru realizarea în continuare a sarcinilor mari ce vă revin.

S-au prezentat în conferință o serie de propuneri și sugestii. Sper că prezența la conferință a unui mare număr de miniștri, de miniștri adjuncți și alți reprezentanți ai organelor de stat centrale nu va rămîne fără rezultate practice. Desigur, reîntorși acasă, toți vor căuta să găsească soluții, atît problemelor ridicate în conferință, cît și celor constatate în întreprinderi. În felul acesta vor aduce o contribuție activă la rezolvarea multiplelor sarcini care stau în fața organizației de partid din județul Iași.

În ansamblu, apreciez că conferința dumneavoastră s-a desfășurat bine și sper că ea va fi urmată de o activitate susținută pentru înfăptuirea programului adoptat de Congresul al X-lea și Conferința Națională, de către toate organizațiile de partid din județul Iași.

După cum știți, în primii ani ai cincinalului s-au obținut rezultate bune în întreaga țară. Producția industrială a crescut cu 24,7 la sută, ceea ce reprezintă o creștere superioară față de ritmul stabilit prin planul cincinal. La aceste rezultate au adus o contribuție de seamă și oamenii muncii din județul Iași, care au realizat și depășit sarcinile de creștere a producției industriale. Clasa muncitoare, inginerii, tehnicienii au desfășurat, în cursul anului 1972, o activitate susținută, realizînd cu succes planul, depășînd chiar o serie de angajamente, creînd premise favorabile pentru îndeplinirea și depășirea întregului plan cincinal. Dorese să adresez cele mai calde felicitări muncitorilor și specialiștilor din județul Iași pentru rezultatele bune obținute în dezvoltarea producției industriale. (Aplauze puternice).

Am obținut rezultate bune și în creșterea producției agricole pe întreaga țară. S-a realizat un ritm — așa putea spune industrial aproape — de creștere a producției, față de 1971, de circa 9 la sută. După cum a reieșit din darea de seamă, și în județul dumneavoastră sînt rezultate bune în dezvoltarea agriculturii.

Avem succese de seamă în dezvoltarea învățămîntului, a științei. S-au luat un șir de măsuri pentru ridicarea bunăstării materiale și spirituale a oamenilor

LIVIU CĂLIN:

Portrete și opinii literare

Poetul Liviu Călin a avut norocul să cunoască direct și, așa spune cu o melancolică invidie, nesperatul noroc (pe care alții mai tineri nu l-au avut!) să frecventeze cu intermitențe, să converseze cu timiditate sau ininsolență cu unii dintre cei mai mari scriitori români contemporani. E un prilej rar, dacă nu unic, să-l vezi pe Tudor Arghezi la Mărțișor în „cel mai pur peisaj virgilian“, să stai de vorbă cu el, să-l urmărești și să-l ascuți cum rostește și îmblânzește cuvintele, cum privește

„o horbotă de hăubi“ spintecind albastra nevinovăție a cerului, să-i editezi prima ediție de poezii pe hirtie biblie. Liviu Călin are un remarcabil talent de povestitor, ca să nu zic de autentic romancier. El descrie, surprinde dintr-o singură privire înălțimea morală a unei replici, tonul dialogului, semnificația unei întâlniri, atmosfera unei case unde, copil fiind, e cuprins de neașteptata impresie că sus, pe scara interioară a unui imobil va apare Raskolnikov: „Nu împlinisem vârsta rotundă a adolescenței. Până spre sfârșitul verii, așa cum se întâmplase cu un an înainte, îmi făcusem vacanța la rude apropiate care locuiau într-o casă încâpătoare, dar de un gust arhitectonic straniu. Era unul din acelea „forturi provinciale“ cu pereți sumurii, cu grilaj vopsit alb de curind. Camerele bine aerisite, largi, lumina incertă nu alungau senzația pe care o ai când muști dintr-un fruct cu miezul putred. Dar pentru mine, atunci, acea locuință se confunda cu a lui Dorian Gray și scara interioară veche, din lemn uscat, mă tulbura uneori fiindcă sus, spre seară, mă așteptam să-l zăresc pe Raskolnikov: „Nu împlinisem vârsta rotundă a adolescentului moral și fizic, în precizarea unor constante ale personalității umane și artistice. Iată cum îi apare memorialistului, într-o anumită vreme, Tudor Arghezi: „Acel om, de statură potrivită, care chiar pe o zi de caniculă purta beretă, mi s-a părut ieșind dintr-o chirie sau din tiparnița unei minăstiri. Era de fapt ora din marginea vecerniei și nu m-ar fi surprins deloc să aud în preajmă acordurile rulegerii“ (p. 12). Portretele lui Liviu Călin au calitatea de a nu ieși dintr-o exacerbată vanitate a unui scriitor tânăr față de măreția coplesitoare ale unui scriitor clasic. I s-a reproșat lui Liviu Călin (v. Alexandru George, în Luceafărul, 9 dec. 1972, p. 7) neclintita venerație pe care o are față de scriitorii despre care vorbește. Reproșul ni se pare a fi însă fără teme. Tânăr de tot fiind, Liviu Călin, ca orice tânăr care intra în viața literară și se gîndea serios să rămînă un credincios al ei, avea să fie complexat nu de o paralizantă curiozitate, ci de o netulburată venerație. Cine nu s-ar fi simțit complet derulat, „absent“ atunci când cel cu care vorbea era G. Călinescu? Venerația lui Liviu Călin nu înseamnă anularea sentimentului critic: un portret sau o opinie literară sînt condiționate și de o bună ierarhizare a valorilor. Liviu Călin privește scriitorii și comentează operele lor avînd totdeauna în memorie o Istorie a literaturii române și universale. Exagerările, interpretările hazardate sînt foarte puține. Portretele sînt măști care ne vorbesc un limbaj al realității memorate. Cine nu-l recunoaște pe George Bacovia în această pinză de o disperată împietrire a ființei care reprezintă mai mult ca orice, nu pe el însuși, ci însăși poezia: „Ochii stinși, prăbușiți în orbite, expresia macerată au creat un moment de neuitat. Avem în față, și nu cred că exagerez, un mulaj de ghips, o prezență oarecum iluzorie, care în chip firesc ar fi putut rosti: „stam singur în cavou... și era vînt“. Bacovia omul se prăbușise în zone obscure. Totul îmi amîntea o scenă din La vie errante a lui Maupassant“ (p. 35). Pe Ion Barbu îl cunoaște prin intermediul îndrumătorului și distinsului prieten Al. Rosetti. Poetul trece pe străzi absent, iar la cursuri unde asistența era redusă „Ion Barbu își ajungea sieși“. Iată-l și pe Eugen Barbu surprins în-

tr-un moment al primei tinereți, ca o figură de personaj de film: „Privindu-l, gîndul m-a dus imediat la filmele cu Jean Gabin. Buzele subțiri, ochii mici sub arcu sprincenelor rare, părul pieptănat în grabă îmi amînteau actorul francez din peliculele celebre cînd interpreta roluri de ouvrieri caritabili“ (p. 67). Ni se pare remarcabil și verosimil portretul lui G. Călinescu. Tânărul Liviu Călin îl vizitează „însăpîmintat“, nu pe omul Călinescu, magnific și el, ci pe scriitor, pe critic. vrea să se convingă de materialitatea imaginii lui așa cum i s-a format după lectura operei. Care îi sînt reacțiile? O deziluzie, cum se întâmplă în astfel de ocazii de atitea ori, sau o bruscă și definitivă revelație a geniului? Liviu Călin trăiește o idee a absenței, a omului care tulbură mersul astrilor: „Expresia vie. neptonică, ochii fosforescenți, îmbrăcămîntea lejeră mi-au dat sentimentul inoportunității“. Prezența lui G. Călinescu era covârșitoare. Domina: „Privirea lui G. Călinescu putea „ucide“ și îți dădea impresia că dispune din primul moment de zestrea ta interioară“ (p. 99). Altă impresie îi va provoca criticul Șerban Cioculescu: „Intreaga înfățișare acuza o suferință hepatică. Pe fața de pergament se așezase prematur disciplina sinuoasă a ridurilor. Bărba proeminentă, semnul facial al voinței, nasul arcuit spre buza superioară, hereta albastră mi-au amîntit o faimoasă gravură a lui Holbein“ (p. 106). Romancierul Camil Petrescu este văzut în focul creației: dinamic, susceptibil, într-o permanentă iritare, tenace, torturat de vocația și de primejdiosul talent al ideilor, vorbind „repede, nervos, poate numai din spaima de a nu fi depășit de idei“ (p. 142). Cu privire la originea familiei scriitorului s-a păstrat, după cum se știe, o discreție desăvîrșită. Liviu Călin reproduce cîteva fragmente dintr-o corespondență puțin cunoscută care ne face să înțelegem și altfel biografia lui Camil Petrescu.

Criticul Liviu Călin este un fin analist care descoperă, într-un limbaj afectiv, deloc profesoral și rece, în fiecare operă, ideile fundamentale, specificul. Cunoșcînd de aproape scriitorii, venerîndu-i, s-ar putea crede că judecata de valoare ar dispărea într-o efuziune lirică, într-un compliment cordial. Liviu Călin analizează opera cu sensibilitatea unui veritabil poet, dar nu uită să facă și observații, să se întrebe sincer despre rezistența valorică a unor texte. El îl admiră pe Șerban Cioculescu, chiar lucrează împreună la ediția critică Ion Luca Caragiale și cu toate acestea criticul e „rău“, și spune adevărul în față fără complexe. Monografia lui Șerban Cioculescu despre viața lui Ion Luca Caragiale este un „model“, dar „Spre regretul nostru, opera scriitorului l-a preocupat îndeobște festiv sub raportul interpretării“ (p. 108). Groapa lui Eugen Barbu se bucură de un profund comentariu. Liviu Călin reface și aventura ei în receptarea criticii, combate, și pe bună dreptate, pe acei critici care o taxau drept un roman naturalist. Criticul refuză o astfel de etichetare ajungînd la concluzii plauzibile și de bun simț: „Ceea ce surprinde în Groapa, de la primele pagini, este nutrea asociativă în planul senzorial. Vibrația culorii, alunecarea materiei pestilențiale, sunetul ierbii și al frunzelor, incremenirea vegetației pe caniculă, așteptarea ploii și vîntul zăpezii, lumina trecută prin oglizile anotimpurilor — toate au la Eugen Barbu intensitatea și dramatismul vieții multiplicată“ (p. 69). Sau o altă judecată de un indiscutabil adevăr: „Arta lui Eugen Barbu este de a reține specificul pornirilor primitive, instinctuale, fără ca textul său să frizeze vreodată trivialul. Convertirea cuvîntului crud, a invecției în simplă truculență ține de un meșteșug exemplar, înrudit cu acela ilustrat de Rabelais“ (p. 74).

O impresionantă judecată critică asupra unui roman ca Enigma Otiliei surprinde Liviu Călin la moartea lui G. Călinescu. Personajul real își strigă disperat modelul, ființa nemuritoare, vie, mai vie poate decît necunoscuta: „La funeraliile lui G. Călinescu am fost martorul unui gest descins dintr-o halucinație. Părăsisem, în acordurile întunecate ale muzicii lui Bruckner, incinta Ateneului Român. Cînd sicriul era așezat în mașină, din apropiere a fișnit o doamnă ca dintr-un album cu imagini vechi, strigînd: „Eu sînt Otilia!“ Avea în mînă o garoasă albă pe care a azvîrlit-o peste trupul mineralizat al lui G. Călinescu“ (p. 102—103).

fragmentarium

PERSPECTIVE SPRE UNIVERSAL

Const. CIOPRAGA

Prin ce trăsături poate atrage atenția, în perspectivă universală, literatura română de astăzi? Ne punem întrebarea, fiindcă o literatură își justifică prestigiul în măsura în care revelează, prin mijlocirea expresiei artistice individuale, formele conștiinței sociale. De observat, în acest sens, la creatorii reprezentativi, o subliniată conștiință a responsabilității, un ethos al participării active la dezbaterile cetății. Niciodată, în trecut, nu s-a procedat atît de viu la definirea și redefinirea funcției scriitorului, prezent nu numai în librării, dar și în forum, iar la nevoie pe baricade. Urmează de aici că viziunea și originalitatea trebuie raportate mai apăsător decît înainte la fenomenul de participare multiplă. Sensibilă la mutațiile istorice, literatura ultimelor decenii a reținut din exemple mai vechi sau mai noi aspirația către un sens ascensional al vieții. Cu alte cuvinte, ideea de participare trebuie înțeleasă și pe plan general uman ca o deschidere către universal, cu alte perspective decît în poemul lui Costin de acum trei veacuri sau la Eminescu, dar cu aceeași sete de inițiere în zonele de sus ale existenței și în același limbaj grav. Un nobil efort ascensional caracterizează poeme precum Cîntare omului și Cadente de Tudor Arghezi, severul Monolog în Babilon de Al. Philippide, recentul Iianibal de Eugen Jebeleanu, la care meditația se abate de la evocarea vizionară a istoriei pentru a aborda destiul omului din prezent și al celui din viitor. Lumea apare ca reflex al individualului, de aceea în individ este căutat înaltul și adîncul, însuși sufletul umanității.

În latura filozofică, de observat permanența unor dezbateri mult milenare, reluînd, prin intermediul unor figuri simbolice, problema cunoașterii și disputa cu forțe ostile. Accentele solare, stenică, în poezie, nu înlătură sentimentul absurdului, căruia Albert Camus îi găsea originea încă la cei vechi. Important este însă, că, dincolo de unana clipă de tristețe triumfă, fie și în pagini elegiace, un suflu de umanitate ce-și reia îndrăzneț. Contactele reinnoite cu istoria națională refac, în forme diverse, de la poet la poet, sentimentul certitudinii primeiduite. De la Costin și Eminescu pînă astăzi, se constată că dezolării individuale i se opune ca fenomen pozitiv contactul afectiv cu pămîntul țării care face să regenereze, ca în mitologie, forțe proaspete. Să mai remarcăm că participarea mai are un alt înțeles, caracteristic nu numai poeziei. Pînă nu de mult, se spunea că formula narativă lirico-epică aparține aproape integral moldovenilor. Asistăm, de un timp, la afirmarea unui stil cu particularități similare la muntenii Zaharia Stancu, la Eugen Barbu, la Fănuș Neagu și alții. Un scriitor de tip obiectiv ca Rebreanu își ia, programatic, o distanță exterioară de personajele sale; se depărtează, în mod voit, de lucruri, de fapte și conflicte, pentru a le considera la rece. La un prozator de tip lirico-epic precum Zaharia Stancu, — care a suscitât atît de mult interesul străinătății — participarea înseamnă adeziune, vibrație, sociabilitate.

Revenind la domeniul poeziei, ni se pare a vedea în setea de absolut o altă trăsătură specifică epocii noastre, nu fără legături cu matricea stilistică, deci cu straturile constitutive ale spiritualității populare. Dacă interesul pentru natură ca pitoresc și descripție a scăzut, în schimb câștigă teren altceva: corespondențele tainice cu o Natură misterioasă, revelația umanului în funcție de arcanele unei Naturi complicate. Reflexivitatea se supra-pune percepției directe, fruste, cunoașterii prin simțuri. În dialectica relațiilor dintre om și cosmos au apărut elemente noi, determinate sau propulsate de progresul contemporan al tehnicii. Ochiul și urechea aspiră să treacă dincolo de limitele de pînă acum. Într-un vechi poem al lui Heliade se puteau găsi, înainte de Luceafărul eminescian, primele aluzii cosmice din poezia românească. La zeci de poezii contemporani rouă, cosmică e un fenomen curent. Devorați de nostalgia iluminatului, îi vedem privind lucrurile la scară universală. Se va obiecta că tehnica, știința, apropiat, dar și uniformizează. E adevărat, însă nu uităm că în ce privește timpul, și spațiul, poezia se revendică de la o durată proprie și de la un spațiu al ei. O cuprindere imaginară a organicului universal înseamnă o tentativă spre absolut. Tentația cuprinderii formelor sufletesti profunde, labirintice, reprezintă nostalgia unui alt absolut, paralel cu celălalt. De menționat în poezia acestor ani, ambiția investigațiilor de acest tip, tensiunea dramatică, prometeismul, sfidarea ordinarului, confruntarea efemerului cu eternul, într-un cuvînt afirmarea unui omnes și a unei conștiințe mîndre. Întrebările abundă, pateticul pare obnubilat sub presiunea intelectului, experiențele istoriei sînt reinterpretate din perspectivă modernă. A profesa un individualism ireductibil năguste pe cineva în o mie de feluri. Pe o mare întindere, poezia ultimilor zece-cincisprezece ani, practic ridicarea de la narcisismul strict la Idee, la Umanitate. Sintem ceea ce ne-au pregătît, în sute de ani, înaintașii dar sintem și ceea ce ne făurim și ne descoperim, zi de zi, noi înșine.

Să distingem, încăodată, în lirică și în epică, o fertilită conștiință a continuității, care dă un sens eforturilor omului modern, devorat de proiecte fantastice. Ne regăsim cu emoție în citatul folcloric, în acel Volkgeist care vorbește de modele originare, diferențiate de alte modele, străine. În contactele cu istoria descoperim, neîncetat, linii de forță și pretexte de reflecție. Realitatea și mitul, relativul și absolutul traduc în dezbaterile din romanul actual dimensiuni ale unui mod românesc de a exista. Aspirația către adîncime trebuie tradusă, psihologic și moral, ca o nevoie acută de integrare lucidă într-un flux, de aceea romanul—problemă, plin de întrebări, concordă în felul lui — cu nevoia de profunzime din lirică. Orice literatură mare își constituie din totalitatea vocilor un mesaj colectiv, mereu pasibil de completări, de reevaluări și deschideri spre viață. Literaturii noastre de astăzi îi este specific, în ciuda dilemelor, acordul cu viața. Existența e concepută ca participare, ca sete de absolut, ca sentiment patetic de continuitate

Vizita în municipiul și județul Iași a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU

Primire tradițională, cu piine și sare

Flori și viitor

Secretarul general al partidului în mijlocul cadrelor didactice și studenților centrului universitar

Urare de bună venire

Fiți binevenit la Iași,
Pisc și suflet de văpaie
Ce-ndrumați ai țării pași :
Ceașescu Nicolae.

Vă primim cu cald elan —
Dragostea ni-i călauza —
În Moldova lui Ștefan
Și-a lui Alexandru Cuza.

Sub al libertății steag
Ținut sus de dumneavoastră,
Vă salută-adînc cu drag
Iașul și nădejdea noastră.

De la teiul din Copou
Pină-n zări de albastrime,
Astăzi el se-nalță nou
Peste faima din vechime.

Freamătă ca-n vînt un ram,
Sub un cer de primăvară,
Iașul dragostei de neam,
Iașul dragostei de țară.

Mulțumim că prin partid,
Deci prin voi, slăvite faur,
Tuturor ni se deschid
Căi spre-un viitor de aur.

Mulțumim ca și-n trecut,
Cu o bucurie rară,
Pentru tot ce ați făcut
Și ce faceți pentru țară.

Vă urăm, ca din străbuni,
Ca avînd mereu tăria,
Să trăiți mulți ani și buni
Pentru noi și România !

George LESNEA

Locuitorii județului Iași urează „La mulți ani“ iubitului conducător al partidului și statului

Prezent și perspectivă la Uzina de fibre sintetice

Stimați tovarăși,

Doresc să vă adresez dumneavoastră, tuturor cadrelor didactice și studenților, un salut călduros și să vă urez succese tot mai mari în activitatea pe care o desfășurați în Iași (Vii aplauze).

Am vizitat Institutul de chimie, precum și expoziția din holul Universității, unde am putut vedea unele realizări ale facultăților din cadrul Politehnicii și al Universității. Desigur, nu este scopul acestei întâlniri să analizăm acum ce s-a făcut și ce se face în Iași în domeniul cercetării științifice, al învățămîntului, al legării sale cu practica. Trebuie însă să spun că am constatat cu deosebită plăcere, alături de institutul cit și în cadrul expoziției, că cercetătorii și cadrele didactice din învățămîntul superior din Iași se străduiesc să aducă o contribuție cit mai importantă la dezvoltarea societății noastre socialiste. Sînt abordate unele probleme de mare importanță pentru economie, în general pentru dezvoltarea științei în România.

Am constatat cu multă satisfacție, în vizita făcută azi în unele întreprinderi, că unele domenii ale învățămîntului au trecut foarte serios la apropierea de producție, realizîndu-se — dacă se poate spune așa — o reală integrare a învățămîntului, cercetării și producției. Sînt începuturi bune. Sper că vor fi urmate de toate facultățile. În felul acesta, învățămîntul și cercetarea din Iași vor putea aduce o contribuție și mai însemnată la progresul științei, la progresul general al societății socialiste din România. Eu doresc să vă felicit în modul cel mai călduros pentru rezultatele bune de pînă acum. (Aplauze puternice).

Nu vreau să spun mai mult. Miine vom avea conferința județeană de partid și unele din aceste probleme le vom discuta în cadrul conferinței, așa cum este normal. Sper că acest valoros corp de cadre didactice din Iași, împreună cu marele număr de studenți, de tineri entuziaști din acest centru universitar vor depune eforturi unite pentru a perfecționa continuu procesul de învățămînt și de cercetare, pentru a da patriei cadre de nădejde în toate domeniile de activitate.

Din cuvîntul rostit de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU la întîlnirea cu cadrele didactice din centrul universitar.

ION LARIAN POSTOLACHE:

Orații

Traducător remarcabil al Imnurilor Vedice, Ion Larian Postolache e mai puțin cunoscut, mai puțin comentat ca poet. Ultimii op, cu un cuprins bogat, intitulat într-un ecou tradițional: **Orații**, ne oferă un tablou aproape complet al valențelor stilistice și de construcție.

Ion Larian Postolache e un pilatian convins. Verbalismul și-l convertește printr-un tenace autocontrol în structuri de baladă; o nostalgie desuetă și cam limonădoasă „o electrocutează” cu „fluxuri finale de luciditate”; idilismul pinditor reușește să și-l reprimă printr-un profund simț al istoriei, al obștilor:

„Dă soarele în toamnă. Mustește-n struguri via, / Trosnește zdravăn carul de grâu și de porumb, / Vapoare uriașe învața Geografia / cu noi meridiane pentru un nou Columb...”

Fire evocativă, poetul desenează cu tușul subțire al recuzitei provinciale, efigii feudale, scene de pastel. „Ce lumină fierbinte! Ce umbră de mătasă! / Toate lucrurile s-au retras la răcoare prin casă, / Doar pe acoperiș, porumbelii, în focul amiezii, / Încearcă să-l pronunțe pe „r, r, r,” ca francezii...” (Vacanță estivală); și în sfârșit, pentru plastică plină de meșteșug și pentru gestul „metaforei”, extrase din poemul: **Grămaticul Ion** scrie: „Conacul are trepte putrezite, / Și poarta ruginită din țifini; / Li curge umbra dărimată peste curte, / Și-i scâmoșată lacrima-n fântini. / ... / Rugina roade-n pușca de Bizanț / Și pancopliei-i sîngeră oțelul; / — A mai rămas o spadă de Damasc, / Care-a-nfruntat pe Golia, mișelul. / S-au frînt toți teii, s-a uscat bazinul, / S-au răvășit și peștii japonezi, / Aduși pe patru pungi cu mahmudele, / De peste mări, de negustorii genovezi”.

Un cuvînt de apreciere aici și pentru cele două balade: **Baladă despre întîrziatul cardinal** și **Baladă despre poetul sîngaporean**, lucrări ce se disting printr-un acut simț al proporțiilor și al „așezării în pagină”.

ADRIAN BELDEANU

ION LOTREANU:

Aici, lângă Carpați

Aflat la al treilea volum de versuri, Ion Lotreanu dovedește aceeași disponibilitate lirică în stare să vibreze de data aceasta, în versuri de un optimism tonifiant. Alegînd forma fixă a sonetului, poetul adaugă un plus de noblețe sentimentelor sale patriotice, ceea ce conferă volumului o notă de aleasă sobrietate. Frumusețile acestei bătrîne țări, viața ei nouă e cîntată simplu, direct fără obsesia amintirilor dure-roase ale trecutului. „Trec frăgezit de lună, dulce sete / Se potolește-n arcuri dunărene; / Înalte curcubeie-mi ard în gene / Și stele, ca albinele, în plete // O pasăre cu-nluncimi în pene / Pe munți așază pașnică pecete. / Spre malul mării, printre parapete, Aleargă riul liniat de mrenea... (Periplu nocturn). Poetul este sedus deopotrivă de bucuria realizărilor cotidiene cât și de simfonia de culori a toamnei, văzută ca un simbol al tuturor împlîmirilor, de munca rodnică și entuziasmul a omului contemporan cit și de amintirea plină de venerație a marilor noștri voievozi. „In corturile țării au dormit / Suavii voievozi cu sori în strai, / Încemenți în piețe, azi, pe cai / Cu coamele de fum, amnar și mit // (...) // Pe cai stelați și arcuții de șale, / Coloane liniștite de străbuni / Spre noi coboară-ncet din manuale”. (Din manuale). Intregul volum constituie, de fapt, un omagiu adus țării căci: soarele, munții, brazii, sondele, lanurile de grâu, riurile albastre, în fața cărora poetul se înclină cu respect, sînt elementele care compun chiar stema României. „Aici, lângă cîmpii, Carpați și mare, / Lîngă păduri cu foșnet pururi viu, / Sub frunte-mi duc poemul. Și îl scriu / Cu doruri și cerneți fremătătoare / (...) Și ridicăm încăpătoare temple / Pe care, luminați, să le contemple / Cei ce se nasc, trăiesc și mîr Aici” (Aici, lângă Carpați).

I s-ar putea reproșa autorului o anume monotonie a imaginilor și epitetelor, aparent invariabile — atunci cînd perimetrul tematic e strict delimitat, ca și unele imperfecțiuni de exprimare poetică, cu atât mai evidente în forma pretențioasă a sonetului. De asemeni, aspectul valoric cam eterogen, din care puteau să lipsească poezii ocazionale ca: **Elegie pentru Vica**, **Epilog la o tabără ostășească**, **Stampă de aplicație**. De remarcat, totuși, sinceritatea și spontaneitatea comunicării, realizată în general în versuri fluente, accesibile, și care izbuțesc să contureze stări și trăiri lirice uneori de remarcabilă autenticitate.

R. ȘT. M.

Era unul din cele mai liniștite blocuri. În față avea cițiva copaci uriași, cu frunze late și alunecoase, copaci care, luați împreună, puteau constitui un parc; e drept cam anemic, dar pentru o clădire din beton așezată în centrul orașului, noțiunea de parc era ambiguă.

Nu existau decît două bănci, una ocupată mereu de bătrînul de la doi. În ultimul timp, de cînd îi murise bătrîna, nu îndrăznea nimeni să se mai apropie de el. Din cînd în cînd îi tremurau genunchii și atunci simțea nevoia să fie afurisit și încăpăținat, să nu reacționeze la nici o amabilitate, la nici un zîmbet. Știa că sînt nervii de vină pentru că avea, în asemenea clipe, o enormă poftă de ceartă, se înroșea, cuvintele i se îngheșuiau în gît. Cu două zile în urmă, o vecină cu ochii mari și apropiați, ca o cucuvea, a făcut prosția să-i spună „Moș Nică!”. Atunci el a izbucnit cu ură, în timp ce durerea de stomac aproape îl frîngea în două: pe el îl chema Ion, Ion, atît. Să nu-i spună Nică lui, care avea un singur nume, Ion! Nică l-a strigat numai baba lui, o sîngură dată, înainte să moară cu toți doctorii adunați în jurul ei. El, Ion, fugise pe coridor să nu o mai audă cum geme, însă ea s-a ridicat în coate și atunci l-a strigat: „Nică!”. Doctorii, cînd au văzut că baba și-a recăpătat brusc forțele au știut că moare. El n-a bănuțit așa ceva. Era convins că o să-și revină. Nimeni nu i-a spus că bătrîna moare! Nimeni!

Vecina îl privea cu mina la gură, ochii de cucuvea erau înfiți în bătrîn ca țevile unei arme. El a început să-și învîrtă brațele și în timp ce femeia a lerga pe scări împleticindu-și picioarele, a intrat în casă, transpirat de spaimă.

Clătîindu-se, ca bolnav de friguri, a reușit să-și pună niște ceai și puțin cîte puțin s-a calmat. Chiar zimbea. Se gîndea la mîntea lui incurcată în atîtea ideile grele. Încea să se descurce în felul lui, încet, fără să forțeze lucrurile, cu un admirabil instinct de conservare. Orice punct de reper venit înainte de vremea lui îl dădea peste cap, îl dezechilibra și trebuia să în totul de la capăt. Lucrurile să fie descurcate încet, știa el ce face!

O auzi pe cucuoana speriată vorbind repede și pițigăiat, o voce egală pînă la monotonie îi dădea răspuns și pe lîngă ele, completînd tonurile, mirîia tot timpul un glas zornăitor de fetiță. Bătrînul nu rezistă și scoase puțin capul pe ușă. Văzu pe tînăra care se mutase în apartamentul șase. Era retrasă și ori de cîte ori trecea pe lîngă el tresărea, stringîndu-și fetița dulce lîngă poale.

Bătrînul cînd văzu copilul se posomorî, se întoarse în cameră

debut

CRINA

DUMITRIU:

și se cuibări pe pat cu mina îndoită peste ochi și cu picioarele ieșite afară din plapumă. Greu era că nu puteai să te miști nici în somn, imediat trosnea o creangă sau bombănea o gînganie deranjată prea devreme din locul ei. Stăteau lipiți de pămînt, băgați unul în spatele celuilalt cu să se încălzească. Ion încerca, încetîșor, ca să nu supere pe cei de lîngă el, să-și miște degetele blocate de un strat subțire de gheață. Privea cerul, de cîte ori observa o stea o lovea cu un deget și steaua scotea un sunet sec. După ce-și puse în mișcare toate cele zece degete își putu încropi din clinchetele stelelor ceva simpatic care aducea a cîntec.

I-a sculat el, toți dormeau neclintîți ca sloiuri înfipte în pămînt, s-au ridicat, fantome, și acum străbăteau, cu toate simburile biciuite, pădurea. Cel schiop, Matei, o lua mereu înainte energindu-se ori de cîte ori Grăsanul îl chema înapoi. Cînd au zărit casa pădurarului s-au oprit. Ar fi putut să-și continue drumul, seara ar fi fost în sat, dar erau cumplit de flămînzîți.

Au urcat grămadă treptele. În casă i-a întîmpinat cu un aer autoritar o fetiță subțirică, nu i-a lăsat să deschidă gura, i-a informat imediat că a împlinit patru ani și că are o panglică roșie pe care a împletit-o ea singură. Aici nu mai locuia nimeni, tata plecase, în casă nu mai stătea nimeni.

Matei o întrerupse:

— Tu unde mîncinci?

Fetița se roti repede cu fața spre el și după ce se asigură că întrebarea îi fusese pusă ei răspunse atentă:

— La bunica — dădu nemulțumită din cap. Bunica molfăie.

Matei, trecînd pe lîngă ea, o gîdîlă sub bărbie și se simți obligat să-i dea sfaturi, să fie cuminte, altă dată să nu mai fugă s ngură prin pădure. Fetița strigă după el:

— Cînd m-a luat bunica l-am uitat aici pe cîine!

— Și cînd te-a luat bunica?

— Nu de mult...

— Cînd anume?

Își frecă mîinile de rochiță, încurcată.

— Nu de mult.

Din pivniță chiui un băiat:

— Cartofi!

Pe toți îi apucă o veselie ne-bună, se aruncară grămadă în pivniță hohotînd.

Rîsetele se apropiară și urletul soneriei îl aruncă pe bătrîn din pat. Își șterse grumazul ud, furios că anii se întorceau iar pe dos. O luă țîrșit spre ușă, dar cînd deschise nu era nimeni. Urca în schimb vecina de la apartamentul șase cu fetița. Lui i se făcu frică să se întoarcă în cameră, așa că se apropie imblînzit de femeie, bilbiu ceva apoi se hotărî s-o întrebe despre sonerie. Răspunsul veni de la fetiță:

— Sînt sigură că a fost băiețelul care a trecut pe lîngă noi.

Bătrînul se înclină spre ea; copilul nu avea mai mult de cinci ani, vorbea limpede și foarte corect. O privi cu atenție. Tresări. Fetița se simți studiată, lăsă mina femeii și se apropie cu încredere de el. Bătrînul tresări din nou, se scutură cu scîrbă și fugi în casă. Fetița îi strigă prin ușă:

— Mă cheamă Maria!

Se mai auzi un scîncet, șoșo-

teala mamei și un tropăit grăbit.

— De ce nu-mi spui cum te cheamă?

— Nu știu.

Matei o privi urît:

— Ești o fetiță mincinoasă; știi, mie nu-mi plac fetițele mincinoase. Nici panglică roșie nu ai.

Ochișorii negri urmăreau un fluture de noapte beat.

— Mi-a luat-o bunica.

— Iar mîniți — Matei făcu cu ochiul lui Ion. Ai panglica în buzunar.

Fetița zimbi ca o femeie plină de griji, își duse parcă speriată mina la șorț și scoase din buzunar panglica.

— Dacă vrei, fi-o dau fie.

De jos se auzi o bufnătură și cei doi se repeziră spre pivniță. Matei împinse ușor umărul celuilalt:

— Tu rămii cu fata.

Cînd ajunse jos, schiopul începu să strige la băieți. Ion zimbi, probabil Grăsanul iar încecurse ceva. Liniștit, vru să iw fetița de mîna, dar ea se smunci. Ținea în palma întinsă panglica, o ghemui și o infipse la loc în buzunar. Stătea țepănî în mijlocul casei cu gura făcută pungă. Privînd-o, Ion spuse că să fie al naibii care o să se agite să o împace pe încăpăținata asta și se duse la lavoarul din spatele ușii să-și spele brațele zgîriate. Dădu drumul armei lîngă el, iar fetița cu grijă, apucă pușca și o agăță pe peretele din față, alături de două topoare. Fata să sară la ea, Ion se opri. Se vedea că pădureanca știe să umble cu arme de foc, era o plăcere s-o urmărești cum poartă arma și cum o aranjează.

Încecă să o imbuneze:

— Ai dreptate, puștile nu se așează lîngă picioare.

— Asta nu-i pușcă.

Fetița întinse mina spre armă, dar cu un salt Ion îi bară drumul:

— Încetează!

Din pivniță îl auzi pe Matei stingîndu-l:

— Trebuie să aibă și în dreapta ceva. E vreo ușă acolo?

Era. Puțin strîmbă și îngheșuită spre colț. Izbucni imediat spre ușă. Întotdeauna, o încăpere inexplorată îl hipnotiza și îi puneia imaginația să lucreze cu viteză maximă. Neglijînd orice altă mișcare, smunci clanța, și la început văzu geamul enorm care prîndea drumul în chenarul său ca o fotografie completă. Pe urmă niște trepte coborau ceva mai jos, într-un loc inverzit de muște depuse cu lăcomie pe cîteva bucăți mari de carne crudă care îngălbeneau aerul cu un mîros din ce în ce mai gros spre podea.

Cobori două trepte încercînd să privească bucățile însingurate mai de aproape, dar aburul galben îl înțepă. Se luptă să îl înlătore fluturîndu-și mîinile, reușînd doar să descopere stratul verde de muște. Începură să zbirnie toate un descîntec dezordonat, zburînd furioase și lovindu-se uneori, cu un zgomot sec, de picioarele lui Ion. Acoperîndu-și fața, el sări făcînd, amețit, cițiva pași de-a-nădărtela. Simți pervazul ferestrei și se întoarse lipindu-și obrazul de geamul răcoros. Priveștea îl înțepeni. Drumul și întreaga pădure erau acoperite de uniforme nemiilor. Verzi. Vorba lor contopindu-se cu zumzăitul muș-

V. MIHĂILESCU CRAIU:

„Peisaj cu sonie”

Pedeapsă

telor. Amețit, se încordă încercând să înțeleagă. Nemții se retrăgeau spre fundul pădurii. Nimeni nu acorda vreo atenție casei. Poate nici n-au să intre. Nu, n-au să intre! Au grenade, mitraliere. Băieții, acolo jos, sînt doar cu trei puști. Ce să caute nemții în casa unui pădurar? Nimic. Cele trei arme? Au să vadă că sînt furate. Ion simți că i se topesc brațele. Ar fi fost stupid să-i împuște acum. Satul era la doi pași. Ar fi fost stupid. Nu, n-au să intre. Băieții nu mișcă și nimeni nu o să-i găsească. Brusc își aminti de fetiță. Rămăsese singură. Crăpă ușa și-l văzu pe Matei cu capul ieșit afară din beci căutînd și el, cu privirile, fetița. Aceasta dispăruse. Se priviră uimiți. Ion se ridică s-o caute, dar exact în momentul acela Matei urlă:

— Inapoi!

Își dădu drumul în jos, rostogolindu-se între bucățile de carne putrezită. Lungi puțin gîtul și, pe geam, văzu oprită în fața casei, o mașină blindată. Era ultima din convoi. Soldații se învîrteau grăbiți în jurul ei. Ofițerul gesticula nervos. Și se îndreptă spre casă. Intră Ion, învăluit de mirosul amar, urmîrea mișcările neamțului. Insectele se transformaseră într-o masă verzuie. Avea impresia că ființa lui se găsește cînd aici, cînd acolo, departe. În cameră se auzea zgomot, ofițerul căuta ceva. Ion, zbatîndu-se, ajunse în dreptul ușii,

unde curentul de aer rece îl dezmetici puțin. Printr-o crăpătură văzu pîvnița închisă. Neamțul continua să caute. Dărimă niște scînduri după care apărură fetița, care izbucni în ris. Ofițerul zîmbi, o întrebă apoi greoi, în românește:

— Unde stai?

— Stau mai încolo, cu bunica — arătă în direcția satului. Satisfăcut, neamțul ridică ceva de jos și se îndreptă spre ușă.

— Vroiam să le dau lor panglica roșie, dar s-au ascuns și nu le-o mai dau.

Ion, automat își duse mîna la umăr. Se încordă furios. Uitase arma dincolo.

— Nu le-o dau.

Neamțul tresări. Ion se răsuca și văzu o sticlă. Se încleștă de ea. Să-i sară ofițerului în spate. Să lovească. Fetița. Ceialaltă. Să lovească.

Se pregăti să sară, dar ridicîndu-se brusc în picioare începură să-i joace în fața ochilor cercuri galbene. Se prăbuși. Cel din cameră auzi zgomotul și cu ochii mari, căuta spre colțurile întunecoase, retrăgîndu-se încetisor spre ușă.

— Ei unde sînt?

Fetița chicotii șiret și, sărînd ca la șotron, îi întoarse spatele. Cînd neamțul strigă la ea, se sperie și vorbi repede.

— Sînt în pîvniță. Dar nu le dau panglica. Nu le-o dau. Neamțul nu o lăsă să termine. Țișni prin ușa deschisă, țipînd „Karl!”. Ion își reveni, dar nu mai făcu nici o mișcare. Aștepta. Intrară

în goană mai mulți soldați. În aceeași clipă, chepengul sări în sus și câteva gloanțe suierară, trase la întîmplare. Soldații intrară în panică dar un ordin îi calmă. Doi își scoaseră grenadele și le azvîrliră, aruncîndu-se la pămînt. Ion holbă ochii la cele două bucăți de fier care întii se ridicară ușor în sus, pe urmă, încet, coborîră parcă plictisite în pîvniță. În momentul în care explozia bufni sub pămînt Ion strigă scurt. Apoi își coborî fața înțepenită spre podea și rămase așa.

Soldații dispărură. Rămase numai unul, blond, i se vedeau buclele din cască lăsată pe ceafă. Controla toată casa, cu pistolul mitralieră fixat bine sub braț. Ușa din dreapta o deschise izbînd cu piciorul. Ion îi apărură în față nemișcat, privînd podeaua. Stătură puțin așa, a mindoi. De afară, se auzi o întrebare. Neamțul, electrizat, își săltă capul într-o poziție inconștientă de drept, răspunse: „Nein!” și ieși trăgînd cu putere ușa.

Ion, cu mișcări chinuite, de om bolnav își dădu drumul în pîvniță. Toți erau sfîrtecați. Matei se incolăcise peste un sac, arma îi intrase în braț. Ion le căută inimile, îndreptă șuvița de păr, mîngîie frunțile crăpate.

Auzi afară un zgomot de pași. Înfăcă o pușcă, se repezi în pădure. Ecoul îi trimise un plîns de copil.

— Fetițo!

Il trase de umăr:

— Ți-am spus că mă cheamă Maria!

Intorcîndu-se, sări din pat cu senzație certă de vomă:

— Ce cauți aici?

— Ai lăsat ușa deschisă. Apoi, maternă: Nu-i nimic.

Cu aceleași gesturi sigure, gesturi care-l sufocau pe bătrîn, trase un scaun pînă la masă, îl escaladă în genunchi și în coate, în sfîrșit se așeză așteptînd.

— Nu ai căpșune?

— N-am.

— Ei! Toată lumea are acum căpșune.

— Eu n-am!

— Mama a cumpărat ieri!

— Du-te la ea.

— Tu n-ai căpșune?

— Nu!

Se enervă din ce în ce mai tare, îl apuca iar vechea durere

de stomac, își smulse disperat nasturii de la gît. Se duse la fetiță și o luă de umeri:

— Ascultă, Maria! — după fețișoara ei schimonosită își dădu seama că o stringe prea tare.

Maria îl urmărea cu ochii căscați netezind inconștient pliurile rochiței:

— Mă bați?

Intrebarea îl uimi. Scirba! După ce i-a ucis pe toți! Nu era copil. Toate fetițele sînt sperioase; ei nu-i era frică de arme, de țipete, de nimic. Vorbea sigură pe ea. Nici măcar nu-și clătina picioarele care-i atîrnau de pe scaun. Stătea și-l privea. Ea știa ce a făcut. Sătenii nu voiau să-i spună unde este fetița. A întrebât și de bătrînă, dar toți se fereau din drumul lui. Nimeni nu-i spunea un cuvînt, formau o masă compactă de care se lovea de cîte ori încerca să întindă mîna. Fata vorbise cu ei. Ea era gata să-iucidă și pe săteni. Și ei așteptau să-iucidă?! Trebuia s-o împuște. Să vină cu el, îi dă ce vrea ea... Pe bătrînă, Nică!! Atunci a ucis-o și pe bătrînă!... Știa, știa el... Dar n-avea ce face. Pușca era în partea cealaltă. A ieșit pe sală, nu putea să mai facă nimic. Stătea pe trepte. Nu a putut să-i salveze. Acum era rîndul lui. Trebuia s-o oprească. Să-i dea mîna și să vină cu el.

Străbătea camera trăgînd-o după el pe fetiță. O tiria prin toată casa. Maria nu părea nici acum speriată. Mergea doar mai țepănă, cu mîna liberă prinsă bine de capetele rochiței. Bătrînul continuă să se zbată, văzu în antreu scrinul și se opri. Gîfîia, ținînd în continuare cu ură mîna fetiței. Cu o singură mișcare desfăcu scrinul și scoase o pușcă de vîntătoare enormă. Maria apucă repede țeva și-și lipi obrazul de ea. Spuse ceva cu voce pițigăiată, dar bătrînul nu auzi. Trase arma cu putere lovînd-o din greșeală peste gură.

Puștoaica rămase consternată. Buza lovită îi tremura. Mișcarea se transmise obrazilor, nasului, pleoapelor, toată fața se strîmbă, și izbucni într-un plîns zgomotos, lacrimile țîșneau, se îneca cu ele, sughîta, se clătina toată în ritmul hohotelor de plîns. Ascunzîndu-și fața în poala rochiei, se lăsă jos și continuă să bocească, cu icnituri de copil nenorocit.

Tot timpul bătrînul o urmări-se din ce în ce mai uitat. Se așeză și el, în genunchi, încercă să-i ridice fața, se lovi de armă, o puse lîngă el și luă fetița în brațe. Intră în baie cu ea, o spălă pe mîini și pe față, Maria se așeză cuminte cu capul la subțioara lui. Se întoarse în cameră, o instală pe pat. Icniturile se transformau în oftaturi prelungi. fețișoara începea să se lumineze. O luă în cîră și ieși cu ea pe culoar. Sărea opintîndu-se pe fiecare picior, ca un cal, dii! Vecinii treceau și zîmbeau. O duse pînă în fața apartamentului ei, îi alinie cu grijă firele de păr, construindu-i o cărare strîmbă; îi lovi incurajator obrazii. Fetița repetă gestul incîntată. El apăsă o dată pe sonerie, scurt, se întoarse repede pe scări și intră în camera lui.

Își trăgea greu picioarele, se împiedica de scaune. Ajuns în cameră apucă pușca. Intii stătu cu ea așa, apoi fixă cu piciorul patul puștii de canapea, țeva o propti în bărbie. Pipăi după trăgaci. Dar se opri.

Făcu cîțiva pași și văzu, disprefuîndu-se, că genunchii nu-l ascultau. Se lungi în pat cu arma lîngă el. Aștepta. Își dădea seama că mîntea îi lucrează aiurea și făcea eforturi să se stăpînească. Își ura nervii bolnavi. Orice altceva, o mină, un picior, dar nervii — nu se putea.

Începu să-și revină. Cînd simți că i s-a făcut foame, știu că totul e în regulă. Mai așteaptă puțin și se sculă în picioare. Se duse la geam privînd grăbit strada, se temea să nu-l apuce iar durerile de stomac. Zări pe vecina cu ochi de cucuvea, o strigă. Femeia vru să o ia lo goană, dar el îi zîmbi, o salută înclinîndu-și respectuos capul. Se apropiă de geamul lui și se opri mîncat de curiozitate.

— Ce mai faceți, doamnă?

— Piața, eu, de dimineață, piața, dar dumneavoastră?!

— Eu sînt perfect lucid.

Vecina tresări. Redeveni bănuțitoare.

— Sînt perfect lucid.

Neluîndu-i în seamă figura lungă, o salută iar și dispăru în casă. Satisfăcut, controlă cu atenție încărcătura puștii. Mai stătu un pic, cam cît își imagină că îi trebuie femeii să dea colțul. Apoi potrivii iarăși arma.

eglogă

Ah! și aceste ore care-și scriu în mine un fantastic zbor de stea, ca un mesaj de tainică iubire venind din univers, de undeva...

Ah! și această frunte ce așteaptă, aceeași totdeauna, o lumină de dincolo de lucruri — iarbă naltă — ce niciodată-n brațe n-o să-ți vină...

Ah! și aceste slove care-mi poartă pe luntrea lor, în visle reci de lut, destin cu ochi de abur și legendă, trecînd prin timp ca un oștean pe scut...

Ah! și voi lacrimi, lacrimi înzăuate în pleoapa umbrei mele cu tăceri. Ce dulce-i vinul vieții, cînd prin toamnă ascuți ecoul prăbușitei veri!

prin ziua de lacrimă verde

Îmi vine să gem și să urlu, așa pentru neiertată dragostea ta; nici de pămînt și nici de ceruri iertată dragoste cu inima-n foc împlîntată, cu musturi de iarbă pe buze, și-n singe cu șerpî de cobuze, cu lacrimi de mură în geană chemînd o suavă prihană din zori pînă-n creier de noapte, cînd stelele picură lapte.

Dar cine nu iartă dragostea, cine decît dorul din mine, din tine? Și cine-și vrea nopțile-aprinse din nou decît ochiul meu și al tău?

Hai să ne scoatem ochii, pe rînd din fiecare orbită de gînd! Hai să ne facem că nu ne mai știm; poate ne-o fi mai ușor să murim, poate-om uita și poate-om țoca prin noaptea cu soare în ea, poate ne-om duce încet și ne-om pierde prin ziua de lacrimă verde...

țarm de legendă

Bolți de sațir arcuite solemn, în tăcere, și-n slava lor clipa de veghe și gînd; iacrima stelei cu aburoasă, albastră mîere nașterea zilei prin tine sunînd...

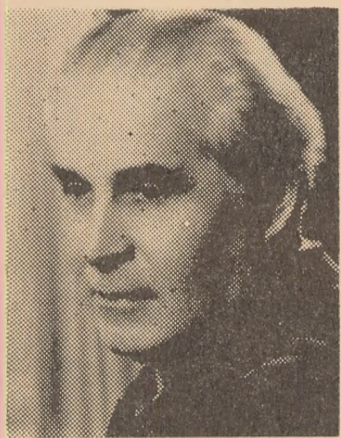
Toate astfel rînduite în crug ca-ntr-o orgă solară pe-acest pămînt hărăzit din belșug cu eroi, și pe-această inimă a noastră numită Țară, arzînd ca o veșnică torță în noi.

Le cîntă pînea și vinul, munții și șesul într-o eternă și fragedă curgere-n larguri; le-ascultă ochiul și miinile în culesul cel mai înalt al luminii din steaguri.

Acolo, în piscul spre care suim e o stea de veșnică veghe și Nemurie, cu singe și strigăt de luptă în ea, cu taină de sacră iubire.

Vin primăveri tot mai pline de floare și vin toamne de rod purpuriu revărsat... Și toate-s din brațele noastre cutezătoare, și toate-s din cugetul nostru bărbat.

Și se înalță un cer de amplă mindrie din fiecare cuvînt în faptă înscris, încununată de glorie, mereu, Românie — tu, țarmul nostru de legendă și vis...

**HARALAMBIE
ȚUGUI**

numai cîntecul

Pisc al luminii, transcendere mută vino din neguri și mă sîrută, suie-mi pe fruntea bolnavă de cer gîndul spălat cu mister, lasă-mi în ochi tremurata licoare a zilei ce arde și doare! Uite: sînt ochiul tău în mine deschis, rană de veghe în necuprins, slugă la vama cuvîntului, rege în tihna mormîntului, și uite: cu lacrimi de taină, țîzii — deschid galaxii, veșnicii, să nu mai fiu singur, nici trist, nici duios în cerul acesta cu sunet de os; să nu mă mai cheme, să nu mă mai doară umbrele mele de veștedă seară.

prin vamă de ziuă, prin vamă de noapte numai cîntecul poate răzbate.

O fată imposibilă

(Teatrul „M. Eminescu” — Botoșani)

Comedia lui Virgil Stoescu își propune, după însăși mărturia autorului, să urmărească modul în care „cțiva tineri au pus umărul, spontan, pentru a ajuta la propășirea unei așezări omenești, rămasă pe un plan inferior față de ritmul general de dezvoltare a societății noastre”. Grupul acesta îl formează cele două profesoare — Mirela și Otilia — sosite la Movila Veche cu o întreagă încărcătură de vise și planuri acumulate în anii și în atmosfera studenției; alături de ele se situează Primarul — și el tânăr —, arheologul Bogdan Corduneanu, tractoristul, sau mecanizatorul, cum îi place să-și spună — Stelu, medicul Cristian și o prezentă inedită în lucrările dramatice de acest gen — Victorița. Îngrijitoare la școala din sat. Toți aceștia se întâlnesc în contextul oferit de apatia și anti-inițiativa întreținute la Movila Veche de directorul școlii, un fel de geniu rău al locului, omul care, de 15 ani, își protejează postul prin teroare, șantaj, demobilizare a potențelor creatoare.

A acțiunea e bine construită ca tehnică dramatică, prăbușirea mitului țesut cu grijă în jurul persoanei sale de directorul școlii apărând verosimilă, convingătoare. Mai puțin izbutită ni s-a părut definirea caracterologică a unor personaje: antiteza este cultivată în mod aproape ostentativ — directorul fiindu-ne prezentat ca un Iago rural, clădit însă din ruginisme și instincte primare, iar cei care-și oferă replica neiertătoare a prezentului beneficiind de toate calitățile morale ale omului-model.

Ipoteza scenică aleasă de Marietta Saldova: sensurile conflictului sint dirijate

spre interesul colectivității, estompându-se în bună parte latura care vizează individul ca valoare sau nonvaloare izolată. Așa gândit spectacolul, s-a creat o punte stabilă de legătură între scenă și sală, între parabola lupului mîncat de oaie și trimiterile caustice la realități împotriva cărora spectatorul militează în viața cea de fiecare zi. Și dacă „Fata imposibilă” a obținut, ca act artistic angajat, adevărul publicului, faptul trebuie corelat cu modul în care interpreții și-au însușit punctul de vedere regizoral. Evoluind pe aceste coordonate ideatice, interpreții au făcut un bun serviciu piesei și mesajului ei.

Diana Cheregi (Mirela Ionașcu), Eugen Mazilu (Bogdan Corduneanu), Radu Panamarencu (Primarul) și Eleonora Luminia Gheorghiu (Victorița) au avut un debut fericit pe scena din Botoșani, realizând creații care-i recomandă drept un quartet cu reale posibilități.

Se impune citată și contribuția adusă de Boris Perevoznic în rolul Directorului. Sensibil intuitiv neputința personajului Irina, în interpretarea actriței Viki Andronescu. Dorina Brădescu realizează un evident salt calitativ în rolul destul de complex al Otiliei.

Ion Plăeșanu, Radu Neag și Ion Apostoliu se înscriu cu interesante modalități de completare a paletii caracterelor reunite în comedia lui Virgil Stoescu.

Decorul semnat de C. Russu ne-a apărut cam neutru și inexpressiv, spre deosebire de costumele Mariei Stoescu, bine alese pentru a sugera condiția personajelor.

Casa care a fugit prin ușă

(Teatrul „Victor Ion Popa” — Birlad)

Ne aflăm în fața unei drame de conjunctură și de atmosferă în țesătura căreia personajele își susțin partiturile în genul canonului — dacă nu este îngăduit împrumutul termenului din lumea muzicii. Narațiunea este plasată în perioada anilor '33 și, în ambianța trist-burgheză a familiei unui profesor pensionat, ecourile frământărilor social-politice se fac simțite acut, în pofida falsei draperii a neutralității. Și chiar dacă, pînă la sfîrșit, n-ar fi apărut *Necunoscutul* — cum simbolic este denumit unul dintre miile de comuniști care și-au asumat enorme riscuri pentru victoria cauzei drepte a partidului — piesa lui Petru Vișniță tot ar fi avut atributele unei autentice lucrări cu caracter politic, angajat, militant.

Canavaua dramei este romantică: există doi părinți girboviți de greutate și deziluzii, un bunic, ascunzîndu-și o nesfîrșită bunătate sub masca severității și verdictelor, un fiu puțin boem, puțin furios, dar care se dovedește capabil de un altruism împins pînă la sacrificiu, există și o fată aproape bătrînă, care așteaptă pînă la epuizarea miracolului unei mutații capitale în existența sa anonimă. Cu excepția fiului risipitor — *Buby*, realizat în tușe precise, viguroase, demonstrînd reale înclinații ale dramaturgului spre abordarea din interior a caracterelor, celelalte personaje se conturează palid, întredînd doar combustia generală a sentimentelor și trăirilor. Unele încercări de definire mai explicite a tumultului sufletesc pe care-l cunoaște *Nora*, fata îmbătrînită în nefericirea ei, vin tîrziu și destul de sporadic în economia piesei.

Și, totuși, spectacolul e cursiv, logic, bine echilibrat în ansamblul arhitectonicii sale. Este, așa cum am mai afirmat, un spectacol de atmosferă, în genul comediilor amare ale lui Victor Ion Popa, scris frumos, cu o bună tehnică a dialogului, cu situații care se succed înainte de consumarea definitivă a interesului. Unele

lungimi, cum sint cele din scena confidențelor reciproce dintre *Nora* și *Necunoscutul* țin mai mult de pasiunea pentru amănunt, specific fostului autor de reportaje și deficiența poate fi ușor atenuată.

Spectacolul trăiește și printr-o bună traducere scenică, echipa dirijată de Cristian Nacu izbutind să comunice cu sala în aproape toate momentele — suport ale conflictului. Din distribuție se remarcă în mod deosebit Aurelian Napu, interpret al rolului *Buby*, și Smaranda Herford, în *Nora*. Actrița și-a studiat atent personajul și, îmbinînd jocul de scenă discret și exact cu rostirea fără ostentație, conferă *Norei* încărcătura necesară de omenesc și plauzibil. Mai puțin izbutită ni s-a părut, în replică, apariția lui Mihai Stoicescu în rolul *Necunoscutului*, rol nefinisat scenic, abrupt, lipsit de căldura atît de necesară comunicării de la om la om.

Bine lucrate, regizoral și ca interpretare, au fost rolurile celor doi soți, susținute de Zaharia Volbea și Duduța Olian. Ștefan Tvodaru — *Bunicul*, aduce o pată de culoare pe acest fond cenușiu, actorul realizînd o compoziție notabilă și de scontat efect.

Am mai reținut, în apariții secundare, contribuțiile aduse de Ligia Dumitrescu, Virgil Leahu și Marius Petrache la reușita spectacolului birlădean.

Scenografia semnată de Alexandru Olian poate constitui o formulă de încadrare a narațiunii dramatice din „Casa care a fugit prin ușă”. Decorul este minuțios conceput, astfel încît, la un moment dat, exactitățile lui amenință să se constituie într-o existență de sine stătătoare a spectacolului. Ceea ce nu este de dorit. Amintindu-ne, spre exemplu, de prezența aceluiași scenograf în realizarea montării cu „Maria 1714” am dori să vedem un decor în acea manieră, un decor-personaj în ansamblul reprezentației.

Const. PAIU

Hiroșima între literatură și balet

(Opera de stat — Iași)

Baletul Operei din Iași a prezentat recent o nouă premieră, un spectacol compus din două poeme coregrafice: „Hiroșima”, adaptare după „Surisul Hiroșimei” de Eugen Jebeleanu (pe un colaj muzical) și „Simfonia neterminată” de Franz Schubert. Regia și coregrafia ambelor poeme sint semnate de maestra de balet Mihaela Atanasiu. Cele două poeme se deosebesc radical; în timp ce transpunerea coregrafică a simfoniei schubertiene se află dincolo de orice subiect, de orice fabulație, căutîndu-se — cum declara autoarea spectacolului — un corespondent scenic fidel partiturii muzicale, „Hiroșima” e un poem cu o desfășurare precisă a unei fabulații bogate, de factură tragică; se transpune în mișcare, cu o forță de expresie exemplară, cu emoție și comprehensibilitate, în tablouri coregrafice ce urmăresc arhitectonica poemului lui Jebeleanu, povestea cunoscută a celui mai mare caetivism provocat de om, povestea exploziei atomice din 6 martie 1945. N-am spus întîmplător că poemul coregrafic urmează arhitectonica poemului literar; alegerea (căci coregraful face totuși o selecție din poemul lui Jebeleanu) și dispunerea tablourilor este astfel făcută încît spectacolul se gradează treptat, dinamica lui urmează o linie ascendentă, de la prezentarea orașului cu o zi înainte de explozie (munca istovitoare, fierbințeala zilei, chemarea nopții răcoroase și odihnitoare) la visele firești ale oamenilor (visul pescarului, visul mutilatului de război, visul omului-cal), la înfruntarea cu Demonul din a XX-a vale (Destructorul) și culminînd cu explozia. După care urmează liniștea, liniștea morții, liniștea cenușii, liniștea nopții soarelui. În sfîrșit, arhitectonica poemului se completează cu tabloul final al reconstrucției, al victoriei omului asupra crimei.

Așa cum a fost conceput de Mihaela Atanasiu, spectacolul depășește dimensiunile unei simple reprezentări coregrafice, înscriindu-se într-o zonă intermediară, apropiată de o reprezentație de teatru modern. Căci pe lingă splendidele tablouri propriu-zise coregrafice (visul pescarului, visul mutilatului de război, visul omului-cal, culminînd cu tabloul III, al Demonului din a XX-a vale) în care balerini Mihai Belțic, Vasile Răuț, Ion Severin și mai ales Ion Rusu au momente remarcabile, de mare efect plastic — sint introduse secvențe recitate fie de actori (înregistrați de bandă de magnetofon) fie de balerini însiși, pe viu. Remarcăm în acest sens surpriza foarte plăcută ce ne-a oferit-o balerina Dana Lificiu, o excelentă recitatoare, care a reușit să creeze momente de mare emoție în cele trei ipostaze în care apare (O femeie care iubește, O mamă, Comentatorul). I se alătură, cu prestația care-l caracterizează, Dan Brezuleanu. Foarte bine interpretate sint secvențele înregistrate pe bandă, recitate de Teofil Vălcu, Adina Popa, Costel Popa, Emil Coșeriu) secvențe care apar ca niște supracomentarii la mișcarea din scenă, ridicîndu-i gradul de expresivitate și capacitatea de a transmite emoția dincolo de rampă.

Dintre interpreți se cuvine să mai remarcăm apariția sobră, în rolul titular, a Brădușei Baras, exprimînd cu convingere gama de sentimente (de la seninătate și căldură maternă, la suferință, disperare tragică și apoi la bucuria reinvierii) prin care trece personajul simbolizînd Hiroșima. Subliniem apoi capacitatea ansamblului de a se exprima plastic cu emoție și convingere, precum și inspirația și inteligența Mihaelei Atanasiu care a găsit mijloacele de expresie scenică cele mai adecvate pentru a spune impresionant povestea Hiroșimei. De un real ajutor i-a fost și pictorul-scenograf George Dorosenco, ingenios și rafinat ca întotdeauna, găsind soluțiile cele mai potrivite pentru a spori valoarea plastică și emoțională a spectacolului.

Cîteva cuvinte despre interpreții „Simfoniei neterminate”. Din păcate am fost mai puțin mulțumit de ceea ce au realizat. Mi-au plăcut doar Ion Rusu, Liana Nicolau-Comșa și Gh. Stanciu. Excelent și aici cadrul scenografic creat de George Dorosenco. Aproape indiferent m-a lăsat travaliul dirijorului Traian Mihăilescu.

Ștefan OPREA

Trei crai de la răsărit

(Teatrul de stat — Arad)

Există un curaj al asumării riscurilor nu numai atunci cînd pui în scenă o piesă de debut ci și cînd te încumești să joci o piesă aproape uitată, din „arhiva” dramaturgiei noastre naționale. Teatrul arădean a avut acest curaj și merită de la început felicitările noastre, cu atît mai mult cu cît valorificarea scenică a moștenirii noastre dramaturgice se realizează în ultimul timp îngrijorător de sporadic. (În afara Naționalului ieșean și a studioului I.A.T.C. nu ne amintim alte teatre ale căror secretariate literare și-ar putea revendica meritul de a fi întreprins o prospectare sistematică a fondului dramaturgiei noastre naționale).

Interesînd astăzi mai puțin ca ripostă pamfletară la adresa stricătorilor de limbă — fie ei latinizați ca Numa Consule, sau frunziși ca Jorj — Trei crai de la răsărit de B. P. Hașdeu, piesă edificatoare pentru sursele de inspirație ale lui Caragiale, rămîne totodată un grăitor document de epocă, apt să intereseze încă prin tipologia moravurilor aduse în scenă. Intuind bine acest lucru, spectacolul arădean regizat de actorul Iulian Copacea nu forțează comicul de limbaj ci se axează pe realismul pitoresc al personajelor, actorii străduindu-se să le confere o consistență sporită. Desigur, nu toți reușesc în egală măsură, fie datorită unei interpretări sărace, neconvingătoare, cum este aceea a lui Ion Costea (Petrică), fie datorită unei împăstări prea groase a personajelor, de care se fac vinovați Mircea Gherdan (Hagi Pană) și, uneori, Olimpia Didilescu (Trandafira) și Ovidiu Grigorescu (Numa Consule).

Șarja caricaturală îi reușește în schimb foarte bine actriței Gabi Daicu (Mărița) și, mai ales, lui Dan Andrei (Jorj), actor cu bogate disponibilități scenice și cu o mobilitate fizică deosebită (care s-a făcut remarcată, de altfel, încă de la Botoșani). Aici, în Jorj, dezinvoltura și exuberanța jocului său salvează de multe ori spectacolul de la monotonia care-l amenință, scenele sale impunîndu-se prin dinamismul și ritmul susținut care, din păcate, lipsește ansamblului.

Scenografia semnată de Vlad Gabrielescu, fără să exceleze prin originalitate, subliniază ideea reinvierii scenice a unor tipuri de epocă, oferînd totodată spectacolului bogate posibilități de mizanscenă, pe care actorul Iulian Copacea, în calitatea sa de regizor al reprezentației, le folosește în general cu suficient profesionalism și cu destulă inventivitate. Totuși, necenzurarea unor „cirlige” actoricești, alunecarea intermitentă spre comicul grosier și distribuția deficitară a accentelor ritmice împiedică încă spectacolul să se ridice peste media valorică a reprezentațiilor curente.

Victor PARHON

muncii. In toamna anului 1972 a inceput realizarea programului de sporire a salariilor care va continua in 1973-1974.

Pentru toate victoriile obtinute doresc să adresez felicitări țărănimii noastre cooperatiste, tuturor lucrătorilor din agricultură, precum și oamenilor muncii din învățământ, știință și cultură, tuturor celor ce muncesc din patria noastră. (Aplauze puternice, prelungite).

Apreciez munca bună desfășurată de comuniști, de toți oamenii muncii din județul Iași. Doresc ca de la tribuna conferinței județene să adresez felicitări călduroase tuturor comuniștilor, tuturor oamenilor muncii din județul Iași. (Aplauze puternice, prelungite).

Putem spune, într-adevăr, că planul în primii doi ani ai cincinalului, atât în întreaga țară, cât și în județul dumneavoastră, s-a realizat cu succes în toate domeniile de activitate. Desigur, aceasta nu înseamnă că nu mai avem și lipsuri, că nu s-au manifestat și o serie de greutăți. Dimpotrivă, dacă în acești doi ani am fi organizat ceva mai bine munca, dacă am fi asigurat o mai bună aprovizionare tehnico-materială, o folosire mai intensă a capacităților de producție, a mașinilor și utilajelor, fără îndoială că rezultatele ar fi fost și mai mari. Cu toate acestea, linia dezvoltării noastre a fost meritu ascendentă.

Stimați tovarăși,

Vă sunt cunoscute sarcinile trasate de Congresul al X-lea și de Conferința Națională din 1972. In centrul activității întregului nostru popor, Congresul și Conferința Națională au pus continuarea dezvoltării industriei în ritm înalt, pe baza celei mai înalte tehnici contemporane, în așa fel încât, la sfârșitul anului 1975, să parcurgem o nouă și importantă etapă în procesul de industrializare socialistă a țării, pe calea egalizării nivelului de dezvoltare a țării noastre cu țările socialiste dezvoltate, a apropierii generale a României de țările cu o industrie avansată.

In cadrul Conferinței Naționale, unele organizații de partid județene — începând cu organizația de partid a municipiului București — și-au luat angajamentul de a realiza planul cincinal într-o perioadă mai scurtă. Conferința Națională și-a însușit angajamentul Organizației municipiului București de a îndeplini cincinalul în 4 ani și jumătate și a lansat chemarea de a se realiza cincinalul într-o perioadă mai scurtă decât 5 ani. De atunci au trecut 7 luni. In cadrul actualilor conferințe județene se face bilanțul rezultatelor obținute în analiza posibilităților de a realiza cincinalul înainte de termen. La câteva conferințe județene, care au avut loc până acum, s-a hotărât să se depună eforturi pentru realizarea cincinalului în 4 ani și jumătate. După câte am înțeles din conferința dumneavoastră, județul Iași apreciază că va putea realiza cincinalul cu 5 luni mai devreme, deși tovarășul Potop a ținut să mă asigure că acesta nu este ultimul cuvânt al comuniștilor din Iași. Sint convins că așa este. (Aplauze puternice).

Am vizitat câteva întreprinderi din județul dumneavoastră, uzinele mecanice din Pașcani și Iași, Uzina metalurgică, Fabrica de mătase, Uzina de fibre chimice. Impresiile generale sint bune, deși în fiecare întreprindere există probleme și rezultate diferite. Sint uzine noi, ca „Metalurgica”, Fabrica de mătase. Uzinele de fibre chimice, dotate cu utilaje și mașini moderne. Ele au rezultate bune, o organizare bună a muncii, deși chiar și aici mai sint încă rezerve în ce privește folosirea capacităților de producție, a spațiilor, printr-o mai bună amplasare a utilajelor și mașinilor.

Rezultate bune au și oamenii muncii de la uzinele mecanice din Pașcani și din Iași. De altfel, dumneavoastră știți că acestea sint printre cele mai vechi uzine din această parte a țării. Să vă spun deschis, mă așteptam ca ele să se găsească într-o situație ceva mai bună. Din păcate, se pare că nu s-au depus toate eforturile pentru ridicarea nivelului de organizare și dotare a acestor întreprinderi vechi, care au bune colective de muncitori atât din punct de vedere al pregătirii tehnice, cât și al trecutului lor revoluționar. De ce subliniez acest lucru? Pentru că eu consider necesar ca încă în acest an să se depună eforturi de organizația de partid, de ministerele respective, pentru schimbarea rapidă a situației, astfel ca aceste două uzine cu colective minunate de muncitori și tehnicieni să fie dotate și organizate corespunzător pentru a deveni un model din toate punctele de vedere. Este posibil și trebuie să facem acest lucru! (Aplauze prelungite).

In Iași, s-au făcut, în general, investiții mari. Aș putea spune că platforma industrială dezvoltată aici în ultimii 10 ani este una din cele mai bine organizate din țară. Ea constituie o mândrie nu numai pentru moldoveni, ci pentru întregul popor. Dar, tocmai pentru că am realizat o asemenea platformă industrială modernă, nu este păcat că alături de ea să existe uzine vechi, rămase în urmă? Nu ar fi fost normal ca acestea să fie

organizate la nivelul celei mai înalte tehnici mondiale, ținând seama că tocmai ele dispun de cadrele cele mai bine pregătite, cu un puternic spirit muncitoresc revoluționar? (Aplauze puternice).

Sper că nu este nevoie să insist mai mult asupra acestei probleme. Miniștrii care se află aici, în sală, Comitetul județean de partid, specialiștii de la Politehnică vor înțelege că trebuie să schimbăm încă în cursul acestui an situația. Trebuie acționat cu toată hotărârea pentru ca și la aceste întreprinderi, ca și la întreprinderile noi, să se folosească toate rezervele existente pentru sporirea mai rapidă a producției, să se asigure o mai bună organizare a muncii.

Este necesar să se acorde în continuare o mai mare atenție problemei calității, care trebuie să constituie o preocupare centrală a tuturor organizațiilor de partid, a tuturor oamenilor muncii. Trebuie să înțelegem că problema principală, care stă acum în fața noastră, a fiecărui colectiv de întreprindere, a fiecărei organizații de partid, este de a face în așa fel încât întreprinderile noastre să poată concura din toate punctele de vedere cu întreprinderile cele mai moderne existente pe plan mondial, ca produsele românești să nu fie cu nimic inferioare, din punct de vedere al calității, produselor similare pe plan mondial. Avem pentru aceasta toate posibilitățile — dispunem de o bună bază tehnică, de oameni minunați și trebuie să înfăptuim acest obiectiv. (Aplauze puternice).

Este necesar să acordăm o atenție mai mare creșterii productivității muncii care, așa cum s-a subliniat la Conferința Națională, ca și în alte împrejurări, trebuie să sporească pe calea mecanizării și automatizării producției, a creșterii calificării oamenilor muncii. Oare mai putem tolera ca în aceeași fabrică — de exemplu la Uzina mecanică — într-o secție să se lucreze cu mijloace mecanizate, iar în alta cu ciocanul, cu dalta și cu pila, ca acum 50 de ani? De ce oare mijloacele de care dispune o secție să nu fie folosite și în celelalte secții? Oare credeți că muncitorii puși să lucreze manual nu ar ști să minuiască aceste unelte, care de altfel nu sint nici ele prea avansate? Trebuie să lichidăm îndolența, nepăsarea de care dau dovadă în această privință unele conduceri de întreprinderi, organizații de partid și comitetele sindicale. Imi pare rău că președintele Consiliului sindical județean — care a vorbit aici — nu a găsit de cuviință să arate că, în cadrul grijii față de oamenii muncii, un prim loc îl ocupă tocmai extinderea, generalizarea mecanizării, automatizării. Aceasta este prima problemă a grijii față de oameni, legată și de condițiunile de muncă și de protecția muncii. Nu numai la întruniri trebuie să vorbim de îmbunătățirea condițiunilor de muncă, trebuie să soluționăm concret problemele, să asigurăm mijloacele moderne care să ușureze condițiunile de muncă ale oamenilor! Aceasta este sarcina organizațiilor partidului, sindicatului, a conducătorilor întreprinderilor. Trebuie să acționăm cu toată fermitatea pentru a rezolva rapid, în câteva luni, această problemă, în Iași! (Aplauze puternice, prelungite).

Este necesar să se acorde mai multă atenție consumurilor de materiale, care sint încă mari. Trebuie să se asigure reducerea acestor consumuri, micșorarea în general a cheltuielilor materiale de producție care continuă să fie mari, aducind prin aceasta daune creșterii venitului național, ridicării bunăstării oamenilor muncii.

Nu doresc să insist mai mult asupra acestor probleme. Ceea ce am spus la Conferința Națională, la plenara Comitetului Central de la sfârșitul anului trecut este, cred, destul de clar. Aș dori numai să atrag atenția că se impune ca toate conducerea întreprinderilor, toate organizațiile de partid, sindicale și de tineret să acționeze cu mai multă fermitate pentru înfăptuirea măsurilor privind ridicarea calitativă și a eficienței întregii noastre activități economice.

Din darea de seamă a reieșit că întreprinderile din județ, pe ansamblu, nu au realizat prevederile de export. Aș dori să mă opresc puțin asupra acestei probleme. Imi face impresia că nu toate conducerea de întreprinderi, nu toate organizațiile de partid înțeleg că comerțul exterior este o latură esențială a activității economice, că de realizarea în bune condițiuni a colaborării și cooperării internaționale cu țările socialiste, cu alte state, depinde în mare măsură dezvoltarea generală a economiei românești. Exportul nu este o ocupație benevolă, nu este o dorință abstractă de a participa la schimbul mondial de valori. Fără un export susținut, fără dezvoltarea largă a schimbului de produse materiale cu alte țări nu putem crea condițiuni pentru dezvoltarea continuă a economiei românești.

Comerțul exterior, exportul în principal, constituie o latură esențială pentru dezvoltarea activității noastre economice, pentru ridicarea generală a bunăstării întregului nostru popor. Iată de ce problema exportului trebuie să stea în centrul preocupărilor tuturor conducătorilor întreprinderilor, fiecărui om al muncii. Fie-

Cuvîntarea tovarășului

care muncitor, fiecare inginer trebuie să știe că produsele pe care le creează trebuie să poată fi vindute. Fiecare trebuie să se intereseze cum se poate asigura mai bine plasarea produselor pe piața mondială. In caz contrar, vor fi nevoiți să reducă producția, să închidă fabrica! Acest lucru trebuie să fie clar fiecărui om al muncii! Atrag foarte serios atenția asupra acestei probleme și rog organizația de partid, conducerea de întreprindere, pe toți comuniștii, pe toți oamenii muncii, să înțeleagă că realizarea unui comerț exterior cit mai larg, a unui export susținut reprezintă una din sarcinile esențiale ale producției, ale dezvoltării socialiste a României. Sint convins că putem realiza, și trebuie să realizăm și în Iași, în acest an, sarcinile de export stabilite prin plan. (Aplauze puternice).

Avem un vast program de investiții. In județul dumneavoastră sint prevăzute miliarde pentru realizarea de capacități de producție noi, care vor fi amplasate în Iași, în Pașcani și în alte localități. Subliniez acest lucru, deoarece consider necesar să ne îngrijim nu numai de industrializarea municipiului Iași, ci să ne îngrijim și de dezvoltarea altor centre ale județului. Numai în măsura în care vom realiza dezvoltarea tuturor centrelor, vom crea o ambianță generală mai bună, ridicarea nivelului general de bunăstare și cultură al tuturor oamenilor muncii. Realizarea politicii partidului nostru de amplasare rațională pe teritoriul a industriei se observă și în Iași, ca și în celelalte județe din Moldova, ca de altfel în întreaga țară. Inainte de a veni la Iași, am fost în județul Vaslui care, după cum știți, a făcut parte din regiunea Iași și unde nu se construiseră aproape nimic. Acum și în Vaslui și în Birlad se construiesc uzine moderne care vor începe să concureze — și sper cu rezultate bune — întreprinderile din Iași. Toți astfel județele Suceava și Botoșani dezvoltă o industrie puternică, iar județul Neamț are un centru chimic viguros, care, mi se pare, îl întrece pe cel din Iași. Fără să mai vorbim de Galați. Deci, toate județele din Moldova, ca de altfel din întreaga țară, au cunoscut în ultimii șapte-opt ani o dezvoltare industrială intensă. Trebuie să mergem însă mai departe, să dezvoltăm în fiecare județ noi centre industriale, noi centre orașenești. Inca în acest cincinal trebuie să dezvoltăm mai puternic Pașcaniul și Tg. Frumos. Să ne gândim ca și Hirlău să înceapă să se ridice la un grad de industrializare, de viață economică mai avansată. Deci, preocupându-ne — cum spunea tovarășul Nicolă — să amplasăm noi unități în Iași, trebuie să ne gândim să amplasăm obiective economice în întregul județ, realizând astfel o mai bună folosire a forței de muncă, a resurselor și mijloacelor de care dispunem atât în județul Iași, cât și în întreaga țară. In acest cadru este necesar să ne preocupăm foarte serios de realizarea la timp a investițiilor, de darea în termen în producție a noilor capacități, de realizarea cel puțin în timpul planificat a tuturor parametrilor prevăzuți în plan. Miliardele investite în industrie — după cum știți, pe țară anul acesta investim aproape 100 miliarde de lei — să contribuie astfel din plin la creșterea avuției naționale, la ridicarea bunăstării materiale și spirituale a întregului nostru popor.

Am convingerea că în Iași există condiții pentru realizarea la timp a investițiilor. Unii tovarăși au asigurat că vor fi date chiar ceva mai devreme în producție. Nu aș dori decât să atrag atenția Comitetului județean de partid și miniștrilor prezenți aici să ia toate măsurile pentru realizarea în cele mai bune condițiuni a tuturor investițiilor prevăzute.

Stimați tovarăși,

Este necesar să acordăm mai multă atenție dezvoltării producției agricole. Am vizitat ieri două unități agricole cu rezultate bune; în general, și sectorul de stat și cel cooperatist au obținut rezultate bune în acești doi ani. Sint însă multe lucruri de făcut în agricultură. Chiar cu producțiile sporite obținute în 1972 nu ne putem declara satisfăcuți. Este necesar să folosim bine baza materială, baza tehnică de care dispunem în județul Iași — ca să mă refer numai la Iași — pentru a îmbunătăți activitatea în agricultură. Avem la Iași un vechi institut agro-nomic — și el ar trebui să facă mai mult pentru a contribui la ridicarea agriculturii din județul dumneavoastră, ca și din județele vecine. Trebuie să obținem recolte mai mari de cereale și de plante tehnice, să realizăm o îmbunătățire radicală a producției în zootehnie. Cu 1170 kg de lapte pe cap de vacă furajată este greu să spunem că vom putea asigura necesarul de lapte și de alte produse pentru populație. Desigur, se pot aduce tot felul de motivări, însă experien-

ța bună pe care o avem într-o serie de întreprinderi de stat și unități cooperatiste demonstrează că depinde de oameni, de buna organizare a muncii pentru a lăchida rapid neajunsurile și a ridica nivelul agriculturii noastre. Aș dori ca județul Iași, cu posibilitățile și mijloacele însemnate pe care le are, să pornească la un program mai susținut de ridicare a producției agricole. Și în agricultură să se obțină rezultate pe măsura celor obținute în industrie. Sint convins că stă în puterea oamenilor muncii de la sate, a comuniștilor, să realizeze ridicarea agriculturii județului. (Aplauze puternice).

Am vizitat Institutul de cercetări chimice și Universitatea. Mi-a făcut o deosebită plăcere să constat preocuparea institutului de a soluționa unele probleme de mare importanță pentru economia noastră și pentru dezvoltarea științei în general, că în institut se depune o activitate susținută. Intra-adevăr, la conferința județeană, oamenii de știință și cadrele universitare din Iași se prezintă cu rezultate bune. S-au obținut rezultate și în apropierea învățămîntului de producție. Am constatat cu multă satisfacție că o facultate și-a găsit deja locul în întreprindere și și-a putut organiza activitatea, integrându-se cu producția. Am constatat că studenții se simt foarte bine alături de muncitorii, de ingineri.

Realmente, cind vor termina studiile, nu le va fi greu să participe activ la procesul de producție. Din păcate, nu același lucru se poate spune și despre alte facultăți. Oare ar fi fost greu ca celelalte facultăți din politehnică să se ocupe, de exemplu, de uzinele „Nicolina”, să se organizeze activitatea acolo și să ajute întreprinderea în ridicarea ei generală? Dimpotrivă, ar fi câștigat și uzina și profesorii.

Am constatat, de asemenea, cu multă bucurie preocupările pozitive ale diferitelor facultăți și rezultatele bune pe care le au în cercetare. Nu am înțeles însă de ce trebuia ca în holul acela, frumos al Universității să existe două standuri de chimie — unul al Universității și altul al Politehnicii. Oare nu sint și unii și alții chimiști? Oare nu ar fi mai bine ca chimiștii să-și unească forțele și să lucreze împreună? N-ar obține astfel și cercetarea, și învățămîntul, și producția rezultate mai bune? Sigur, există și contribuția fiecărui om, dar cred că, unind forțele, nu eliminăm posibilitatea de evidențiere, ci asigurăm chiar ca fiecare să aducă o contribuție mai mare la dezvoltarea științei și învățămîntului. De ce ridic această problemă? Pentru că trebuie să vedem ceva mai departe. Trebuie să unim forțele, să facem centre unice și de pregătire a cadrelor și de cercetare. De altfel, pe această linie dorim să mergem și în București și în alte centre. Eu nu aș avea nimic împotriva ca Iașul să fie un exemplu pentru alții în această direcție. Ca să fiu mai bine înțeles, este necesar ca între diferite facultăți ale Politehnicii și ale Universității, care au preocupări comune, să se realizeze o colaborare cit mai strinsă, o unitate, și pînă la urmă o fuziune completă. Chimistul de mine trebuie să aibă o pregătire multilaterală, să poată face și știință fundamentală, generală și aplicată. Nu există o graniță, nu se poate spune că unul se pregătește numai pentru teorie și altul numai pentru munca practică, pentru fabrică. Inca din anii învățămîntului de cultură generală, unde se începe predarea chimiei, tinerii trebuie ajutați să-și însușească problemele legate de practica producției chimice. Este necesar să realizăm o schimbare mai radicală a concepției de predare a chimiei, a organizării și activității facultăților chimice, unindu-le și legindu-le mai strins de producție. Ceea ce au făcut tovarășii din textile, pot face și chimiștii, și metalurgiștii, și electroniștii. Se vor construi, în curînd, două întreprinderi — de fapt o întreprindere unificată — care cred că vor oferi condițiuni bune de activitate electroniștilor, cit și constructorilor de mașini, în general.

Iată, tovarăși, în ce sens trebuie să mergem în continuare în folosirea mai bună a potențialului minunat de care dispune Iașul. In acest fel rezultatele bune pe care le aveți acum vor putea fi și mai mari și, într-adevăr, vom putea spune cu satisfacție că Iașul îndeplinește un rol important în dezvoltarea științei românești, în ridicarea patriei noastre pe noi culmi de civilizație. (Aplauze puternice).

In general, este necesar să acordăm o atenție mai mare pregătirii generale a cadrelor de muncitori calificați, perfecționării cunoștințelor tehnicienilor și inginerilor. In privința aceasta, după cum știți, s-au stabilit o serie de măsuri. Trebuie ca în întreprinderi, sub conducerea centrului universitar, să se treacă la o mai bună organizare a acestei activități. Ceea ce ne propunem să dezvoltăm în următo-

NICOLAE CEAUȘESCU

rii ani în Iași cere pregătirea citorva mii de muncitori de înaltă calificare în domeniul mecanicii, electronicii. Numai luând de pe acum măsuri serioase, se va putea asigura ca noile întreprinderi ce se vor construi să funcționeze cu rezultate bune. Acest lucru este valabil pentru toate sectoarele de activitate.

Am văzut, cu multă bucurie, marile transformări realizate în domeniul edilitar, al construcțiilor de locuințe și al altor obiective social-culturale, atât în Iași, cât și în alte localități. Într-adevăr, după cum vă este cunoscut, în cadrul programului de dezvoltare a țării, creșterea bunăstării materiale și spirituale a întregului popor este preocuparea centrală, esența însăși a întregii activități a partidului și statului nostru. Avem rezultate bune. Nu putem să nu constatăm noua înfățișare a Iașului, a altor orașe din această parte a țării, să nu vedem ceea ce s-a făcut pentru ca oamenii muncii să aibă condiții de locuit tot mai bune. Se construiesc și spitale, și creșe, și cămine. Sint, fără îndoială, încă multe de făcut, și-i înțeleg pe tovarășii care au spus aici că mai sint greutăți. Eu însumi am primit în aceste două zile multe scrisori cuprinzând cereri de locuințe. Problema creșelor, a căminelor, constituie de asemenea, încă o preocupare, ținând seama de faptul că în aproape toate întreprinderile din Iași lucrează un mare număr de femei. După cum știți, în acest cîncinal vom construi de trei ori mai multe creșe decît am avut la începutul cîncinalului, dar cu toate acestea, probabil că încă nu vom putea soluționa complet această problemă. Ar trebui însă ca, împreună cu ministerele care au unități în platforma industrială, să se vadă ca încă în cursul acestui cîncinal să se facă ceva în plus în această privință, pentru a asigura o soluționare mai devreme a acestei probleme la platformă. Depinde, pînă la urmă, de Comitetul județean, de Consiliul popular județean, realizarea unei mai bune colaborări cu ministerele în soluționarea acestei probleme. Noi vă vom acorda sprijin pentru a face ceva în plus, în orice caz. E nevoie să ne ocupăm mai atent de buna repartitie a fondului de locuințe. Sint complet de acord cu acei tovarășii care au ridicat aici problema ca nimeni să nu poată dispune de un fond de locuit suplimentar pe care să-l închirieze, de multe ori cu chirie peste prevederile legale. De altfel, acum lucrăm la îmbunătățirea Legii privitoare la administrarea fondului locativ și va trebui să prevedem măsuri de folosire mai chibzuită a locuințelor pe care le avem și le construim, interzicînd celor care dispun de suprafețe mai mari să le închirieze așa cum doresc ei. Va trebui să facem ca închirierea să se realizeze prin Consiliul popular și numai în condițiile stabilite prin lege (Aplauze)

Rog organizațiile de partid, consiliile populare să acorde, în general, mai multă atenție problemelor ridicate de oamenii muncii, să acționeze împreună cu colectivele de oameni ai muncii pentru soluționarea lor. Trebuie, desigur, să ne fie clar că ne vor trebui încă un număr destul de mare de ani pentru a rezolva complet problema locuințelor, pentru a asigura pentru toți cetățenii locuințe corespunzătoare. Dar ritmul în care construim acum și ritmul în care vom construi în următorul cîncinal creează condițiuni ca și această problemă să poată fi soluționată în condiții din ce în ce mai bune. Trebuie să depunem eforturi pentru a folosi cît mai bine acest spațiu, pentru a soluționa cu prioritate cerințele acelor familii care au condiții mai grele și copii mai mulți. În acest sens trebuie făcut mai mult decît se face acum. Cîte o dată, mai prînesc locuințe nu cei care au cele mai grele condiții, ci aceia care ar mai putea încă să stea în locuințele care le au și, din păcate, cei care au prieteni și cunoscuți care le înlesnesc acest lucru. Să facem totul pentru a introduce în domeniul soluționării problemelor oamenilor muncii o exigență sporită, un spirit de echitate ferm. Să se pună pe primul plan soluționarea nevoilor oamenilor muncii care au condițiile cele mai grele. Această problemă trebuie să stea în atenția organelor de partid și de stat, a sindicatelor. (Aplauze)

Stimați tovarășii,

După cum cunoașteți, acordăm o mare atenție perfecționării conducerii activității economice și sociale. Au fost luate în acest sens un șir de măsuri care sint în curs de realizare și urmează să mai fie luate și altele care vor crea un cadru tot mai corespunzător pentru participarea organizată a clasei muncitoare, a țărânilor și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate la conducerea întregii societăți. Depunem eforturi susținute pentru dezvoltarea continuă a democrației socialiste, fiind conștienți că făurirea societății socialiste

multilateral dezvoltate nu poate fi decît rodul activității conștiente a întregului nostru popor. Trebuie să facem totul pentru a asigura participarea mereu mai activă a tuturor celor ce muncesc, a întregului popor la dezbateră, adoptarea și înfăptuirea măsurilor care privesc dezvoltarea societății noastre — atât în ce privește politica internă, cît și cea externă. Tocmai datorită faptului că partidul nostru acordă o atenție neslăbită intensificării participării efective a oamenilor muncii la conducerea societății, poporului cunoaște, sprijină și înfăptuiește neabătut politica internă și externă a partidului, văzînd în ea expresia intereselor fundamentale ale întregii noastre națiuni socialiste. (Aplauze puternice).

Preocupîndu-ne de soluționarea problemelor economice și sociale, de perfecționarea conducerii societății, acordăm o atenție permanentă activității politico-educative. Plenara din noiembrie 1971 și Conferința Națională din 1972 au trasat un program vast în domeniul activității educative. Este de înțeles pentru noi toți că făurirea unei societăți avansate impune creșterea conștiinței oamenilor muncii. Artă, literatura, cultura în general, să joace un rol tot mai important în educația comunistă a oamenilor, avînd la bază concepția materialist-dialectică despre viață. Trebuie să înțelegem că nu se poate vorbi de societatea socialistă multilateral dezvoltată, fără afirmarea din plin a principiilor eticii și echității socialiste în toate domeniile vieții sociale. Trebuie să facem totul ca o dată cu dezvoltarea bazei materiale să dezvoltăm viața spirituală, conștiința, să făurim omul nou al societății socialiste. Numai așa vom asigura mersul continuu și ferm al națiunii noastre pe calea socialismului, triumful comunismului în România (Aplauze puternice, prelungite).

Este necesar să unim mai bine eforturile organizațiilor de partid și ale organizațiilor de masă, toate mijloacele de care dispune societatea noastră în direcția activității educative. Organizațiile de partid trebuie să înțeleagă că, așa cum sarcinile producției industriale și agricole, dezvoltarea științei și învățămîntului sint probleme de prim ordin ale progresului, tot astfel activitatea educativă, formarea omului nou, este o latură inseparabilă a dezvoltării generale a societății noastre. Trebuie să acționăm pe toate planurile, în toate sectoarele, mergînd în mod uniform înainte. Numai atunci vom putea spune că, într-adevăr, activitatea de partid, activitatea statului nostru, se desfășoară în condiții bune. Avem, fără îndoială, și în acest domeniu rezultate bune. Clasa noastră muncitoare, țărîimea și intelectualitatea sint minunate; ele îndeplinesc neabătut programul partidului. Avem un tineret minunat, care face totul pentru a-și însuși cunoștințele moderne în toate sectoarele de activitate, pentru a se pregăti să participe activ și, de altfel, participă de pe acum activ la întreaga construcție a societății noastre. De aceea, putem aprecia că și în domeniul activității ideologice, politice, avem rezultate bune. Avem deci tot ceea ce ne trebuie pentru ca, o dată cu dezvoltarea bazei materiale, să dezvoltăm și viața spirituală a poporului, făurînd societatea socialistă multilateral dezvoltată. În felul acesta vom putea înfățișa omenirii un nou tip de om, un nou tip de societate fără precedent în istorie. Să în puterea noastră să facem și vom face acest lucru, tovarășii! (Aplauze puternice, prelungite).

În realizarea întregului program de edificare a socialismului și comunismului un rol de seamă au organizațiile de partid. Acordăm o atenție deosebită creșterii și dezvoltării rolului conducător al partidului în toate domeniile de activitate. Nici nu se poate concepe rezolvarea unei probleme în societatea noastră fără prezența partidului, fără ca el, partidul, să dea orientarea, să arate calea pe care trebuie mers. Dar, așa cum am mai menționat și altădată, realizarea rolului conducător al partidului nu este o lozincă abstractă care se afirmă în Constituție și la zile mari. A realiza rolul conducător al partidului înseamnă a face ca fiecare comitet județean, orășănesc, comunal, fiecare comitet de întreprindere, fiecare organizație de bază, fiecare comunist, la locul său de muncă, să fie un militant activ pentru înfăptuirea politicii partidului, să acționeze pentru unirea oamenilor muncii, a colectivelor unde își desfășoară activitatea în vederea traducerii în viață, împreună cu toți oamenii muncii, a politicii partidului. Așa concepem noi și așa trebuie să înfăptuim rolul de conducător al partidului! Comunistul își realizează misiunea nu numai vorbind, sau stînd la o parte, ci acționînd direct, în primele rînduri, fiind exemplu de înfăptuire a politicii partidului și statului în toate domeniile de activitate. Atunci, comunistii, într-adevăr își vor îndeplini

rolul conducător în societatea noastră. (Aplauze puternice).

Organizația județului Iași numără aproape 64.000 de membri. Ea constituie o forță puternică în județ, este o organizație puternică a partidului nostru în general. Trebuie să spun că Comitetul nostru Central dă o înaltă apreciere activității pe care o desfășoară organizația de partid, Comitetul județean de partid Iași, comunistii din județ. Avem deplina convingere că și în viitor organizația de partid Iași va fi o organizație de nădejde a partidului nostru, își va îndeplini cu cinste sarcina sa în conducerea activității oamenilor muncii din județ. (Aplauze puternice, prelungite).

Dragi tovarășii,

Aș dori să mă refer la cîteva probleme internaționale. Desigur nu voi face o expunere largă asupra evenimentelor care au loc în lume, pentru că desfășurarea vieții internaționale confirmă pe deplin aprecierile Congresului al X-lea și ale Conferinței Naționale din 1972. Se poate spune că schimbările care s-au produs și sint în curs de accentuare demonstrează dorința arzătoare a popoarelor de a pune capăt politicii imperialiste de forță și dictat, de a instaura relații noi între toate statele lumii, de a merge pe calea destinderii, a unei politici noi care să ofere fiecărei națiuni posibilități egale de dezvoltare, corespunzător năzuințelor sale, fără nici un amestec din afară.

După cum știți, la baza politicii externe a României stau principiile deplinei egalități în drepturi, respectului suveranității și independenței naționale, neamestecului în treburile interne, avantajul reciproc, renunțării la forță și la amenințarea cu forța în relațiile dintre state, principii care s-au afirmat și sint recunoscute tot mai mult de toate popoarele drept singurele în stare să garanteze pacea și libertatea fiecărui stat și popor.

Ca fără socialistă, facem totul pentru a dezvolta relațiile cu țările socialiste. Dezvoltăm raporturile cu vecinii noștri, cu țările din C.A.E.R., din Tratatul de la Varșovia, întreținem relații de bună colaborare cu toate statele socialiste. Considerăm necesar să facem totul pentru a contribui la dezvoltarea colaborării și unității, pe baze marxist-leniniste, a tuturor țărilor socialiste, realizînd noul tip de relații, care nu a existat și nu poate exista decît între țări socialiste care își făuresc viața nouă așa cum doresc ele. (Aplauze puternice).

Acționăm pentru dezvoltarea colaborării cu țările state independente. Acordăm o mare importanță relațiilor cu acestea, considerînd că colaborarea servește dezvoltării economico-sociale a tuturor acestor state, consolidării independenței lor naționale, servește cauzei luptei împotriva colonialismului, neocolonialismului, împotriva politicii imperialiste de forță și dictat. De aceea, aceste relații se bucură de o largă apreciere. România întreține practic raporturi dintre cele mai bune cu toate aceste state. Vom face totul pentru a le dezvolta și în viitor. (Aplauze puternice).

(Aplauze puternice).

În spiritul principiilor coexistenței pașnice, România întreține relații de colaborare cu toate celelalte țări, inclusiv cu țările capitaliste dezvoltate. Considerăm necesar să avem relații — bazate pe principiile la care m-am referit — cu toate statele, să participăm activ la diviziunea internațională a muncii, la schimbul de valori materiale și spirituale pe plan mondial, la conclucrarea generală pentru triumful cauzei destinderii, securității și păcii.

Desigur, în condițiile schimburilor care au loc în viața internațională, un loc important ocupă în politica României înfăptuirea securității în Europa. S-au obținut, după cum știți, rezultate bune în această direcție. S-a ajuns la începerea lucrărilor pregătitoare și există premise ca în cursul acestui an să se poată ține Conferința general-europeană, cu participarea tuturor statelor interesate. România și-a adus de la început contribuția la crearea condițiilor pentru începerea lucrărilor, la desfășurarea lucrărilor pregătitoare. Ea va acționa cu toată fermitatea pentru ca Conferința general-europeană să poată duce la instaurarea unor relații noi în Europa, care să asigure pacea, independența, posibilitatea de dezvoltare liberă a fiecărei națiuni europene, contribuind totodată la cauza păcii și cooperării între toate țările lumii. (Aplauze puternice).

Ne preocupăm — și acționăm — pentru a contribui la lichidarea conflictelor existente. Cunoașteți sprijinul pe care România l-a acordat Vietnamului. Sperăm că se va ajunge în cel mai scurt timp la rezultate pozitive în cadrul tratativelor care au loc la Paris, obținîndu-se încetarea războiului din Vietnam, din întreaga Indochină, creîndu-se condiții ca popoarele din această parte a Asiei să-și poată soluționa problemele fără nici un amestec din afară. Ne preocupăm, de asemenea, să se ajungă la o soluție politică în conflictul din Orientul Mijlociu, pe baza rezoluției Consiliului de Securitate.

Ne pronunțăm cu fermitate împotriva oricăror acțiuni de imixtiune în treburile altor țări, pentru o politică de soluționare a problemelor dintre state pe calea tratativelor, pentru crearea condițiilor ca popoarele să-și poată concentra mijloacele spre dezvoltarea lor economică și socială. De aceea acordăm o mare atenție problemei dezarmării. Sint cunoscute cheltuielile mari care se fac în această direcție și, trebuie să spunem deschis, și noi facem cheltuieli pentru înarmare. Nici nu se poate altfel! De aceea, acționăm cu toată fermitatea pentru a se realiza pași reali pe calea dezarmării generale, în primul rînd a celei nucleare, pentru a se putea ajunge ca mijloacele financiare — toate mijloacele, inclusiv cele umane îndreptate astăzi spre înarmare — să poată fi folosite în scopuri pașnice, pentru ridicarea bunăstării popoarelor.

Acordăm un rol deosebit organismelor internaționale, Organizației Națiunilor Unite, considerînd că acestea, și în primul rînd O.N.U., trebuie să aibă o contribuție mai importantă în soluționarea problemelor internaționale. Este în interesul tuturor popoarelor și, în primul rînd al popoarelor mici și mijlocii, ca această organizație să fie cît mai viabilă. De țaria și forța ei depinde în mare măsură soluționarea problemelor internaționale, continuarea cursului spre destindere, asigurarea independenței tuturor statelor lumii.

Partidul nostru acționează pentru largirea relațiilor sale cu partidele comuniste și muncitorești, cu partidele socialiste, cu mișcările de eliberare națională și alte organizații democratice și antiimperialiste. Putem spune că, dacă am lărgit continuu relațiile diplomatice cu celelalte state ale lumii, și în ce privește raporturile cu partidele și mișcările progresiste, democratice, avem, partice, relații cu toate aceste organizații. Aceasta are o mare importanță internațională, pentru că nu putem scăpa nici un moment din vedere că soluționarea marilor probleme internaționale depinde de felul cum organizațiile politice, democratice, antiimperialiste vor acționa, vor conlucra, își vor uni eforturile. Toate problemele internaționale, oricît de grave și de importante ar fi, pot fi soluționate cu participarea activă a popoarelor, a maselor largi populare. Mai mult ca oricînd crește conștiința și rolul popoarelor în viața internațională și trebuie să facem totul pentru unirea forțelor antiimperialiste din întreaga lume, pentru unirea tuturor popoarelor în lupta pentru o politică nouă, de colaborare, de pace, de egalitate și înțelegere. (Aplauze puternice).

În ce o privește, România va acționa și în viitor în spiritul hotărîrilor Congresului al X-lea și ale Conferinței Naționale, își va aduce contribuția, pe măsura posibilităților sale, la făurirea unei lumi mai bune, mai drepte, la victoria socialismului și păcii. (Aplauze puternice, prelungite).

Dragi tovarășii,

Conferința dumneavoastră a dezbătut probleme importante. În proiectul de hotărîre sint stabilite un șir de măsuri ce trasează căile pentru creșterea contribuției comunistilor, a oamenilor muncii din județul Iași la realizarea programului elaborat de Congresul al X-lea și de Conferința Națională.

Îmi exprim deplina convingere că organizația de partid, comunistii, toți oamenii muncii din județul Iași vor face totul pentru realizarea mărcetelor obiective pe care le au în față, aducîndu-și contribuția tot mai activă la bunăstarea și fericirea națiunii noastre socialiste. (Aplauze puternice).

Aș dori, în încheiere, să mulțumesc pentru urările ce mi s-au adresat, să mulțumesc populației care ne-a întîmpinat peste tot cu manifestări de simpatie. În toate acestea am văzut și vedem o expresie a încrederii oamenilor muncii din Iași — ca de altfel a întregului popor — în politica marxist-leninistă a partidului, o expresie a voinței oamenilor muncii din Iași, ca a întregului nostru popor, de a face totul pentru înfăptuirea acestei politici ce corespunde năzuințelor întregii noastre națiuni. (Aplauze puternice, prelungite).

În ce mă privește vă pot asigura, tovarășii, așa cum am spus și la Conferința Națională, asigurînd partidul, întregul popor, că voi face totul pentru a-mi îndeplini însărcinările de răspundere încredințate de partid și popor, că voi servi cu toate puterile mele partidul, poporul, cauza socialismului și comunismului. (Urle. Se scandează: „Ceaulescu — P.C.R.“).

Vă urez dumneavoastră, tuturor comunistilor, tuturor cetățenilor din Iași, succese tot mai mari în activitatea de viitor, multă sănătate și fericire. (Urle puternice: ovații îndelungate; se scandează „Ceaulescu — P.C.R.“, „Ceaulescu — la mulți ani!“ „Ceaulescu — eroism, România — comunism!“). Intreaga asistență face o vibrantă manifestație de dragoste și atașament față de partid, față de Comitetul Central, față de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaulescu).

Demersul semiotic (II)

Petre BOTEZATU

Oricum am interpreta faptele, fie că logica s-a apropiat de limbă, fie că limba a înaintat către logică, rezultatul a fost același și a avut efecte binefăcătoare.

În același timp situația s-a complicat. Făurirea logicii echivalează acum cu construirea unei limbi, un proces cu aspecte multiple, cu o doză de labilitate care la nevoie poate îndreptăți convenționalismul, dar și cu parametri care trebuie respectați.

Chiștigul — și nu este unul oarecare — stă în obligația de a trece în revistă și a analiza tot ce este necesar pentru construirea unei limbi. Aceasta este acum o limbă artificială, pentru că este alcătuită numai din articulații logice, și este o limbă formală, deoarece se realizează la un nivel de abstracțiune, folosind procesele de simbolizare și de formalizare. Prin simbolizare se substituie cuvintelor din limba naturală simboluri făurite ad-hoc, iar formalizarea ridică la nivelul formulării expresiei regulile de inferență ale sistemului.

Limba formală este o idealizare a limbii naturale, ea dispune de calitățile acesteia, dar înălțate la un grad superior de precizie. Ne sînt date de la început toate materialele construcției, gata șlefuite și standardizate, în stil de prefabricate, și nu ne rămîne decît să le îmbinăm pentru a ridica edificiul. Acesta este aspectul pozitiv: iată materialele, iată planul. Este o operă lucidă, bine determinată, antrenantă.

În același timp se învederază că nu este un act simplu. Trebuie luate la fiecare pas măsuri severe de precauție, planul construcției este excesiv de complicat, nici nu se știe dacă va putea fi realizat integral, se deschid mai multe variante între care nu-i ușor de ales. Prețul construcției lucide se plătește în complicații și incertitudini.

La acestea se adaugă problematica atît de controversată a limbajului matematic, fiindcă limba formală, așa cum am carac-

terizat-o, este o limbă de tip matematic. Se vede că logica nu poate evita psihologismul, cu cortegiul lui de întrebări neliniștitoare, decît cedînd matematicii care, bincînteles, vine cu întreaga ei zestre de probleme deschise.

Dar să începem construcția. De la început ne întîmpină o complicație, care ține de însăși structura limbii ca unealtă de comunicare. Limba este un sistem de semne. Semnul are trei dimensiuni. El este: 1. semn pentru alt semn cu care se asociază; 2. semn pentru obiectul pe care-l semnifică; 3. semn pentru persoana care-l folosește. Corespunzător acestor trei direcții și semiotica, știința semnelor, se desparte în: sintaxă, teoria relațiilor dintre semne; semantică, cercetarea raporturilor semnelor cu obiectele la care se referă; pragmatică, studiul semnelor raportate la subiectul care folosește limbajul. Se spune că pragmatica presupune semantică și sintaxa și că semantică succede sintaxei, aceasta din urmă fiind singura independentă. Mai trebuie știut că aceste niveluri diferite de analiză pot fi realizate fie din punctul de vedere al lingvisticii, fie în maniera logică. În scopul specificării, se spune sintaxa logică, semantică logică și chiar pragmatică logică.

Trihotomia semioticii, care reușește să ne captiveze de la primul examen și a ajuns ca atare un loc comun al tratatelor, se revelează în practică imperfectă și derutantă. Fundamentul diviziunii este cît se poate de clar, dar secțiunile obținute stau într-un dezechilibru ce pare ciudat. Cele trei direcții semiotice ar trebui să constituie tot atîtea metode de construire a logicii. În realitate nu este așa. Sintaxa și semantică constituie astfel de metode. Un sistem logic poate fi înălțat într-o manieră sau în cealaltă, după preferință și deseori se utilizează succesiv ambele procedee pentru a realiza paralele și reuniri sugestive. În contrast cu acestea două, pragmatica nu s-a ridicat însă la

rangul de metodă generală pentru făurirea oricărui sistem logic (deși s-a relevat funcția sa importantă în construirea logicilor modale și chiar a semanticii). Pragmatica prefigurează rezultatul în sensul că ea este ab initio o anumită logică. Cea mai elocventă dovadă: ca orice sistem logic pragmatică poate fi construită fie după modelul sintactic, fie după canonul semantic.

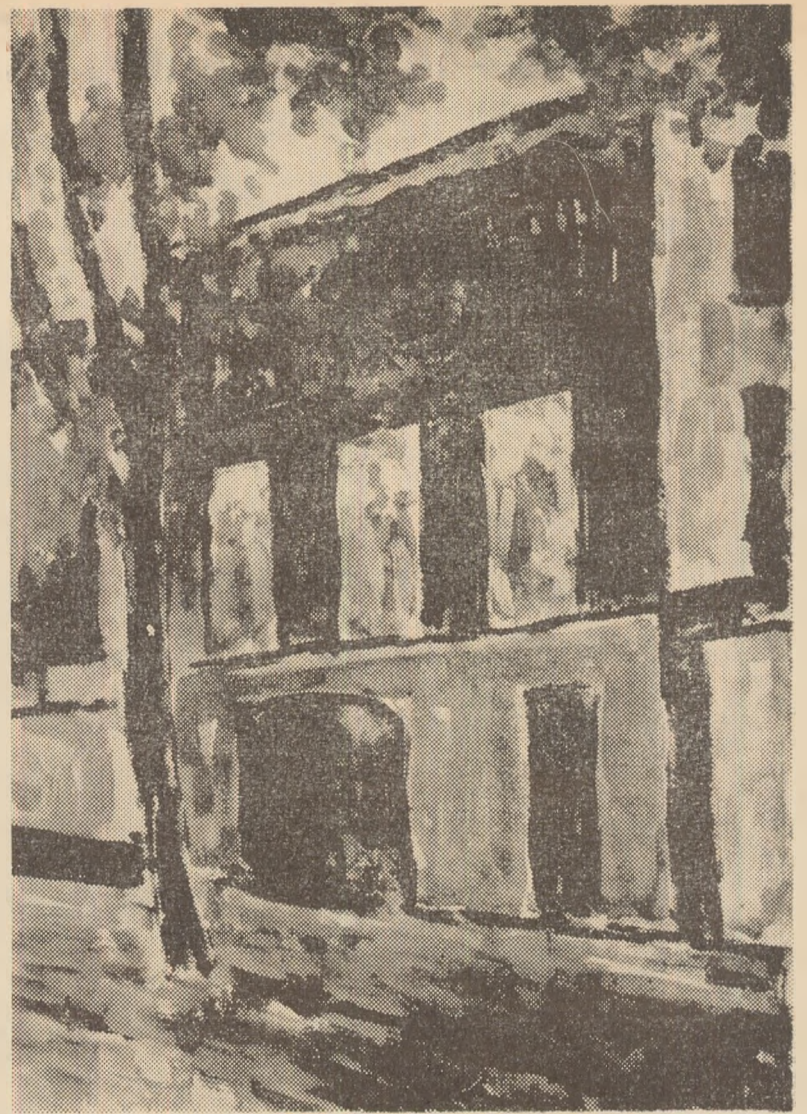
O ambiguitate subzistă încă. Pragmatica, întrucît dezvăluie atitudinea subiectului față de semnele pe care le folosește, este confruntată cu funcțiile psihologice, biologice și sociologice ale practicării semnelor (deși acest aspect pare să fie în ultima vreme discutabil). Apar relații ca *acceptare*, *performanță*, *convingere* ș.a. a căror teoretizare mobilizează factori foarte diferiți, de la individualitatea organică și psihică la comenzi sociale și morale. Se pare astfel că pragmatică este înecată într-un context de fenomene concrete foarte bogate, care ar împiedica-o să se înalțe la nivelul abstract al sintaxei și semanticii.

Aceasta este convingerea lui Carnap. (R. Carnap, *Introduction to Semantics*, Cambridge, 1942, pp. 8—10). Pentru sintaxă și semantică, el prevede două trepte de realizare. Sintaxa și semantică descriptive (empirice) își concentrează eforturile asupra limbilor naturale, date istoric, în timp ce sintaxa și semantică pure (logice) se preocupă numai de limbile artificiale. Această diferențiere nu s-ar putea opera și cu privire la pragmatică, aceasta fiind condamnată să rămînă descriptivă.

Nu înseamnă că pragmatică este lipsită de însemnătate. Sintaxa și semantică descriptive își au izvorul în pragmatică, astfel că aceasta din urmă ajunge să fie baza întregii lingvistice. Prin contrast, sintaxa și semantică pure par să se afirme independent de pragmatică. S-ar înțelege atunci că pragmatică se așează mai curînd în cîmpul lingvisticii decît al logicii?

Cu toate acestea, C. Morris și R. M. Martin pledează pentru realizabilitatea și a unei pragmatice pure, pentru care ultimul ne-a și oferit un eșantion. (R.M. Martin, *Toward a systematic Pragmatics*, Amsterdam, 1959). Se vede că statutul științific al pragmatice nu este încă bine hotărît și de altfel cercetările, să recunoaștem, în ultima vreme foarte asidue, stau încă sub semnul tatonării.

Apare, totodată, o caracteristică a metodelor formale mo-

V. MIHAILESCU CRAIU :

„Zid roșu”

derne, și anume puterea lor de expresiune, am zice, nelimitată. Pornind de la relațiile logice clasice, cercetările s-au extins continuu îmbrățișînd variații și tot mai numeroase relații modale. De la adevărat și fals s-a trecut la posibil și necesar, de la verificat și infirmat la obligator și interzis, de la comenzi la preferințe, de la existență la cronologie, de la întrebări la acțiune ș.a.m.d. Abordarea acestor domenii noi, cu implicații filozofice, constituie ceea ce se numește astăzi, într-un anumit sens, *logica filosofică* (într-un alt sens „logica filosofică” este o denumire echivalentă pentru logica clasică, tradițională). Aceasta ocupă un loc impresionant, prin anvergura sa, în „hartă logică”, pe care recent a întocmit-o N. Rescher. (N. Rescher, *Topics in Philosophical*

Logic, Dordrecht — Holland, 1968, pp. 6—9).

Intrebarea care se naște și capătă proporții este dacă aceste cutezătoare extensiuni ale logicii nu ne aruncă dincolo de logică. Pînă unde are dreptul să se întindă logica o investigație care nu mai amintește de logică decît cel mult prin metodă? În fierberea descoperirilor, problema statutului lor științific a trecut neobservată. Acum și aici nu facem decît să o semnalăm. În realitate se extinde însăși logica sau doar metoda de analiză?

Oricare ar fi răspunsul, nu se poate să nu prețuim frenesia cercetărilor și însemnătatea rezultatelor. Este cert că punctul de vedere semiotic, astăzi în plină ascensiune, a dat un nou impuls cercetărilor de logică teoretică și aplicată.

Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră — operă istorică de o complexitate fără precedent — înseamnă înfăptuirea unei societăți superioare, a unei noi civilizații materiale și spirituale, ca nou mod de viață revoluționat în totalitatea determinărilor sale de conținut. Realizarea acestei societăți superioare necesită, ca fenomene care se presupun reciproc, atît crearea unor structuri sociale obiective, dezvoltarea și perfecționarea acestora, cît și sporirea rolului factorului conștient, ridicarea pe noi trepte a conștiinței socialiste, formarea multilaterală a omului, care să participe activ la conducerea întregii vieți sociale. Rolul conștiinței în etapa actuală dobîndește semnificații majore, de neconfundat; înfăptuirea socialismului multilateral dezvoltat nu poate fi decît un proces predominant conștient, cînd masele se manifestă cu adevărat ca factor activ și creator în toate domeniile vieții, în întreaga activitate economică, politică, socială și culturală. Practic, actuala etapă istorică a înaintării țării noastre pe drumul socialismului impune în mod necesar aprofundarea continuă a două fenomene sociale aflate în strînsă corelație: accelerarea dezvoltării economico-sociale și sporirea rolului ce revine factorului conștient în rezolvarea tuturor problemelor ridicate de construcția noii societăți. „Trebuie să avem permanent în vedere — relevă tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la Conferința Națională a partidului din iulie 1972 — că sarcinile tot mai complexe ale construcției socialiste cer cunoștințe multilaterale, spirit organizatoric, cutezanță și perseverență, devotament nemărginit față de partid, față de popor, față de cauza

socialismului și comunismului. Tocmai pornind de la aceste criterii, partidul nostru pune în centrul activității sale ridicarea nivelului politico-ideologic al activului, al tuturor comuniștilor”. Dezvoltarea economico-socială a țării și ridicarea, continuă a nivelului conștiinței socialiste a maselor, a tuturor membrilor societății, constituie astfel fenomene istorice indisolubil legate, ca laturi inseparabile ale procesului unic revoluționar de edificare a socialismului.

În condițiile actualei etape istorice, ceea ce intervine ca fapt imperios necesar este preocuparea pentru revoluționarea factorului conștient. Conștiința, element de ordin subiectiv, capătă în virtutea noilor structuri sociale obiective și a cerințelor impuse de acestea un rol tot mai mare, care crește cu forța necesității obiective. Există astfel în contextul societății noastre o legătură indestructibilă între latura dezvoltării economico-sociale, a perfecționării conducerii planificate a întregii societăți, care are în vedere stabilirea științifică a planurilor cincinale, anuale și de perspectivă, vizînd deopotrivă făurirea prezentului și elaborarea strategiei viitorului, iar în același timp latura perfecționării vieții sociale, fapt ce necesită un înalt nivel de conștiință, o intensă activitate politico-ideologică, de educare comunistă, marxist-leninistă, a tuturor oamenilor muncii.

Faptul ridicării conștiinței socialiste pe trepte calitativ superioare de dezvoltare este impus de însăși complexitatea fără precedent a dezvoltării societății, de ritmurile unei asemenea evoluții economico-sociale, de accelerarea continuă a ritmurilor dezvoltării. Toate aceste noi determinări obiective ale realității necesi-

tă un înalt nivel de conștiință socialistă a maselor, o vie responsabilitate socială a tuturor oamenilor muncii, o fermă angajare personală a fiecărui om în cerințele vieții. Edificarea socialismului multilateral dezvoltat — obiectiv fundamental al programului partidului — necesită așadar, ca procese inerente, care sînt adevărate elemente de structură pentru această nouă etapă istorică, o puternică dezvoltare și continuă perfecționare ce angajează societatea în ansamblul ei, ca sistem, de la elementul economic — vizînd atingerea unor înalte ritmuri ale dezvoltării, accelerarea acestora, pînă la factorul om — privind revoluționarea conștiinței acestuia, sporirea rolului conștiinței sociale și individuale în realizarea sarcinilor ce stau în fața societății.

În aceste noi condiții istorice ale socialismului în patria noastră, cînd opera realizată de masele populare constituie un proces predominant, conștient, omul are posibilitatea să devină, și mai mult cum precizau Marx, Engels și Lenin, un factor dinamic, care să însemne subiect al istoriei. „Partidul nostru — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la cel de al X-lea Congres al partidului — pornește de la concepția că socialismul trebuie să fie societatea totală împlinirii a personalității umane, în care fiecare cetățean să se simtă stăpîn pe destinul său, să poată gîndi și acționa nestingherit în folosul progresului societății”. Omul poate deveni într-adevăr subiect al istoriei pe care o făurește în măsura în care este subiect al politicii partidului comunist. În etapa înfăptuirii societății socialiste multilateral dezvoltate și a creării condițiilor necesare trecerii, în perspectivă, la comunism, cînd istoria însăși se ridică pînă la valoarea conștiin-

ței de sine, realizîndu-se în felul acesta o libertate reală a tuturor oamenilor muncii prin împlinirea libertății istorice însăși, în condițiile acestor noi realități economice, politice, sociale, naționale și umane, rolul de forță politică conducătoare a partidului comunist se amplifică neîncetat, ca răspuns al necesității istorice de a se identifica practic cu interesele fundamentale ale întregii societăți. Centrul vital al întregii națiuni socialiste, focalizînd eforturile întregu-

ISTORIE

lui popor în atingerea țelului unic — făurirea socialismului și comunismului —, partidul comunist reprezintă, ca principal factor subiectiv al procesului istoric obiectiv, forța capabilă să asigure succesul deplin al grandioasei opere în care sînt angajate toate energiile creatoare ale clasei muncitoare, ale țărâni-mii și intelectualității, ale tuturor oamenilor muncii, români, maghiari, germani și de alte naționalități, constituind arhitectul și proiectantul mărețelor obiective ale dezvoltării istorice, chezașia tuturor împlinirilor pe acest drum revoluționar. Creșterea și afirmarea rolului conducător al partidului, exprimîndu-se în „integrarea sa tot mai organică în activitatea și viața întregii societăți”, fapt care nece-

FONDUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE ECONOMIC-SOCIALĂ

Perioada celor doi ani încheiați ai actualului cincinal s-a înscris în istoria construcției societății socialiste multilateral dezvoltate din țara noastră ca o etapă de puternică ascensiune și importanță transformări economice și sociale, de mari înfăptuiri ale poporului nostru.

Obiectivul fundamental al construcției noi noastre societăți îl constituie creșterea bunăstării materiale și spirituale a masei, satisfacerea cât mai deplină a nevoilor întregului popor. Strategia economico-socială pe care o presupune realizarea acestui obiectiv, constă în creșterea rapidă și continuă a venitului național, ceea ce situează în centrul atenției partidului și statului problemele organizării și conducerii științifice, planificate a economiei naționale, utilizarea cu maximă eficiență a tuturor resurselor umane, materiale și financiare ale economiei naționale.

Aplicând în mod creator învățătura marxist-leninistă la condițiile specifice de dezvoltare economico-socială a României în actuala etapă, Conferința Națională a Partidului Comunist Român din 19—21 iulie 1972 a adus o importantă contribuție la dezvoltarea teoriei economice. Astfel, în domeniul teoriei producției socialiste largite și creșterii economice a fost creată categoria de fond național de dezvoltare economico-socială.

Această nouă categorie economică, după cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, înglobează cota din venitul național repartizată pentru dezvoltare, precum și fondul de amortizare și exprimă totalitatea resurselor alocate de societate pentru creșterea forțelor de producție și pentru lărgirea bazei materiale a activităților social-culturale.

Cuprinderea fondului de acumulare (componentă a distribuției finale a venitului național) într-o categorie mai largă, răspunde necesității de a avea o perspectivă de ansamblu asupra tuturor resurselor pe care societatea le poate mobiliza în construirea viitorului său economic și social, într-o concepție unitară.

Ca primă componentă a fondului de dezvoltare economico-socială, fondul de acumulare a fost, rămâne și va fi principala sursă a continuării procesului de industrializare, de modernizare a structurii economiei, promovare a progresului tehnic, îmbunătățirea repartizării teritoriale a forțelor de producție conducând la creșterea avuției naționale, la crearea de noi locuri de muncă și, implicit, la ridicarea nivelului de trai al populației.

După cum se știe, într-un termen istoric scurt, țara noastră a obținut realizări importante pe calea dezvoltării economice. Totuși, datorită stării de inapoiere de la care a pornit, România are încă multe de făcut pentru a ajunge la nivelul țărilor dezvoltate. După cum se arată în mesajul președintelui Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, adresat Sesiunii a III-a a UNCTAD, „România, fără socialistă, ea însăși în curs de dezvoltare, s-a angajat într-o amplu efort pentru realizarea unor profunde transformări în toate domeniile de activitate, pentru accelerarea ridicării sale economico-sociale și apropierea într-un termen cit mai scurt de țările avansate“.

Experiența pe plan mondial evidențiază faptul că nu numai țările socialiste, ci și o serie de țări capitaliste dezvoltate cum sînt R.F. a Germaniei, Japonia, Franța și altele alocă pentru perfecționarea și lărgirea producției o parte importantă din venitul național. În acest context este evident că în condițiile țării noastre, care are de recuperat un important decalaj în dezvoltarea economică față de țările avansate, creșterea ponderii fondului de acumulare constituie o problemă fundamentală a progresului economic și social.

După cum se știe însă, dezvoltarea forțelor de producție și a bazei materiale neproductive are loc nu numai pe seama valorii nou create (venitul național). Cea de a doua componentă a fondului național de dezvoltare economico-socială o constituie fondul de amortizare. Asigurarea continuității procesului de producție impune înlocuirea fondurilor fixe uzate cu exemplare noi. În acest

scop este necesară recuperarea valorii lor cu ajutorul amortizării. Amortizarea reprezintă expresia bănească a acelei părți din valoarea mijloacelor de muncă care se transmite în procesul muncii asupra produsului finit ca urmare a consumului lor productiv.

Fondul de amortizare face parte din fondul de înlocuire. El este destinat să acopere cheltuielile de înlocuire, în formă naturală, a mijloacelor de muncă după ce acestea și-au pierdut valoarea de întrebuințare. Acest fond servește deci atât reproducției simple a mijloacelor de muncă uzate cât și reproducției lărgite în ansamblu, constituind sursă de dezvoltare a economiei în condițiile în care valoarea inițială a mijloacelor de muncă a fost deja recuperată și ele con-

tinuă să funcționeze și să fie supuse procesului amortizării. În aceste condiții, amortizarea afeventă fondurilor fixe utilizate nu mai face parte din fondul de înlocuire ci de fondul de acumulare.

Ținând seama de importanța amortizării mai cu seamă ca sursă a acumulării socialiste este de dorit ca toate unitățile economice să asigure recuperarea valorii fondurilor fixe prin intermediul amortizării, într-o perioadă de timp mai scurtă să folosească complet, rațional și cu maximum de randament toate fondurile fixe cu care au fost dotate, întreținerea și repararea la timp și în condiții ireproșabile a acestora. Fondul național de dezvoltare economico-socială a țării este constituit din partea de venit național destinată acestui fond, din

fondul de amortizare precum și din alte resurse. El este în principiu un rezultat al muncii pentru societate, cuprinzând chiar și o parte din munca pentru sine și spre binele întregii societăți.

Semnificațiile și rolul economic al fondului național de dezvoltare economico-socială în procesul de accelerare a creșterii economice a țării noastre sînt oglindite nu numai de volumul acestuia, ci și de structura lui. Faptul că cea mai mare parte din fondul național de dezvoltare economico-socială este destinată producției materiale și îndeosebi investițiilor în această sferă îndreptățeste aprecierea acestuia mod de utilizare ca fiind pus, în întregime, în slujba dezvoltării solide și în ritm susținut a economiei noastre.

Vasile PÎRVU

V. MIHĂILESCU CRAIU :

„Iarnă“

sită ca „activul de bază, toți membrii partidului să participe la dezvoltarea economico-socială nu din afară, ci nemijlocit dinlăuntrul tuturor organismelor economice, sociale și de stat ale țării“ — cum precizează tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la Conferința Națională a partidului — această întregă realitate specifică actualei etape istorice vine să releve semnificația vitală a **indestructibilei unități de spirit și acțiune dintre partid și popor**, condiție fundamentală în

nist, deopotrivă ca **filozofie și ca orînduire socială**; ca filozofie definește științific societatea și omul la nivelul istoriei, în direcția transformării revoluționare a realității în raport cu legitatea istorică, iar ca orînduire socială proiectează și făurește societatea ca nou mod de civilizație materială și spirituală și realizează totodată dezvoltarea multilaterală a omului în noile structuri obiective ale societății. Filosofie sau teorie revoluționară ca știință a istoriei, orînduire

Dezvoltarea societății și a omului în lumina conceptului de societate socialistă multilateral dezvoltată — concept elaborat în Raportul la cel de al X-lea Congres al partidului și dezvoltat în toate documentele de partid ulterior elaborate — este însăși calea concretă ce face ca în noua societate să se realizeze acea **identitate de esență**, cum au prevăzut Marx, Engels și Lenin, **dintre socialism și umanism**. Parte integrantă a programului elaborat la Congresul al X-lea al partidului, programul adoptat la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971 și înscris de Conferința Națională a partidului din iulie 1972, stabilește din perspectiva activității ideologico-educative căile pentru afirmarea hotărâtă și consecventă în societatea noastră a principiilor comuniste de viață și muncă. Obiectivele activității ideologico-educative, în nemijlocită legătură cu obiectivele dezvoltării economico-sociale — cum relevă tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la Conferința Națională a partidului — „deschid perspective minunate pentru afirmarea personalității umane, pentru dezvoltarea umanismului și democrației socialiste. În centrul lor se află omul, făurirea omului înaintat, înarmat cu cele mai noi cuceriri ale științei și culturii, a omului societății celei mai drepte și umane — societatea socialistă multilateral dezvoltată, societatea comunistă“. Este dezvoltată în acest context, de către secretarul general al partidului nostru, teza marxist-leninistă a identității de esență dintre socialism și umanism și, din această perspectivă, înțelegerea faptului că opera istorică de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră, ca etapă necesară pe drumul spre comunism, înseamnă o **nouă orînduire socială ca nou tip**

de civilizație materială și spirituală revoluționată în inșiși bazele ei, precum și ideal moral al societății și criteriu al moralei pentru membrii noii societăți.

Elaborarea, pe baza tezelor fundamentale ale programului ideologic al partidului, a „Proiectului de norme ale vieții și muncii comunistilor, ale eticii și echității socialiste“ răspunde unei reale necesități istorice, este expresia unei legități — formarea profilului moral-spiritual al omului specific societății socialiste multilateral dezvoltate. Cel mai grăitor exemplu care relevă pregnant unitatea dialectică dintre accelerarea dezvoltării economico-sociale și dezvoltarea conștiinței comuniste, îl constituie însuși obiectivul fundamental în lumina căruia se desfășoară astăzi — ca lucrare de anvergură națională — întreaga activitate în societatea noastră: „Cincinalul înainte de termen“ — adevărată imagine de sinteză a dezvoltării multilaterale și de concentrare a perfecționării. Pentru că acest obiectiv, așa cum demonstrează angajarea fermă a tuturor oamenilor muncii spre a înfăptui programul partidului, în măsura în care reprezintă un proiect economico-social, o fundamentare științifică a coordonatelor dezvoltării, condensînd realitatea în cifre, înseamnă totodată mod de viață pentru oamenii muncii, sinteza unor principii și convingeri comuniste ca adevărate norme ale muncii și vieții, sinteză care traduce conștiința responsabilității în fapte, în acțiuni, care se exprimă concret prin exemplul personal al fiecărui membru al societății la locul său de muncă. Expresie a unei înalte conștiințe socialiste, realizările oamenilor muncii, constituie o dovadă de neconfundat a manifestării personalității creatoare.

LUMINATĂ DE SINE

Vasile CONSTANTINESCU

asigurarea victoriei depline pe drumul edificării noii societăți. În conținutul acestei identități de esență dintre partid și popor subzistă și posibilitatea ridicării omului la condiția de subiect al istoriei. Prin aplicarea creatoare a marxism-leninismului, de către partidul comunist, la condițiile concret-istorice ale țării, socialismul are posibilitatea să ofere cadrul necesar a celui „adevărat imperiu al libertății“, de care au vorbit Marx și Engels, precum și premisele dezvoltării multilaterale a omului, pentru ca fiecare membru al societății să devină o personalitate autentică, un adevărat factor de creație. În condițiile realităților socialismului, marxism-leninismul ființează totdeodată, din perspectiva politicii partidului comu-

de stat sau practică social-istorică revoluționar-transformatoare, — marxism-leninismul vizează deci în contextul socialismului, prin politica partidului comunist, atât societatea cât și omul în sens total, ridicînd societatea, prin actul **suveranității naționale**, în adevăratul imperiu al **libertății**, precum și omul, prin manifestarea reală a **democrației socialiste**, la libertatea adevăratei sale afirmări conștiente și creatoare, la condiția de **personalitate umană**. Tocmai în acest fapt își află temeiul însăși posibilitatea realizării omului ca subiect al istoriei, dobîndirea acestei ipostaze de către fiecare om al muncii prin manifestarea sa în calitatea de subiect al politicii partidului comunist.

GARAI GĂBOR

R. P. Ungară

acrobați

Penseți-vie la trapez atîrnă
bărbatul zvelt ținînd în dinți
suportul dublu, parcă scoate-n joacă
o limbă de magneți fierbinți.

Femeia se-nvrtește și-nceștează
corola gurii la alt pol;
tăceri, sărut, și între ei ca spațiu,
și moarte-nîmplătoare-n gol.

Mai jos de ceruri și mai sus de țărna
pendul e unul spre cellalt,
cu-orgoliu trec prin risc și își salvează
vai, două vieți la triplu salt.

Cu spaimă se rotesc, cu-nfrigurare,
disciplinîndu-și dublul zbor,
că pot zbura numai în cuplu. Unul
greșind, se surpă zborul lor.

O, dacă-așa voi v-ați uni odată,
amanți atrași de-un foc nestins,
plutînd într-una și-aminînd căderea
de totdeauna în abis.

și noi ce izvodim ceva pe lume
ne-am ști susține, temerari,
în celălaltul ancorînd credința,
în nervii lui, în dinții tari,

și milioane agățați, o dacă!
punct de atracție în zbor,
ca ei am fi atenți la altă soartă,
cu-al singelui adinc fior...

Femeia se rotește ca un astru
și muzica-i acum un val
surdinizat, doar toba-n răpăire
anunță un rapid final.

Și danțul acrobatic se încheie.
Aplauze plutesc pe sus;
cei doi se-apeacă-n cercul de uimire,
în unic gest grotesc, supus.

și dacă dragostea...

Și dacă dragostea mîhnit te lasă
pe chipul palid îți răsar
ca florile de mucigai pe ziduri
ai deznădejdi muguri clari.

Nămeți de ginduri negre te apasă,
alergi pe străzi în plîns ecou
și iar te ispitește orice fustă
cu vrăji și umiliri, din nou.

O pulbere uscată simți în gură,
cînd dormi și-i somnul crunt tilhar
și treaz, picioarele mecanic umblă
trase pe sfori, și calci pe jar.

Și pînă-n craniu nervii se-nfierbîntă
cenușă trupul lepădînd
și-ncet de pe mișcările intime
îți curge platoșa de-argint.

Și dinții tăi sălbatic se-nceștează,
privirea pendulează-n vid,
pe dinafară te-nveșmîntă febre
și-n piept te surpă-un ger avid.

...De te-a-nșelat sau părăsit iubita,
vei suporta neprefăcut,
puterea dragostei de-o pierzi o clipă
tu ție însuși ești pierdut.

Tot ce-i al tău de-acum străin devine,
pe chipul palid îți răsar
ca florile de mucigai pe ziduri
ai deznădejdi muguri clari.

Să fugi, și-ar fi lăcaș o vizuină,
al nepăsării rece hău;
ca fiarele sugîndu-și seul propriu
poți hiberna în focul tău.

De-aceea, cu credință și-ntristare
pe cea pierdută-n veci păstrînd,
sub cicatricea stînsă altă rană
cu mina ta deschizi, curînd.

Și-n sensul existenței tale, iață
ca un rănîț într-n soroc,
în timp ce singele împinge schiza
spre polul inimii de foc.

În românește de Horia ZILIERU
și Măthé IULIA

Personalitate complexă, ce
imbina spiritul fin al eseis-
tului literar cu gîndirea
filozofului umanist, om de cultură
excepțională format în climatul
valorilor universale, Mihai Ralea
și-a îndreptat perseverent și pa-
sionat atenția către fenomenul
estetic considerat atît în cadrul
evoluției social-istorice cît și în
specificitatea procesului creator.
Atitudinea de elevație spirituală,
spontaneitatea și eleganța „dis-
cursului” său, apelul larg și gene-
ros la domeniul artelor și literatu-
rii, raportarea permanentă la pla-
nul vieții sociale, sint mărturia unui
intelectual superior și al unui estet,
ce se revendica în egală măsură
din argumentul rațional și din in-
țuită valorii artistice. De aceea —
alături de remarcabilele lui cerce-
tări în domeniul sociologiei și al
psihologiei, de captivantele „me-
moriele” de călătorie și de eseurile
critice în literatură — preocuparea
pentru problemele estetice apărea
nu odată la Ralea, dominantă. Sub-
stanțialele „Prelegeri de estetică”
(București, Editura științifică, 1972),
ca și unele capitole din primul vo-
lum de „Scrieri” — Explicarea o-
mului (Editura Minerva, 1972), ofe-
ră astăzi cititorului un vast fond
de sugestii, interpretări și idei re-
feritoare la problemele artei, cu
acea capacitate selectivă și con-
structivă în măsură a-i asigura în-
țelegerea esenței și condiționării
obiectiv-istorice a fenomenului.

Alcătuite din principalele capito-
le ale „Cursurilor de Estetică ge-
nerală și specială”, schițate la U-
niversitatea din Iași (1927—1929) și
dezvoltate la București (1941—1942),
„Prelegerile” includ probleme esen-
țiale ale Esteticii: caracterul com-
plex al disciplinei, metodologia ei,
determinismul social și relativă au-
tonomie a esteticului, categoriile
estetice etc. O notă distinctă, de o
reală originalitate pentru epoca
cînd a fost tratată o constituie
considerațiile de axiologie și an-
tropologie umană, prezente în cele
două volume. Căci de fapt, în gîn-
direa estetică a lui M. Ralea se
întîlnesc convergent trei puncte de
vedere, ce relevă tot atîtea aspec-
te definitorii în cunoașterea fe-
nomenului estetic: sociologic, (deter-
minismul, condiționarea externă)
antropologic — cu profunde impli-
cații în psihologie — și axiologic,
cu incontestabile rădăcini în an-
tropologie și în psihologie.

Spirit de o mare luciditate, de o
claritate clasică în gîndire, Ralea
procedează inițial la delimitarea
problemelor în cele două ramuri
ale Esteticii. Pe de o parte, Esteti-
ca generală, cu specială atenție
la precizarea disciplinei însăși, a
metodelor și modalităților de sesi-
zare a „esteticului”, cu explicarea
„modificărilor” sale, cu accentua-
rea constatării relațiilor artă-socie-

tate și autonomia faptului estetic,
cu problema culturii estetice și a
stilului etc. Pe de alta, Estetica
specială, care tratează în primul
rînd, condiționarea artei (din punct
de vedere biologic, psihologic și
social), precum și aplicarea date-
lor generale și normative în dome-
niile speciale (natura, tehnica și
specificitatea diferitelor arte: muzi-
ca, plastica, arhitectura etc.). Și
în acest sens, nu e neglijată nici
precizarea termenilor — „artisticul”
avînd o sferă mai largă în accep-
țiunea curentă decît „esteticul”,
care — după părerea gînditorului —
e o funcție specifică și în general
ideală.

Gîndirea lui M. Ralea în estetică
implică — odată cu cunoașterea o-
piniilor consacrate — și accente ori-
ginale, scilicet ale propriei concep-
ții, nu odată temerară și inedită în
rezolvările propuse. Eclectic e esteti-
cianul în domeniul metodologiei,
în care filtrează atent aportul di-
feritelor contribuții: de la metoda
psihologică experimentală (G. Th.
Fechner, W. Wundt, E. Meumann)
sau cea a trăirii (Th. Lipps, K.
Volkel al lui Jules Lemaitre sau
Anatole France sau la fenomenolo-
gia lui Edm. Husserl și Moritz Gei-
ger. Ralea se oprește cu excepție
național simț critic în explicarea func-
țiilor estetice, acceptînd în măsura
necesară aportul tuturor metode-
lor de variat grad de obiectivitate
științifică. Esențială e — pentru el —
însăși funcția artei, care (încă de
la „mimesul” aristotelic) nu e con-
siderată ca o imitație servilă a na-
turii, ci ca interpretare, deformație,
creație — uneori, inversîndu-se
chiar raportul artă-natură (parado-
xul lui Oscar Wilde, după care
„natura imită arta”).

Considerații interesante surprin-
dem în gîndirea estetică a lui
Ralea și în problema „autonomiei”
esteticului sau în aceea a „recep-
tării” opere de artă. Ralea e par-
tizanul autonomiei relative a esteti-
cului, determinată de funcția
specifică a artei, care se deose-
bește de celelalte activități psihice,
dar „integrează” elementele anes-
tice ale realității, transformîndu-
le în valori estetice. Relevînd
excluzivismul doctrinarilor „artei
pentru artă”, el îl explică prin ne-
cesitatea imperioasă de afirmare
a esteticului în perioada de con-
stituire a acestei științe, prin obli-
gația lui de a se separa distinctiv
de activitățile contingente. Punctul
său de vedere — obiectiv dar res-
trictiv și anacronic pentru optica
noastră actuală — are în vedere
combaterea infiltrărilor ideologiei
reaționare în estetica timpului.
„Arta — susține el — nu trebuie
să pledeze pentru nimeni, ci tre-
buie să fie numai pentru ea —
însăși, fără ca prin aceasta să se
sterilizeze”. În fond, „autonomia”
esteticului e în funcție, cel puțin
parțial de determinismul social,
întrucît în artă pătrund structurile
sociale ce condiționează tipurile,

RALEA ESTETICIAN

Mircea MANCAȘ

ideile, convingerile artistului, sub
forma „configurației” unitare a o-
perei. Există trei categorii de ele-
mente fundamentale: cunoașterea,
plăcerea sensibilă, finalitatea acti-
vă, care se întîlnesc în cultura es-
tetică, și aceasta tinde la elimina-
rea contradicțiilor sufletești, la re-
găsirea unității psihice a omului,
la o adevărată „renaștere umanis-
tă” contemporană — scop suprem
al artei. Astfel, principiul „autono-
miei” estetice, a cărui valoare e
pentru Ralea indispensabilă — de-
parte de a fi absolutizat — e con-
siderat cu simțul relativității, ca un
fel irealizabil integral, dar pre-
cumpănit în tendința de elevație
a „esteticului” și a constituirii Es-
teticii ca disciplină științifică.

O problemă, care a constituit o
adevărată „piatră angulară” pen-
tru estetica modernă, e valorifica-
rea fenomenului estetic. Criterii
variate au fost lansate de gînditori
grupăți în „școli”, după natura e-
lementelor predominante în con-
cepția lor: raritatea și dificultatea
realizării (școala vieneză), sensul
mecanismului psihologiei (Chr. Eh-
renfels), obiectivarea socială (E.
Durkheim), baza logică în valorifi-
care (Goblot, Siegwart). Dar Ra-
lea reușește a desprinde și formu-
la datele esențiale, în caracteriza-
rea valorii estetice. Mai întîi, rap-
ortul dintre obiect și subiect oferă
o primă remarcă fundamentală:
valoarea estetică e o „spiritualiza-
re a unor elemente anestetice in-
teresate în sine”, accentuată încă
prin proiectarea ei în afara indi-
vidului (distanțare). Apoi preciza-
rea că esența însăși a valorii es-
tetică implică originalitatea ope-
rei, creîndu-i caracterul de „unic-
tate” în rîndul celorlalte valori,
care se pot reproduce în condiții
similare. În fine, valoarea în artă

se „obiectivează” în societate, de-
venind valoare socială, instituțio-
nală, trecînd prin etapele variate
ale procesului de socializare. Ire-
petabilă, unică prin specificitatea
ei, opera de artă are o funcție de
„semnificare”, datorită forței de
sugerare, de comunicare a „inefa-
bilului” și un anumit caracter de
„gratuitate” de condiționare lu-
xuriantă în sinul societăților opu-
lente, asupra căruia autorul insistă
— poate cu oarecare exagerare —
în încercarea de a degaja valo-
rea artei de orice elemente anes-
tice — dar atenuîndu-l în alte
lucrări, în care arta e considerată
ca o „necesitate socială”. În le-
gătură cu noțiunea de valoare,
Ralea tratează și conceptul de
critica artistică, trecînd în revistă
variatele criterii de evaluare, cu
apelul la opiniile unor esteticieni
ca: Müller-Freinfels, Taine, Vol-
kelt, ale căror păreri le amendea-
ză sau le clarifică. Distinge astfel,
după modalitatea de a face cri-
tică: critica psihologică, sociolo-
gică și istorică (G. Lanson, W.
Dönnau, C. Dobrogeanu-Gherea),
critica tehnică (ce urmărește pro-
cedeele și mecanismele estetice ale
creației) critica comprehensivă (W.
Dilthey, Othmar Spangier) și cea
normativă (de la Boileau la He-
gel și Măiorescu). Există apoi trei
feluri de critică, după factorul
care o îndeplinește: critica spon-
tană (diletantă), profesionistă, pre-
cum și cea a artiștilor înșiși ex-
emple ne oferă Diderot, Chateau-
briand, Baudelaire, Th. Gautier
ș.a.). Și oricît ar părea arbitrară
această încadrare a personalităților
proeminente în diverse tendințe
și curente ale criticii, nu putem
trece neobservat spiritul de sinteză
și sistematizare al autorului.

În mod cu totul excepțional tra-
tează Ralea problema categoriilor
estetice. Considerațiile sale des-
pre comic, tragic și sublim, umor,
grațios sau caracteristic, sint do-
vada unei reale forțe de penetra-
ție în esența „esteticului” și de
determinare a gradualității diferi-
telor lui aspecte. Combătînd păre-
rea după care „categoriile” ar fi
legate numai de conținutul artei,
de valorile anestetice sau de atitu-
dinea filozofică în fața vieții
(cunoscută „Weltanschauung”), Ra-
lea le tratează cu o largă exem-
plificare și deplină aderență la do-
meniul estetic. Opinii originale gă-
sim și în caracterizarea „meca-
nismului” de realizare a comicului
și în precizarea diferitelor lui as-
pecte și manifestări (spiritul, bur-
lescul, grotescul și ironia). Analiza
tragicului (cu referințe la Nietzsche
Shopenhauer, Kirkegaard, Max
Scheller) dezvăluie antagonismele
generatoare de tragism (posibil-
real, etern-efemer, general-indivi-
dual), în măsura în care acestea
determină o atitudine estetică. Tot
atît de interesante și adesea inedi-
te sint și considerațiile referitoa-

re la sublim, care se explică prin
afirmarea unei forțe covârșitoare
ce încearcă a sfărîma limitele
impuse, îngrădirile de natură a-i
frîna desfășurarea. În opoziție cu
el, grațiosul, se bazează pe linia
armonioasă în mici dimensiuni, pe
o „conomie de forță și de efor-
turi” — ceea ce explică și caracte-
terul lui estetic. În fine, autorul
stabilește diferența esențială între
„frumos” și caracteristic, justificînd
interesul estetic pentru cel din ur-
mă pe baza „specificului” — ele-
ment diferențial — pe care îl im-
plică. O poziție originală dovedește
autorul și în caracterizarea
funcției psihologice a „urit”-ului,
demonstrînd că acesta nu are de-
cît o funcție psihologică. Subiectul
în sine nu e frumos, nici urît, ci
doar un prilej pentru afirmarea es-
teticului. Viziunile monstroase ale
lui Goya, pitiicii și estropiații lui
Velasquez, peisajele copleșite de
fumul fabricilor („Les villes tenta-
culaires” ale lui Emile Verhaeren)
— chiar predilecția pentru oribilul
din picturile lui Hogarth, au făcut
dovada transfigurării realității a-
nestetice în valori artistice. „Ac-
cepția uritului în estetică e rela-
tivă la tehnică” — remarcă Ralea,
cu drept cuvînt. Căci „arta e o
valoare de sinteză, dar prelucrarea
rămîne artistului, care desăvîrșește
artistic ceea ce a luat de la me-
diul social”.

În finalul relatării unei gîndiri
atît de plină de sugestii, ne în-
găduim a atrage atenția asupra
elementelor de Antropologie filo-
zofică (1942—1943), în care autorul
încearcă o inedită explicare a rap-
ortului dintre social și viața spi-
rituală. Aci formulează el rolul
conceptului de aminare în compor-
tarea umană — lanțul determinis-
mului natural fiind mereu întrerupt
sau deviat în evoluția ascendentă
a omului. Aminarea e un „factor
principal al psihologiei umane. Și,
pe același plan de gîndire, în
care etica e privită ca o „răsturn-
nare a raportului de forță”, religia
ca „eliminarea a relativului din
existență”, arta e considerată ca
„plăcere a artificialității” (vol.
Scrieri, p. 157). Iar în „Explicarea
omului” Ralea ajunge la definirea
eroismului prin descoperirea singu-
rului sens al nobleței spirituale,
care e cel revoluționar. „Ea se
confundă cu legea progresului o-
menesc în neliniștea sa de veș-
nică îmbunătățire”.

Astfel, se conturează gîndirea
esteticianului cu acel impresionant
fond de originalitate, de autentică
esență umanistă. Ea necesită des-
igur, un examen mai cuprinzător
și atît de atent, căci ineditul formulărilor
și al rezolvării problemelor pot fi
utile, prin sugestii fecunde, gîn-
dirii estetice actuale, a cărei a-
firmare își găsește sprijin în tra-
diția exegezei profunde a fenome-
nului estetic.

Cu ochii spre dramaturgie

Speculații inutile, cum sînt toate speculațiile, s-au produs cu privire la rămînerea în urmă, în ansamblul literaturii, a dramaturgiei noastre. Și cum piatra a fost aruncată, iazul s-a umplut de înțelepții ce o cută și care, din această pricină, nu mai ajung să vadă volumele (unele foarte interesante) publicate în ultimul timp, nu mai au ochi pentru textele prezentate la radio sau de către televiziune, ignoră promisiunea celor 35 de premiere cu piese originale în noua stagiune. Cu ochii spre dramaturgie, dar considerînd-o în afara literaturii (sau mult sub nivelul ei) va fi greu să evaluăm corect valoarea și semnificația scrisului pentru scenă; la fel, ignorînd că acesta e destinat actului interpretării, va fi greu să înțelegem modul său specific de articulare internă. În fine, criticii de teatru scris, dar care disprețuiesc teatrul ca atare (și așa putea da suficiente exemple) au puține șanse să exercite o judecată avizată, probă.

S-a petrecut premiera unor texte noi („Fluturile pe lampă”: de Paul Everac, „Femeia fericită” de Corneliu Leu etc.) și fără a ne fi propus misiunea de profecție critică, am considerat, în fața spectacolelor ce le-au prilejuit, că evaluasem corect virtualitățile pieselor, că întrevăzusem atît momentele dramatice de interes scenic, cît și lungimile, patetismul neacoperit, parțial amendate în actul transpunerii scenice. Am selecționat acum, pentru rubrica noastră citeva texte scurte sau fragmente: „Plecarea mea vremelnică” de George Genoiu (Tribuna, oct. 1972), „Ceea ce vine” de Iosif Naghiu („Convorbiri literare”, 15.XI.1972), „El, ea și ea” de Dorina Rădulescu, „Accidentul” de Al. Cornescu. „Totul de la început” de B. Elvin (toate în revista Teatrul, nr. 10, 1972). Celelalte, apărute în aceeași perioadă, fac obiectul articolului următor. Piesa de rezistență, capabilă să se reprezinte suficient de

elocvent pe sine, este „Totul de la început” rutinatul om de teatru care e B. Elvin (de altfel și un deosebit comentator critic al fenomenului dramaturgic contemporan) propunîndu-ne o piesă („în două părți”) ce definește, probabil, propriul său gust. Nu cred că voi diminua meritele autorului spunînd că ne aflăm în contextul, de spirit, al dramaturgiei de tip Albee, cînd dramaturgul practică un teatru cultivat, de cameră, cu violențe ce privesc dezvăluirea caracterelor, a tipului de relații stabilite între personaje. Violența dezvăluirii caracterelor e perfect justificată, cinismul aparent (și nu numai) justificîndu-se direct în raport cu mediul în care se desfășoară acțiunea. Nici nu e de fapt o acțiune în sensul tradițional (în teatru) al termenului, esențială fiind mișcarea lăuntrică, esențiale seisme (uneori disimulate) la nivelul conștiinței. Aici importantă e gradarea, Elvin încheind, de pildă, partea I-a cu o precizie exemplară (închiderea lui Victor în cameră). La nivelul narațiunii lucrurile sînt simple: criza de conștiință a unui profesor universitar (Victor), tip parcă predestinat succesului, determină un evantai de reacții în anturajul său. Incepînd cu tatăl, existențial implicat în cariera fiului („părințele unui învingător” îl desconspiră autorul în lista comentată a personajelor), continuînd cu soția (poate personajul cel mai puțin dramatic definit), prietenii legați (direct sau indirect) de cariera profesorului, avem o „familie” ce-și va dezvălui caracterul pe măsură ce se va declanșa criza. Echivocul care se numește carieră (o spune Victor) va stăruî asupra grupului; cel realizat își va permite spectacolul unor destăinuirii („fiindcă avem o situație importantă, relații, putere, m-am mințit că exist și ca om de știință... fiindcă am descoperit lumea prin succes, am socotit că succesul poate ține locul lumii etc. etc.) al unor planuri (firește, a o lua de la început, ca profesor în provincie), dar cînd auzim „Trebuie să ies din postură”, tonul demagogic începe să trădeze. De aici finalul devine previzibil, numirea lui Victor în postul, intens visat, de șef de catedră și continuarea aceluiași spectacol de onorabilitate, nu mai e o surpriză; figura cere a mască grotescă și autorul o aplică la vedere. În fapt este drama incapacității de a o lua de la început, cu senzația că personajul a intrat în jocul succesului, acolo unde, pentru el, toate numerele cîștigă. Excedent, alege un număr care pur și simplu nu există, dar victoria îl urmărește, zdrobindu-l. Ca orice text aparținînd acestui tip de dramaturgie, el presupune o interpretare capabilă de nuanțări, capabilă să transmită tensiuni. Cu aceste condiții, piesa promite un succes scenic.

Aș spune același lucru despre piesa lui Iosif Naghiu, dar fragmentul pe care-l putem analiza nu ne duce prea departe față de ceea ce am citat deja (și comentat: „Descifrăm intenția de a conferența idealurile a două generații, descifrăm și permanența unui motiv al dramaturgiei lui Naghiu: faptul că cineva rămîne în urma vieții, în afara ei, reflectă vina sa etc. etc., vezi Cronica, aceeași rubrică). Este aici Petre Onofrei, inteligent și cinic, personaj ce promite o evoluție interesantă, probabil Marcu, în același sens, dar fragmentele nu pot ilustra întregul decît sub raport stilistic. Realmente așa dori să pot citi piesa în întregul ei, să o pot vedea reprezentată.

Un alt fragment, cel semnat de George Genoiu. Aici lucrurile sînt mai limpezi. Femeia (plecată „vremelnic de acasă, de la copiii și bărbatul ei”) are de invins mari întrebări asupra vieții, Tînărul pășește degajat pe drumul său. Sînt despărțiri și reveniri (propriuzise, sau doar evocate), este o atmosferă ciudată (Domnul și Doamna), în ansamblu intenția rămîne simbolică.

Piesa Dorinei Rădulescu, rezumată în replica unuia dintre personaje (Sandu: „De la antici și pînă în zilele noastre, dragostea domnilor mai trecuți pentru fețișcană a furnizat subiect pentru comedii și farse pline de ridicul”), are o gradăție anume, un ritm al dezvoltării caracterelor. Fragmentele tipărite definesc semnificativ unele personaje (familia Opreș, Leana — plac replicile ei ironice, chiar doctorul Șerban), altele par totuși contaminate de modelul presei satirice. Această contaminare publicistică e certă în cazul piesei „Accidentul”. Am mai întîlnit modelul (El o iubeste pe Ea în taină, prietenul profită de discreția lui, apoi, în plină carieră, o umilește pe Ea), poate nu și finalul cu Maria brusc decisă să-și urmeze, independent, drumul. Valeriu, marele cuceritor, ascunde o mentalitate despre care s-au scris bune cuplete comice; Mircea, colegul său, ne-a mai înduioșat, nu o dată, ca tip, în literatura noastră. Nevoia unor piese pentru tineret nu trebuie demonstrată cu cine știe ce argumente savante. Dar autorul, mă tem, are o cunoaștere insuficientă a tineretului despre care scrie. Frazele decad în demagogie, exact acolo unde ar fi fost de așteptat să fie cît mai adevărate, mai tensionate. O foarte inspirată replică de final (cu tonul ei de parodie, care mă face să cred că autorul are o detașare critică față de text) nu salvează însă o întregă piesă fie ea și într-un act.

Cetățuia — Sala gotică.

monumente ieșene

CETĂȚUIA

S-au împlinit trei secole de cînd domnitorul Gheorghe Duca a terminat construcția Cetățuiei.

Ctitorul, original din Rumeli, a fost iobag pe moșia unui demnitar turc; venind în Moldova, a lucrat rînd pe rînd, ca ucenic la o dugheană de abagerie, slujitor la curtea domnească pe vremea lui Vasile Lupu, mare cămaras, vistiernic al II-lea, mare postelnic, mare vistiernic și logofăt; în cele din urmă a fost rînduit domnitor. În ochii contemporanilor, el apare sovăitor, nestatornic, lingușitor, „prismătariu” „înelungăreț la minie și iacom de avuție”, „meșter și isteț la fire”, „rau și groaznic”, încît toți „il blăstămau de la mic la mare”.

Structura sufletească a acestui domnitor, atît de diformă, conduce la concluzia că mănăstirea Cetățuia nu este materializarea unor sentimente de „filotimie”, cum s-ar putea crede, ci a unor rațiuni de altă natură. El dorea, pe de o parte, pentru sine însuși, ca și pentru familia sa, o necropolă și, în contextul condițiilor social-politice de atunci, a realizat-o; pe de alta, prin această ctitorie, el a urmărit un spor de prestigiu, consolidarea sa în scaunul voievodal, un nume cu rezonanță și o faimă dinastică pentru descendenți.

Spre deosebire de cei mai mulți înaintași ai săi în scaunul voievodal al Moldovei care, parcă-și ascundeau ctitoriile în locuri cît mai neumblate, cît mai izolate, Duca vodă își înalță ctitoria pe colina dinspre sud-est a cetății de scaun, dominantă în configurația reliefului ieșean, ca și culmea Acripolei în peisajul atenan. Să fie, oare, la mijloc, întuiția că, acolo sus, pe culme, ctitoria sa ar fi mai ferită și mai apărată de încercări potrivnice? Este greu de știut. Poate a vrut să vadă și în Moldova ceea ce văzuse el în regiunile din care venise — biserică numeroasă clădite pe culmi. Poate un sentiment de semeție l-a condus la hotărîrea de a se deosebi de unii din înaintași săi!

Oricare ar fi explicația, atît locuitorii Iașului, cît și cei care sînt în trecere, rămîn adînc impresionați privind colina și complexul Cetățuia. Pentru cei care se află, acolo, sus, fermecătoarea panoramă a împrejurimilor prilejuiește, cum scria C. Negruzzi, idei, sentimente, reflecții (Scrisoarea XIX).

Cetățuia, în evoluția stilului arhitectural din Moldova, este o piatră de hotar. Cu acest edificiu care ca plan, proporții și înfățișare generală, este o copie fidelă a Trei Ierarhilor, se încheie o etapă.

Este drept, Duca vodă, ca și Vasile Lupu, ctitorul bisericii Trei Ierarhi, a izbutit, prin ctitoria sa, să pună totuși în lumină unele din preocupările sale, să zicem, artistice-culturale, dar nu în măsura în care a izbutit predecesorul și „stăpînul” său. Alegerea culmii, de pildă, pe care a clădit monumentul acesta cu turlele avîntate spre înălțimi, arhitectura sa, deși copiată, totuși cu aspecte impunătoare, elementele decorative simple dar judicioase orînduite, picturile în care sînt evident îmbinate canonul clasic bizantin și spiritul nou, amplasarea clădirilor din jur — se remarcă bucătăria (cuhnea) concepută ca un edificiu aparte spre a nu pune în primejdie întregul ansamblu în eventualitatea unui incendiu — în care, cîva timp, a funcționat chiar o tipografie, somptuoasa încăpere, gotică din clădirea egumeniei, conduc la concluzia că Duca vodă, ca și predecesorul său, a cumpănit în conștiința sa, a deliberat pînă a găsit formulele cele mai indicate.

Potrivit unor concluzii întemeiate, „arhitectul”, constructorul și în parte, zugrăvul ctitoriei lui Duca vodă a fost un destoinic moldovean: Gligorie Cornescul. El a fost ajutat, la lucrările de zugrăvire, de trei frați — Matel, Dima și Gheorghe — chemați de domnitor de la Ianina (Macedonia). Utilizarea lui Gligorie Cornescul care, în treacăt fie spus, a pleca în Țara Românească unde a restaurat mănăstirea Curtea de Argeș pe vremea domnitorului Șerban Cantacuzino și biserica Doamnei din București, pune grăitor în evidență faptul că tradițiile arhitecturale — constructive erau destul de vii în Moldova pe vremea aceea.

Fiind înconjurat cu puternice ziduri de apărare, complexul Cetățuia, în condițiile strategiei militare de la finele secolului al XVII-lea și de la începutul celui de al XVIII-lea, constituia o fortăreață, un loc sigur de apărare.

În vremuri de cumpănă, de pildă, unii domnitori moldoveni — Constantin Cantemir, Dimitrie Cantemir și Mihail Racoviță — au stat în siguranță între zidurile acestei mănăstiri fortărețe. Insemnările cronicarilor, în legătură cu adăpostirea lor, la Cetățuia, în vremuri de restriște, sînt deosebit de interesante, prin nota lor de pitoresc, ca și prin unele referiri la aspecte social-politice de mult apuse și la unele toponimice dispărute din graiul locuitorilor regiunii.

Complexul monumental Cetățuia, ca atîtea comori de artă, este o pagină de letopisest care oglindește idei și sentimente ale ctitorului, realității din istoria Moldovei de altă dată, ingeniozitatea și măiestria tehnică-artistică a meșterilor.

SCARLAT PORCESCU

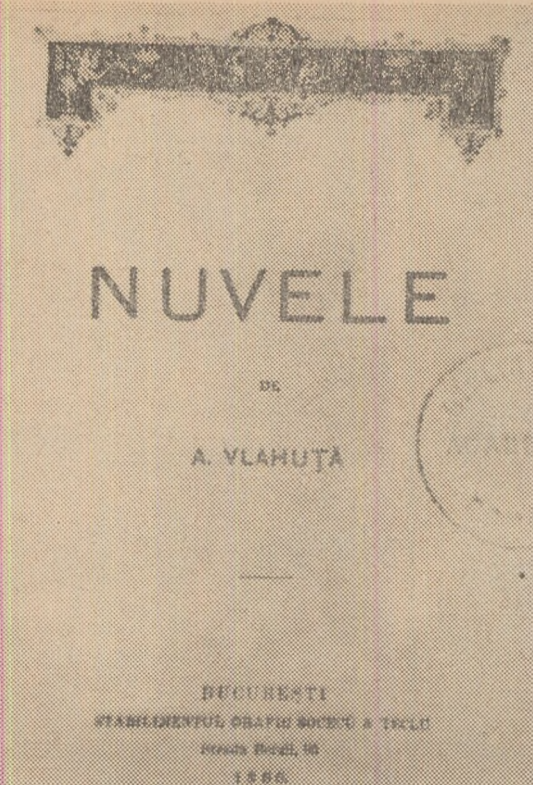

V. Mihăilescu CRAIU :

„Malul Bahluului”

Mihai NADIN

Al. Vlahuță în 1880

Voiumul prezentat Academiei pentru premiere în 1887

file de arhivă

VLAHUȚĂ LA ACADEMIE

A fost academician scriitorul Alexandru Vlahuță? Întrebarea are două răspunsuri: a fost, de drept, membru corespondent, timp de 11 zile; n-a fost, de fapt, nici o zi. Cum s-a ajuns la această situație? „Cazul Vlahuță și Academia” se explică astfel: În luna ianuarie 1887 scriitorul depune la secția literară a Academiei, volumul său, NUVELE, pentru a concura la premiul „HELIADÉ”. Secția, în urma raportului făcut de A. Roman, îl respinge. Un an mai târziu — în ianuarie 1888 — Vlahuță se prezintă din nou la concurs, cu volumul POEZII. B. P. Hasdeu îl susține, dar nici de data aceasta Academia nu-i acordă premiul rîvnit. Mai trec apoi încă cinci ani și, la 11 martie 1893, în urma propunerii făcute de I. Vulcan, scriitorul Vlahuță, cel respins de două ori de la premiere, este ales membru corespondent al Academiei Române. I se trimite, în sensul

acesta, o scrisoare oficială: „Stimate domn, Academia Română aprecînd scrierile și activitatea Dvs. literară, v-a ales membru corespondent al ei...” Vlahuță nu răspunde și nici nu se prezintă la ședințe. Dar, peste câteva zile, publică în ziarul din Capitală o scrisoare deschisă, adresată Academiei, prin care arată că refuză alegerea: „Am îndrăznit într-o vreme să-mi pun nuvelele și poeziile la premiile Academiei, crezînd, în naivitatea mea, că nemuritorii, la chibzuința cărora generoșii donatori și-au lăsat averile pentru a premia scrieri românești, vor găsi că merit și eu un sprijin și un îndemn la muncă, în cariera asta de literat, care se știe că e de tristă pînă acum. A fost o iluzie... Academia a respins volumul de nuvele și volumul de poezii. Ea a găsit că n-am talent... și azi, cînd citesc adresa, mă întreb: care scrieri sînt apreciate? Nuvelele? Poe-

ziile? Dar acestea sînt proaste, au fost respinse... Nu, nu pot să primesc gloria pe care mi-o dați... Ce să caut acolo? De afară se vede mai bine și mai departe...” Cum este de înțeles, scrisoarea aceasta a produs senzație în lumea literară a timpului. Iar Academia, ca să nu se lase pusă în minoritate, a dat, la 22 martie 1893, un nou vot: „Față de cele publicate de domnul Vlahuță, îl considerăm NEALES...”. Așadar numele marelui scriitor a figurat pe listele membrilor Academiei, timp de 11 zile. Îndreptarea vine mult mai târziu — la 28 octombrie 1948 — cînd Academia Republicii Populare Române, la propunerea lui Mihail Sadoveanu, declară academician post-mortem paisprezece oameni de litere și de știință, printre care și pe Alexandru Vlahuță.

Ion MUNTEANU

Eroi ai lui SLAVICI

ORIZONTAL: Erou al lui Slavici, al cărui mercantilism este pus în legătură cu ascensiunea capitalismului în România (2 cuv.); 2. „... în satul lui”, poveste de Slavici — Coadă Floriței!; 3. Fiul lui Ene din „Comoara”, dezumanizat de ban dar revenit în final la umanitatea inițială — Pavăză; 4. „... satului”, nuvelă în care Slavici face să triumfe dreapta judecată și bunul simț popular — Pa!; 5. Hrisov rupt! — Abreviere chimică; 6. Piesă de port popular — În viziunea Marei „cite doi de om și cite zece de perechea de cai ori de boi” (sing.); 7. „Popa...” personaj de prim rang în literatura noastră, ineztrată de pana lui Slavici cu vigoare, cu o intensă viață sufletească — Culmea creației lui Slavici, roman tipărit în 1906 dar a cărui publicare fusese începută în „Vatra” (1896); 8. Epilog la „Toane”! — „Gaspar Grazianu” și „Bogdan-vodă”, lucrări de început ale lui Slavici, corectate cu sprijinul lui Eminescu (sing.); 9. Albii — Soția lui Ghiță, eroină a nuvelei „Moara cu noroc”; 10. Naica Floare pentru Ileana („La crucea din sat”) — Satul în care a văzut lumina zilei, în ianuarie 1848, Ioan Slavici.

VERTICAL: 1. Scormon și Pascu — „... iar acolo în vale, între pripor și locurile cele rele, nu mai era Moara cu noroc, ci circiuma lui...”; 2. Nuvelă în care Slavici deplînge estomparea, de către prejudecățile sociale, a aspirațiilor umane către împlinirile vieții; 3. Pene — Punct final în metamorfoza generată de mrejele pasiunii de înavușire, temă ce revine de multe ori în opera lui Slavici; 4. A greși — Călin Dorian — Salut la despărțire; 5. La uluc! — A proceda ca oamenii lui Lică Sămădăul cu „arîndașul”; 6. Final la „Pădureanca”! — tatăl lui Dușu din „Comoara” — Veselie; 7. „... zmeilor”, basm creat de Slavici; 8. „... nu e

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2									
4									
5									
6									
7									
8									
10									

numai om cu stare, ci mai ales om aspru și neîndurat, care umblă mereu călare de la turmă la turmă, care știe toate înfundăturile, (...), de care tremură toată lumea...” — Unealtă a zidarului; 9. Situat în interior! — Autorii culegerii „Foaie a poporului” editată de Slavici în tipografia revistei „Tribuna”; 10. Măcelarul neamț, iubitul Persidei... —... și fragment din „Mara”! — Maria.

Viorel VILCEANU

Dezlegarea jocului „Hibernală” (nr. 3).

ORIZONTAL: 1. Călugăreanu; 2. A — Eminescu; 3. Zup — Monet — A; 4. Inii — Tin — Rn; 5. Minași — Irod; 6. Ic — Roman — Me; 7. R — Un — Pd — Car; 8. Isac — Atins; 9. Aro — Rom — Ote; 10. Korsakov — An.

Nonsensuri lingvistice

Ne place să ne jucăm cu cuvintele. Ne jucăm cu cuvintele. Orice vocabulă nu ne mai mulțumește. Vrem termeni noi, viguroși, cuvinte „tari”, ieșite din comun, creații lexicale inedite, fabricate ad-hoc. La nevoie recurgem la clasicul și prea comodul procedeu al împrumuturilor din alte limbi, și — cu bună știință — „interpretăm” sensul primar al acestui lexic de pripas și chiar cel atribuit de nu are importanță cine.

Ni se va repeta lecția conform căreia și cuvintele au propria lor viață. Și ele evoluează în funcție de epocă, istorie, societate, de realitățile social-politice. Nimeni nu a contestat încă această evoluție și nimeni nu s-a opus vreodată evoluției limbii. Dar contrar acestor date permanente, lingviștii recunosc că și cuvintele trec prin momente de criză, dovedindu-se deseori refractare la orice proces de „integrare” forțată, artificială. Altele nu-și mai găsesc locul, se tocesc, se uzează cu timpul. E oare acesta un motiv pentru care prozatorii, poezii, dramaturgii și criticii să le ocolească? Greu de spus. Aparentele acționează însă cu furie sporită asupra minuiților condeielui, și cu anii unii se vor inovatori în domeniul lexical.

Considerațiile de mai sus ne-au fost sugerate de lectura unor recente volume de critică literară, publicistică, eseuri, romane și chiar poezie. O constatare poate subiectivă: avem impresia că un număr de autori din cei care violentează limba română se prefac a nu ști că între ei și cititorii se insinuează o gravă neînțelegere ale cărei consecințe nu sînt greu de evaluaț. Nonsensul generat de limba pestriță cu care-și asezonează textele acești autori sfîrșește prin a îndepărta cititorii. Tururii de fraze neacordate cu contextul general al scrierii, sensuri false atribuite de fiecare autor în parte în funcție de perceperea particulară a semnificației vocabulelor respective, și în fine, construcții lexicale hilare, demne de citat într-un dicționar al erorilor. Fenomenul — inoperant în prima fază — tinde să contamineze breasla prin stranii șabloane verbale, preluate și vehiculate mai ales de tineri autori. Dincolo de o nonșalanță ostentativ afișată, ne întîlnim cu acea gravă eroare a nonsensului lingvistic, a ilogicului, a neo-barbarismului lexical cultivat de pe pozițiile unei false erudiții. Pe scurt, aceste aberații lingvistice nu pot avea alt curs, decît acela de a strica limba românească.

E drept — așa după cum remarcă și un ROMAN JACOBSON că, aberațiile lingvistice cunosc o ciudată proliferare în cazul unor limbi indo-europene. Sensul multor vocabule devine cu vremea pentru o largă categorie de autori un fel de cochilie moartă, uitată undeva într-un sertar al minții. Acești „autori moderni” observă și ROBERT ESCARPIT domnici să epa-teze (...) „sînt gata să promoveze orice termen numai bizar să fie; pentru aceasta orice procedeu e binevenit: forțarea notei juste, siluirea cuvintelor de fiecare zi, fabricarea de noțiuni dintre cele mai hibride, chiar abracadabrante...”

„Am recuperat discrepanța”... susține unul dintre autorii noștri de eseuri într-o lucrare publicistică favorabil primită de presă. Dacă am dori să restabilim sensul logic al construcției, am obține cu ușurință un nonsens lingvistic: a recupera înseamnă a redobîndi, a recîștiga! Cuvîntul discrepanță ne vine din limba italiană, de la discrepanza, care vreu să zică nepotrivire, dezacord! Nonsensul lexical românesc va fi deci „am recîștigat nepotrivirea”. E un exemplu, poate nu dintre cele mai „brutale”. Aceași lucrare ne rezervă și alte surprize, de pildă o creație lexicală de tot hazul: am acumulat gestații! Autorul a dorit probabil să obțină un sens plauzibil, să zică de pildă, a acumula proiecte (concepte?). Nu știm. Oricum, construcția este bizară, iar efectul echivoc, căci sensul primar al cuvîntului (de la latinescul gestatio) se referă la perioada cuprinsă între momentul fecundării ovulului la animale și nașterea fătului!

Locuțiunea verbală a arde etapele (din limba franceză: brûler les étapes) este un alt calc voit și preferat de mulți autori fără a bănuși că și această traducere se înscrie în aria nonsensului lingvistic. În locuțiunea originală etapă e sensul de haltă, stație, oprire. A arde etapele ar putea fi, în cel mai fericit caz, asimilat cu a sări etapele! Iată și o construcție de-a dreptul nefericită: a bastardiza efortul, avînd ca sursă substantivul bățard (sau adjectivul bățard) din limba franceză, al cărui sens îl știm prea bine. O construcție verbală cu totul ermetică! Nici suprarealiștii n-au îndrăznit să creeze un verb servîndu-se de substantivul bastard! A bastardiza nu există încă în nici o limbă din lume!

Un înțelept jovial ca RAYMOND QUENEAU a ridiculizat cîndva această tocmeală de cuvinte împerecheate la împlinire și dăruite cu sensuri ciudate. Se pare că procedeu este o monă cerească pentru inovatorii din această categorie. Au de unde lua și turna în tipare — fie ele cît mai personale și mai ales stridente — tot soiul de vocabule rare. Numai că a miza exclusiv pe noutăți și „extravaganțe lexicale” este o probă dificilă pentru cei care ocoleșc vocabulele de rînd, sau vorbirea neaoșă românească. Unii pretînd că această operație de preluare a cuvintelor străine ar fi de natură formativă, că ea ține de formația fiecărui și de modul în care înțelegem să fim noi înșine. Dar, criticii și exegeții, lingviștii și filologii știu bine că o atență analiză a unui text literar datorat unui autor modern, fărîtor de nonsensuri precum cele semnalate mai sus va lăsa întotdeauna reziduuri și deșeuri lexicale. Firește, fenomenul nu este ireversibil: literatura exercită o acțiune binefăcătoare asupra cuvintelor și invers. Este un fenomen perceptibil în timp. Tot astfel, și înscrierea vocabulelor de împrumut în sfera limbii literare este un proces de durată. Acest proces cunoaște momente de temporizare, instabilitate, aproximație, nesigurantă. Trebuie să se scurgă ani pentru ca noua creație lexicală să-și afle locul, să se „însereze” în vorbirea curentă sau în cea de specialitate. Exemplul cel mai grăitor ni-l oferă „cenzorii” limbii franceze, cei de la Academia Franceză care nu acceptă cu una cu două orice termen nou, fie și acceptat de subiecții vorbitori.

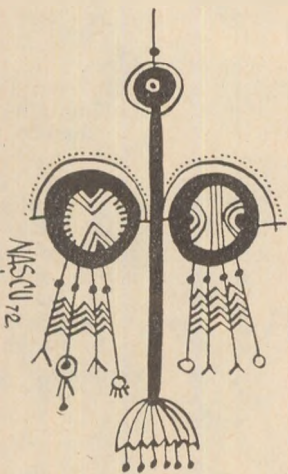
Cîțiva lingviști structuraliști apusenii socot pe de altă parte că procesul de zămislire nefirească a vocabulelor shocking ar fi specific epocii noastre. Cei care se ocupă de fiziologia limbajului pretînd, la rîndul lor, că acest proces nu este decît ecol materializat al limbajului metropolelor, dînd ca exemplu așa numitul jargon franglais! Tot acești teoreticeni sînt în același timp și adepții așa numitului proces de internaționalizare a culturii. Nu vom stărui cu observațiile noastre asupra acestor teorii de ultimă oră, o vom face cu alt prilej. Am evocat însă aceste concepte pentru a sublinia riscurile posibile și probabile ale cultivării nonsensului cuvintelor: plăsmuiri lingvistice de tipul babilonice eliberatoare, trans-cultură, explozii juvenile de prezumție, atomizarea vieții culturale etc. pot constitui un semnal și o sursă de îngrijorare.

IGNOTUS

debutul în critică

Revista „Tribuna” și-a format o tradiție din a comenta și a lansa cărțile cele mai semnificative ale unui autor editorial, dar mai ales și-a consolidat o poziție fermă în ceea ce privește promovarea tinerilor scriitori, din redacție sau din afara ei. Au fost discutate în paginile revistei, mai totdeauna sub formă de masă rotundă, romanele lui Bălinț Tibor, Vasile Sălăjan, Emil Bunea, versurile lui Aurel Gurghianu și critica lui Mircea Zăciu. Această inițiativă a dat rezultate remarcabile. Romanul lui Vasile Sălăjan (**Coborînd spre nord-vest**) a primit recent premiul U.T.C. O nouă masă rotundă polemică, în jurul unor idei foarte actuale, o rezervă de data aceasta revista „Tribuna” (18 ianuarie 1973, p. 6—8) cărților de critică, unor debutanți: Titus Moraru, Mircea Muthu și Aurel Sasu. Au participat la discuții: Dumitru Radu Popescu, Adrian Marino, Ion Lungu, Ion Marcoș, Radu Mares, Ion Oarcășu, Ion Pop, Mircea Popa, Valentin Tașcu, Ion Vărtic și Constantin Zărnescu. Cărțile nu oferă numai intervenții critice la obiect, ci prilejuiesc și dezbaterile unor probleme de interes mai general privind condiția debutului critic. Romancierul și dramaturgul Dumitru Radu Popescu are perfectă dreptate când se întreabă: „Care e condiția debutului? Și ce se poate face după debut? Cum se valorifică acele lucruri bune care există în cartea de debut?” Sînt întrebări la care participanții au încercat să dea un răspuns bazat pe experiența tinerilor critici care lucrează la redacțiile literare. În articolul lui Adrian Marino (**Debutul în critică**) descoperim câteva idei care nu trebuie să treacă neobservate, nereținute. Adrian Marino recomandă debutanților în critică o pregătire teoretică serioasă, o preocupare pentru sinteză, pentru construcția rotundă, pentru monografia sau eseu informat și cu priză la public, căci „Nu trebuie uitat că **adevăratul** public este marele public, care nu poate fi cucerit decât prin lucrări de concepție, de anvergură, de teme și de idei generale. Aceasta ar trebui să fie marea ambiție a debutantului în critică”. Criticul Adrian Marino combate complexul de inferioritate pe care unii tineri de azi îl au în fața exegezelor critice străine: „Cînd vedem cu cită religiozitate se citează unorii, la noi, ca referințe de mare autoritate, autori și texte foarte oarecare, și se ignoră cu suficiență lucrările românești corespunzătoare, este cazul a semnalului cu seriozitate această deficiență. Tinerii critici ar trebui să aibă mai multă încredere în autorii, teoreticienii și criticii români, în capacitatea noastră de a discuta cele mai importante probleme literare. Acest complex de inferioritate ar trebui să dispară”.

copiii și poezia

„FLORILE PATRIEI”, astfel se intitulează prima culegere pe care o publică Consiliul județean Iași al pionierilor, selectînd cu multă grijă și înțelegere din lucrările prezentate în ultimul timp la concursurile literare pionieresti, subredacției revistei **Cutezătorii** și în cenaclul literar „Mihail Sadoveanu” de pe lângă Biblioteca municipală.

Antologia aceasta, îngrijită de I. Stan și I. Iftimoaie denunță o neștiută dar foarte variată și interesantă activitate de creație literară desfășurată la nivel pionieresc în școlile din județul Iași. Prefațînd volumul, Aurel Leon, scrie:

„Fiind convins de afinitatea literatură-copilărie, nu mă uimește inițiativa pionierilor ieșeni de a face, organizat, literatură, deci de a încredința hirtiei ceea ce oral întreprind absolut toți copiii. Altfel, n-ar fi copii. Adunați în cenacle, ei încearcă să-și însușească disciplina prozodiei și să pună ordine în năvala imaginilor cu ajutorul prietenilor mai vîrstnici, scriitorii. În felul acesta, de fapt învață unii de la alții, copiii cu păr argintiu la timolei sorbind din cleștarul șipotului țîșnit din adînc, iar ceilalți furînd cu urechea ritmul meșteșugului de orfevrii al cuvîntului. Cenaclul, prin virtuțile lui proprii, nu face scriitori, dar el poate fi un foarte util atelier de lucru, creînd emulația și atmosfera necesară perfecționării”.

Ilustrat de M. Dobrovăț-Băzga, volumul „Florile patriei” confirmă atmosfera de cult pentru frumos în care se formează cele mai tinere vîlăstare din școlile noastre. E un florilegiu al sincerității depline, care ne transportă în mijlocul unor ipotetici poeți, dar sigur prieteni ai cărții. Fiecare nume din antologie e o promisiune, fiecare poem e o floare din care pot rodi mere de aur.

Mulțumiri celor care îngrijesc o asemenea grădină fermecată.

alma mater

Ultimul număr al revistei studentești de cultură **Alma Mater**, organ al Consiliului U.A.S. din Universitatea „Al. I. Cuza”, cuprinde un bogat sumar de poezie, precum și un ampu documentar, intitulat „Iași, anul I al Republicii”. Două pagini de „mărturie etice” include un interviu cu prof. univ. Ernest Stere și două articole: „Sensul etic al omeniei” de Vasile Constantinescu și „Etica lui Epicur” de Paul Balahur. „Paradoxe despre comprehensiune” se intitulează escul semnat de Const. Ciopraga. La rubrica „Confruntări”, Al. Călinescu se ocupă de „Sensurile actualității”. Un portret-mărturie a unei generații (despre Dimitrie Gavrilă) oferă Vasile Mihăescu. În paginile de artă mai fiind prezent și Gheorghe Macarie cu un articol care omagiază amintirea lui Petrușcu. Un eseu de Max Bense („Extinderea în sistem teoretic a noțiunii de semn” și cronica lui Val Condurache la cărțile „Curenți estetice contemporane” de Marcel Petricor și „Mărturia artei” de Victor Ernest Mașek probează interesul revistei pentru problemele esteticii contemporane, domeniu căruia putem să-i adăucăm și ciclul intitulat „Posibilități de lectură” datorat lui Constantin Pricop. În ansamblu, un număr bogat și echilibrat, deschis actualității și exprimînd o participare plină de fervoare la dezbaterile contemporane din domeniile artei și literaturii.

o premieră este atunci cînd...

Rubrica de cinema a revistei „Contemporanul” ne informează că a avut loc avanpremierea filmului „Nunta de piatră”, organizată de Asociația cineaștilor, duminică 14 ianuarie a.c., la Casa de cultură a studenților din București. Au participat înșiși autorii filmului, regizorii Mircea Verolui și Dan Pița, operatorul Iosif Demian și compozitorul Dorin Liviu Zaharia.

Mulțumim pentru informație și recunoștință, oferim o contrainformație: „Nunta de piatră” a avut premieră la Iași în luna decembrie, anul tre-

cut, în... absența autorilor care se anunțaseră cu surle și trîmbețe. (Și dacă unele zvonuri sînt adevărate, filmul a mai fost prezentat și la Roșia Montana, locul de bastină al personajelor lui Agîrbiceanu). Cum se explică atunci „avanpremierea” de la București? Pentru că este exclus ca atît autorii, cît și Asociația cineaștilor să nu fi auzit despre programarea filmului la Iași. Ne vedem nevoiți să-i suspectăm de lipsă de logică ușor colorată cu o nuanță de infatuare. Adică o premieră nu poate avea loc decît în București. Adică orașul Iași nu are prestația culturală necesară lansării unui film. Adică autorii, tineri aproape debutanți, se jonează să-și prezinte opera în fața unui public nebucureștean.

Am fi trecut ușor peste acest caz, punîndu-l pe seama lipsei de informație, dacă el nu ar fi fost precedat de cazul „Felix și Otilia” care, deși a fost prezentat la Iași și Sibiu, premiera propriu-zisă tot cea de la București a fost socotită. Așadar, e o chestiune de mentalitate care pe unii îi jenează, pe alții îi jignește. Pentru a evita, în viitor, asemenea discuții și suspiciuni, propunem să intre în vigoare următoarea definiție: o premieră cinematografică este numai atunci cînd un film este prezentat pentru prima dată pe un ecran bucureștean (fie el și de casă de cultură).

aberații tipografice

Un „Dicționar de estetică generală” cu opt pagini albe este, într-un fel, o glumă pe seama esteticii. Dacă nu gusti asemenea glume, te prezînți la librării și schimbi exemplarul deficitar cu unul care are mai puțin cu 16 pagini (p.p. 140—157). Dacă nici această glumă

n-o guști, atunci te hotărăști să adaugi amintitelor exemplare un „Balzac” de Maurois (tot cu opt pagini albe) și un volum din „Dicționarul enciclopedic român” (cu aceleași opt pagini albe), întemeind o microexpoziție a aberanțelor tipografice posibile și... imposibile. Cu convingerea (întemeiată pe realități, din nefericire) că ea nu epuizează, nici pe departe, lista curiozităților de acest gen. Iată de ce, ne-am gîndit că n-ar fi lipsit de interes să facem această listă publică. Așteptăm deci alte semnalări, pe care le supunem, cu respectul cuvenit atenției editurilor în cauză.

N. IRIMESCU

tv.

Să fie oare nostalgia după publicul absent din realitatea spectacolului T.V.? Absent deci prin însăși condiția de existență a televiziunii? Poate. Evident este doar faptul că dilema „spectacole cu public, spectacole fără public” a fost, deocamdată, rezolvată, pe micul ecran, printr-o formulă intermediară, care sugerează prezența publicului, fără a-l implica direct. Drept urmare, ni se oferă un „Hernani” în care se încearcă a se reconstitui atmosfera epocii, nu numai prin prezentarea „sălii”, dar chiar și a culiselor teatrului. Bătălia pentru Hernani se desfășoară astfel în fața ochilor noștri, ceea ce nu-l lipsit de interes și de inedit. Rămîne doar întrebarea: pentru care „Hernani” s-o fi dat această bătălie? Deoarece interpretarea, psihologizînd, a infiltrat note realiste într-o montare care, prin mărturisita intenție, își revendică aura ei romantică și recuzita de gen. E drept, după unii, romantismul n-ar fi decît un fel de adoles-

cență a realismului. Dar nu controversa literară avea de elucidat acest spectacol T.V.! Un spectacol interesant, desigur însă cam neomogen, nu numai în ce privește relația scenă-sală, ci și interpretarea. Care interpretare trata versul cînd cu patos și emfază teatrală, cînd cu voluptatea prozaizării. O fi ușor a spune versuri?

E drept, publicul nu avea dubii. E vorba de publicul imaginat în sală, aici ca și în spectacolul cu „Iași în carnaval”, unde concurența scenografică în reconstituirea unui public de carton, alături de cel „real” nu a fost lipsită de efect. Dar, și cu aceasta am ajuns în sfîrșit la problema propriu-zisă, cine oare are tele-misiunea sacră de a întui și îndruma reacțiile acestui public-interpret? Altfel spus, cine decide cînd trebuie el să aplaude, cînd să ridă, cînd să strînute? Pentru că, indiferent de opțiune — preferi spectacolul bucureștean cu Giurumia sau cel ieșean cu Teofil Vălcu; montarea bucureșteană (naiv șugubeață) sau cea ieșeană (cu alternanțe patetice sau ironice) — nu poți prefera în schimb decît un singur public: acela care să rimeze cu spectacolul. Altfel, nu vîd cum s-ar putea realiza un spectacol al spectacolului, eficient și autentic. În care aplauzele să nu te stingherească, iar hohotele de ris să nu dea impresia acelor dișene în care culorile apar violent deplasate de la locul lor firesc. Așa cum se întîmplă uneori cu aplauzele care pornesc pripit din sală, rătăcind în căutarea unei repici salvatoare, menite să le justifice prezența și elanul. Ca să nu mai vorbim de tonalitățile în care sînt confecționate tele-risetele, avînd mai toate dezavantajul hainelor la ultima probă. Așadar, risete de toate talii și toate grosimile, contrariîndu-l dacă nu chiar năucindu-l pe telespectator. Incît te întreb: cîte stocuri supranormative de aplauze și hohote de ris o fi deținut televiziunea, de le distribuie cu o atare neglijență și generozitate, nu numai în spectacole de teatru, dar și în cele mai anemice momente umoristice și periferice zone ale firmamentului muzicii ușoare? Că, de la o vreme, prea se exagerează.

AL. I. FRIDUȘ

SPORT NOUL VAL

Intr-o bună zi, un fel de text ciudat, parcă rotacizant, ne-a adus vestea cea mare a plecării lui Angelo.

De fapt nimic nou sub soare. Despărțirea asta era așteptată cam de mult, stătea undeva deasupra capetelor noastre ca un miros de smîrnă pe un calc turcesc. Și totuși vestea a venit pe neașteptate, incît l-a găsit nepregătit chiar și pe personajul principal al întîmplărilor, pe Angelo Niculescu, care, așa cum a declarat într-un interviu în Știința tineretului, venise la cea sedîntă a biroului federal cu gîndul să prezinte cel mai strașnic plan de pregătire al naționalei din cîte s-au făcut. Dar omul a trebuit să plece tocmai în vederea îmbunătățirii muncii.

Pe mine, unul, vestea nici nu m-a bucurat nici nu m-a mîhnit. S-a așezat în sufletul meu o neliniște, o grijă amarnică de grea despre cele ce se vor petrece în viitor cu fotbalul nostru. Schimbarea antrenorului care ne-a dus la Mondialele din Mexic și în sferturile de finală ale Europeanelor mi se părea normală, pentru că ceva nu mai era ca lumea acolo în tabăra naționalei. Ceea ce mă frămînta era dacă vom găsi omul potrivit, care să aibă mai multe calități și mai puține defecte decît Angelo, un om capabil să păstreze echilibrul între rezultate, jucători, presă și public. Și vă rog să mă credeți că în acele puține ceasuri, ce s-au trecut de la plecarea lui Angelo pînă la numirea lui Valentin Stănescu, n-am reușit, cu tot năduful, să găsesc pe cineva potrivit, cu excepția lui Ștefan Covaci, marele păcătos de la Zürich (1—7), dar căruia momentul Ajax i-a conferit autoritatea necesară unei atît de dificile investituri. A plecat Angelo care a știut să creze un climat de muncă și ambiții la națională, dar care a și părădit mult prin lipsă de tact și rigiditate. A plecat un om și a venit altul, Valentin Stănescu, antrenorul, se zice, al pasivilor dezlănțuite. Un cavalierist mai degrabă. Poate a fost o surpriză chiar și pentru el. Fără doar și poate, îl așteaptă patimi mari. Lotul pe care l-a desemnat pare destul de cumpănit și nici nu ar fi putut fi altfel. Numărul jucătorilor ce aspiră la tricoul național este încă destul de mic și alcătuirea lotului rămîne de multe ori și o indevințură rebușistică. Misiunea lui Valentin Stănescu este cu atît mai

dificilă cu cît totul trebuie preluat din mers. Orice mișcare neinspirată ar declanșa niște grozave seisme, ce ar putea influența îndeplinirea obiectivului stabilit, calificarea la Mondialele din 1974. Important este de știut că schimbarea aceasta nu este în sine un balsam, care să tămăduiască durerile mai vechi ale fotbalului nostru. Trebuie luată o serie de măsuri care să atingă esențele, care să verzeze perspectiva. Și „dacă-mi permiteți”, pentru a mă folosi de vorba dulce a lui Belphegor, pornit mai zilele trecute într-o cruciadă angelică, să-i mulțumim lui Angelo Niculescu, acum cînd umbra lui mai stăruie, pentru cele bune cîte le-o fi făcut și să plătim cu toții o taxă de încredere noului antrenor Valentin Stănescu.

★

Adevărații meșteri își pregătesc din vreme ucenicii, pentru ca nu cumva meșteșugul lor să moară odată cu ei. Un gest tulburător de frumos și trist ca însăși trecerea noastră. Ion Țiriac, vraci al tenisului românesc, l-a luat cu el în turneele indoor pe tînărul Traian Marcu, în vîrstă de 19 ani. Este aici o repetare ciclică. Acum aproape zece ani Țiriac s-a urcat cu Năstase într-un avion pentru zborul peste Ocean, și nu și-a pierdut încrederea în virtuțile lui Ilie nici după insuccesul la zero, în primul meci, în fața lui Rosewall.

Traian Marcu, care are, după părerea lui Țiriac, un forehand și un serviciu mult prea discret, va trebui, pentru a onora încrederea, să-l învingă pînă la 31 decembrie 1973 pe maestrul său. Este chiar termenul fixat de Țiriac, în care ar trebui să vedem, dincolo de cifre, culorile rare și omenia care se găsesc în sufletul bărbatului cu înfățișare de lup de mare. Acum, dincolo de Ocean, Ion Țiriac îl învață pe Marcu să spună good by, să ducă o viață de om normal și să tragă, „pentru că în treaba asta, tenisul, cine nu trage moare”.

Generozitatea aproape paternă a lui Ion Țiriac se va schimba, vă asigur, pe terenul de joc, atunci cînd îl va avea în față pe elevul său, se va schimba într-o ambiție vecină cu răzvrătirea, care l-a nemurit în inima noastră după meciurile cu Gorman și Smith.

GRIGORE ILISEI

Mesaje de pace ale României socialiste

„În această epocă istorică, România, ca rezultat al marilor succese obținute pe planul edificării lumii noi socialiste, al politicii ei consecvente de promovare fermă a principiilor noi de relații între state, a egalității, respectului și conlucrării rodnice între națiuni, se bucură de prețuirea, simpatia și considerația cercurilor largi ale opiniei publice mondiale, are prieteni pe toate meridianele lumii. Viața, evenimentele au pus și mai puternic în evidență justetea și realismul acestei politici care răspunde pe deplin aspirațiilor și năzuințelor poporului român, precum și intereselor generale ale popoarelor dornice să trăiască în pace și securitate, în înțelegere și colaborare“.

NICOLAE CEAUȘESCU

Desăvârșirea în ritm susținut și pe multiple planuri a realităților României moderne, politica externă activă, realistă, promovarea unei colaborări multilaterale cu toate țările socialiste, cu țările care au pășit pe calea dezvoltării independente, cu toate celelalte state, fără deosebire de orînduire socială, activitatea susținută în organizațiile internaționale, participarea activă la dezbaterile problemelor majore ale contemporaneității, vizitele efectuate de conducerea noastră de partid și de stat în diferite țări ale lumii, au determinat o creștere sensibilă în ultimii ani, a prestigiului Republicii Socialiste România pe plan internațional.

Această realitate nouă a creat condiții prielnice mai bune cunoscători a realității românești, afirmării, gândirii noastre politice, ideologice, cultural-artistice și științifice alături de cele mai reprezentative curente și tendințe ale gândirii contemporane.

Crearea a Partidului Comunist Român, potențată de gândirea politică cuprinzătoare a secretarului general al partidului nostru, de activitatea sa neobosită, multilaterală, pentru afirmarea în viața internațională a înaltei principii de pace și progres social, politica externă a României se întemeiază pe cele mai înalte idealuri de pace și progres, de înțelegere și cooperare între popoare.

Fundamentată pe o analiză temeinică și multilaterală a fenomenelor și legilor obiective ale evoluției sociale, pe cunoașterea temeinică a realităților internaționale contemporane, a contradicțiilor existente, a fenomenelor noi, inedite uneori, ce apar în geografia politică a lumii, ca un efect firesc al luptei dintre vechi și nou, politica externă a României se distinge prin realism și obiectivitate, printr-un profund caracter științific; ea răspunde imperativelor majore ale lumii contemporane, cauzei păcii, colaborării și înțelegerii între popoare, luptei împotriva imperialismului, a oricărei politici care cultivă forța și dictatul în relațiile dintre state.

În cunoașterea internațională a politicii interne și externe a României socialiste un rol deosebit de important îl au volumele de articole și cuvîntări ale secretarului general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu. Sinteză strălucită a gândirii creatoare a poporului român, valorificînd experiența noastră teoretică și practică în construcția socialismului, dezvoltînd creator, în noile condiții istorice, filozofia marxist-leninistă, opera celui mai bun fiu al poporului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a fost tradusă de cunoscutele edituri din Italia, Elveția, Franța, R. F. a Germaniei, Japonia, Marea Britanie, Belgia, Brazilia, Finlanda, Iugoslavia, Argentina, Israel, Uruguay, ducînd în lume mesajul sincer de pace, colaborare și prietenie între popoare, idei luminoase care călăuzesc politica internă și externă a partidului nostru, a Republicii Socialiste România, susținută cu toată ființa de întregul popor român.

Este firesc, așadar, interesul cititorilor din diferite țări față de viața și opera omului care conduce destinele unui popor. Este cu atât mai firesc acest interes

față de cel care, în fruntea P.C.R. și a României socialiste, conferă poporului român o poziție prestigioasă, mereu mai temeinic statornicită între națiunile socialiste, între națiunile lumii întregi.

Să parcurgem împreună, stimați cititori, spre mîndria noastră patriotică, aprecierile făcute pe diferite continente despre lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu, lucrări care reliefează realizările poporului român, preocupările și aspirațiile sale, prezența dinamică a României socialiste în viața internațională.

Editura „Kobunsha“ din Tokio (președinte Tsuneo Ikeda) a pus la dispoziția lectorului japonez, în două ediții, volumul *O politică de pace și colaborare internațională*, cuprinzînd, în cele peste două sute cincizeci de pagini, o selecție de texte din cuvîntările, articolele și interviurile tovarășului Nicolae Ceaușescu, precedate de o sugestivă și caldă prezentare biografică a secretarului general al P.C.R., președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România.

Poporul nipon care militează pentru cooperare și înțelegere între state, urmărește cu interes realizările României, activitatea multilaterală dedicată progresului și păcii de către președintele României, de către poporul român. Cititorii volumului „O politică de pace și colaborare internațională“ pot să aprecieze proiectele mărețe ale oamenilor care trăiesc pe meleagurile carpato-dunărene („România socialistă a realizat progrese în toate domeniile de activitate și înregistrează unul dintre cele mai înalte ritmuri cî lumea în dezvoltarea industriei sale“); sînt în măsură să vibreze la credința românilor în idealurile suveranității și independenței statelor, progresului și păcii mondiale („Politica externă a României, bazată pe principiile sale și poziția sa energetică și constructivă în principalele probleme internaționale...“, este în atenția permanentă a lumii întregi); pot să aprecieze și să admire pe cel care se identifică în gradul cel mai înalt cu sufletul și gândul neamului românesc („De toate aceste transformări spectaculoase este indisolubil legat numele președintelui Nicolae Ceaușescu“). Citatele sînt preluate din nota editorului adresată cititorului japonez.

Biografia tovarășului Nicolae Ceaușescu a fost scrisă de un remarcabil publicist, Goichi Kusana, care a îngrijit de altfel întregul volum și a tradus, din limba engleză, textele culegerii. Capitolul respectiv poartă în volum un titlu programatic: „În mijlocul poporului“. Titlurile subcapitolelor sugerează traiectoria, aflată astăzi în plină ascendență, a personalității unui fiu de țărăn român, încadrat din adolescență în mișcarea muncitorească. *Dintr-o familie de țărani cu mulți copii — în atmosfera încordată a Bucureștiului, Arest după arest, Lacrimile mamei, Doi ani de muncă forțată, două mii de lei amendă, În închisoarea Dostanei, Impotriva fascismului, Impotriva politicii guvernului, Lupta în închisoarea Jilava, Revoluția din august, Sarcini noi, Politică realistă și revoluționară, Promovarea democrației socialiste, Pentru o politică de pace și colaborare*. Transcriem cuvintele cu care își încheie biograful japonez prezentarea sa: „Investit cu cele mai înalte răspunderi în partid și în stat, Nicolae Ceaușescu are posibili-

tatea de a-și pune în valoare puternica sa personalitate, slujindu-și cu pasiune și talent patria. Popularitatea și simpatia de care se bucură, atât în țara sa cît și peste hotare, sînt o recunoaștere a meritelor sale excepționale, a inteligenței și energiei creatoare pe care le dedică poporului său, idealurilor nobile ale progresului și păcii“.

Apariția volumului „O politică de pace și colaborare internațională“ a fost apreciată la Tokio ca un eveniment editorial de seamă, cu largă audiență la cititorii japonezi, cel mai de seamă dintre mesajele românești în orizontul spiritual japonez.

În luna decembrie a anului trecut, opinia publică britanică a luat cunoștință, prin apariția — la o distanță de numai cîteva zile, a volumului *Nicolae Ceaușescu — Omul, ideile sale, înfăptuirile pe calea socialismului* în editura *Russel Press Ltd* și *Ceaușescu și România* în editura *Abacus Press Ltd* — de realizării patriei noastre, constituind, totodată, un vibrant omagiu adus conducătorului partidului și statului nostru.

Volumul „Nicolae Ceaușescu — Omul, ideile sale, înfăptuirile pe calea socialismului“ este însoțit de o prezentare semnată de prof. Stan Newens, personalitate politică și culturală de prestigiu din Anglia. „Strîngînd în acest volum opera lui Nicolae Ceaușescu — arată prof. Newens — am urmărit ca obiectiv principal să reflectez punctele sale de vedere, care au o mare importanță și față de care se manifestă un puternic interes“. Subliniind că pozițiile pe care le expune președintele Nicolae Ceaușescu contribuie, fără îndoială, la dezvoltarea procesului de destindere internațională, autorul conchide: „dacă și alții vor adopta poziții asemănătoare, vom putea asista la schimbări radicale în relațiile internaționale. Calea poate fi deschisă printr-o apropiere între țările din Est și Vest, care va crea bazele păcii și securității. De aceea este necesar ca ideile lui Ceaușescu să fie mai bine cunoscute de publicul de limbă engleză. Ele se impun atenției tuturor acelor care manifestă interes față de problemele păcii și dezarmării, care caută să găsească calea spre o viață mai bună în întreaga lume“.

Donald Catchlove, cunoscut scriitor și publicist englez, inaugurează cu volumul „Ceaușescu și România“ o suită de lucrări intitulate: *Făuritori ai istoriei*, care își propune să înfățișeze viața, activitatea și opera unor prestigioși conducători de țări și popoare din întreaga lume.

Disponînd de un material documentar vast, autorul prezintă pe larg diferitele etape ale vieții clocotitoare a conducătorului partidului și statului român, activitatea sa îndelungată în mișcarea revoluționară, munca însuflețită în funcțiile de mare răspundere încredințate. Titlul lucrării decurge nemijlocit din faptul că autorul înfățișează datele biografice ale tovarășului Nicolae Ceaușescu încadrate organic în cele mai importante evenimente ale istoriei României moderne, subliniind legătura indestructibilă dintre popor, partid și conducătorul său. „Poporul român — scrie el — este mîndru de a avea un asemenea conducător“.

Dar nu numai în Europa și Asia, ci și pe continentul american, lucrările tovarășului Nicolae Ceaușescu sînt tot mai mult solicitate de diferite edituri. De pildă, prestigioasa editură braziliană *Paralelo* a publicat, în limba portugheză, în colecția „Drumul națiunilor“, volumul intitulat *Încotro merge România*. Cele zece capitole care cuprind textele selecționate din cuvîntările și articolele tovarășului Nicolae Ceaușescu, consacrate atît politicii interne cît și politicii externe a partidului și statului nostru, realizează o amplă și fundamentală ilustrare a însuși titlului cărții „Încotro merge România“ — pe calea fermă a socialismului, pe calea ce conduce spre comunism. Aceste capitole tematice, alcătuite cu spirit de sinteză și de ordonare științifică de către cunoscutul publicist brazilian, Amilcar Alencastre, sînt: *raportul de forțe în viața internațională, coexistența pașnică între țările cu sisteme sociale diferite; relațiile României cu celelalte țări socialiste; România și țările în curs de dezvoltare; normele în relațiile dintre state; România și problemele europene; împotriva forțelor care provoacă încordare în lume; pentru o politică de pace și dezvoltare; obiective pentru un viitor măreț; România și Națiunile Unite*.

Deosebit de interesante sînt ecourile din presa braziliană imediat după apariția cărții. Astfel, „*Journal do Brasil*“ scrie că din 1950 „România a cunoscut unul din cele mai rapide ritmuri de dezvoltare“, stabilind un record în Europa, iar „*O Estado de Sao Paulo*“ relevă, la rîndul său, hotărîrea României „în promovarea unei politici externe independente“.

În Argentina, cunoscuta editură „Juarez“ a scos anul trecut de sub tipar, în colecția „Economie și politică economică“, volumul de texte selecționate din cuvîntările și articolele tovarășului Nicolae Ceaușescu, intitulat: *Filozofia de pace a unei societăți contemporane*.

Intr-o amplă introducere, „idei în jurul gândirii politice a președintelui Ceaușescu“, editorul Guillermo Nolasco-Juarez, face o incursiune în istoria poporului român, a luptei sale seculare pentru eliberarea națională și socială, oprindu-se în mod deosebit asupra victoriei insurecției armate din 1944 și a etapelor revoluționare ce i-au urmat. După ce amintește transformările radicale care au avut loc în țară, în perioada postbelică, autorul prefeței scrie: „Pe scena politică și socială s-a profilat o figură deosebit de remarcabilă. Remarcabilă prin acțiunile sale și prin succesul acestor acțiuni. Succesul în acest caz este consecința naturală a transformării intereselor celor mai profunde ale comunității în propria sa cauză. Cînd se întîmplă acest lucru, poporul vede în cîrmuitor brațul și vocea sa... Este vorba de Nicolae Ceaușescu, care de mulți ani confirmă aceste principii prin acțiunile și gândirea sa“.

Apariția în 1972 în Italia a celui de-al doilea volum *Nicolae Ceaușescu: Scrieri alese 1971* în editura „Il Calendario del Popolo“ din Milano, în Belgia, în limba neerlandeză a volumului *Scrieri politice* sub auspiciile cunoscutei edituri „Paris—Manteau“, în Israel a volumului biografic *Nicolae Ceaușescu — Omul și politica sa*, alături de celelalte volume apărute în limbi de circulație internațională și în edituri de renume într-un șir de capitale ale lumii, constituie mărturie ale interesului larg, manifestat în cele mai diferite regiuni ale globului, față de țara noastră, față de personalitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu.

Radu SIMIONESCU